

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Katedra fundamentální a dogmatické teologie

Bc. Renata Černá

ŽIVOT A DÍLO REGINALDA DACÍKA

Diplomová práce

Vedoucí práce: ThLic. David Bouma

PRAHA 2010

Děkuji ThLic. P. Davidu Boumovi za jeho pomoc, spolehlivost a moudrost při vzniku a vedení mé práce. Velice děkuji svým dětem za jejich velikou trpělivost se mnou a především děkuji mému muži za jeho obdivuhodnou shovívavost, podporu a posilu.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a v seznamu literatury a pramenů uvedla veškeré informační zdroje, které jsem použila.

V Praze dne..... 2010

.....

OBSAH

ÚVOD	Chyba!
Záložka není definována.	6
1 ŽIVOTOPIS REGINALDA DACÍKA	6
1.1 Období dětství a studií	6
1.1.1 Rodné město.....	6
1.1.2 Dětství.....	7
1.1.3 Gymnaziální studia a vstup do řádu dominikánů.....	8
1.1.4 Studium v Římě a kněžské svěcení.....	11
1.2 Období plodné tvůrčí činnosti	13
1.2.1 Pedagogická činnost.....	13
1.2.2 Činnost v edici Krystal.....	14
1.2.3 Představený pražského kláštera.....	15
1.3 Období pronásledování a věznění	17
1.3.1 Nástup komunismu.....	17
1.3.2 Zatčení a proces.....	18
1.3.3 Věznění.....	21
1.4 Období zralosti	23
1.4.1 Znovu na svobodě.....	23
1.4.2 Velehradské období.....	24
1.4.3 Dovršení života.....	27
2 DÍLO REGINALDA DACÍKA	29
2.1 Díla dogmatická do r. 1950	29
2.1.1 Kristus spása světa. Pohled do vnitřního života Kristova.....	29
2.1.2 Věrouka pro laiky.....	33
2.1.2.1 Bůh a jeho život.....	33
2.1.2.2 Bůh ve svém díle.....	36
2.1.2.3 Bůh v Ježíši Kristu.....	40
2.1.2.4 Bůh v duši.....	43
2.1.2.5 Bůh ve svátostech.....	46
2.1.2.6 Bůh odplatitel.....	47
2.1.2.7 Krátké shrnutí.....	50
2.2 Díla mravoučná do r. 1950	51
2.2.1 Mravouka (Katolická mravouka podle zásad sv. Tomáše Akvinského).....	51
2.2.2 O přátelství. Psychologie a ethika přátelství.....	58
2.2.3 Prameny duchovního života. Přehled teologie asketické a mystické.....	60
2.2.4 Mravnost v lidském skutku.....	63

2.3	Díla o dominikánském řádu, jeho spiritualitě a díla hagiografická	64
2.3.1	Školy duchovního života.....	64
2.3.1.1	Škola dominikánské mystiky.....	64
2.3.2	Cesta apoštolské svatosti. Třetí řád sv. Dominika.....	65
2.3.3	Duše světců.....	65
2.3.4	Sestra Alžběta od Nejsvětější Trojice.....	66
2.4	Díla napsaná po roce 1960	67
2.4.1	Žij a modli se s Církví.....	67
2.4.2	Svatí všedního dne.....	69
2.4.3	Úvod do teologie a Úvod do Písma svatého.....	71
2.5	Díla napsaná pro sestry Kongregace svatého Cyrila a Metoděje	73
2.5.1	Kapitoly o řeholním životě.....	73
2.5.2	Duch našich apoštolů sv. Cyrila a Metoděje.....	74
2.5.3	Aby všichni jedno byli.....	75
2.5.4	Exercicie pro sestry	75
2.5.5	Záznamy přednášek pro sestry.....	76
2.5.6	Závěrem.....	76
2.6	Překladatelská činnost	76
	ZÁVĚR	79
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	83
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	84
	ANGLICKÁ ANOTACE / ENGLISH ANNOTATION	89
	ÚDAJE O POČTU ZNAKŮ	90

Úvod

Práce má za cíl zmapovat život a dílo jednoho z našich nejznámějších teologů a duchovních učitelů dvacátého století, otce Reginalda Dacíka, který byl, spolu se Silvestrem Braitem a Metodějem Habáněm, jednou z výrazných postav naší teologické scény této doby.

Když jsem si vybírala téma své diplomové práce, nabízela se celá řada zajímavých námětů. O mnoha z nich jsem vážně přemýšlela. V té době jsem se setkala s jedním zkušeným pedagogem, který mi položil nečekanou otázku: „Proč všichni chcete rozebírat velká teologická témata, když by bylo mnohem víc potřeba psát o těch, kdo ovlivnili křesťanský život našich věřících v minulém století? Do toho se pustí málokdo z vás.“ Přemýšlela jsem o tom, a tak se zrodila tato práce.

Nebyla jsem jediná, kdo se životem nebo dílem Reginalda Dacíka zabýval. V posledních letech o něm byla napsána diplomová práce Jindřicha Poláčka OP, který se v ní zaměřil na jeho život, také je k dispozici diplomová práce sestry Benedikty Míslarové, zabývající se činností Reginalda Dacíka u sester cyrilometodějek na Velehradě. PhLic. Vojtěch Novotný, Th.D. se v několika svých příspěvcích věnoval nejen životu Reginalda Dacíka, ale i jeho teologickým myšlenkám a závěrům. To bylo pro práci s dílem Reginalda Dacíka zvlášť podnětné.

Tato práce je rozdělena do dvou velkých celků, v prvním pojednává o životě tohoto známého katolického kněze, v druhé části pak o jeho díle, zvláště knižně vydaném. Zdrojem a pramenem mi byla především rozsáhlá autorova bibliografie, kterou jsem důkladně prostudovala a pokusila se předestřít ji v druhé části práce. Pro doplnění se krátce zmiňuji o období jeho života na Velehradě a jen stručně o jeho díle překladatelském.

Zdá se mi nadmíru užitečné znát život a dílo teologů naší vlasti, které z důvodů převážně politických na zkoumání a zhodnocení velmi často stále ještě čekají. Je to důležité stejně tak, jako je důležité znát historii naší země nebo naší rodiny. Jsem přesvědčená, že můžeme s užitkem čerpat z myšlenek, postojů, objevů i chyb našich předků jak v rodině, tak i v církvi.

1 ŽIVOTOPIS REGINALDA DACÍKA

Jak dále uvidíme, Dacíkův život byl plný a bohatý. Pokusíme se v něm zhruba načrtnout klíčové události života R. M. Dacíka. Jeho životními osudy se detailně zabývá J. M. Poláček ve své diplomové práci, kterou obhájil v roce 2010 na Cyrilometodějské teologické fakultě univerzity Palackého v Olomouci. Některé informace jsme z ní čerpali, zvláště co se týká Řádu kazatelů a Dacíkova života v něm. Životní pouť Reginalda Dacíka můžeme rozdělit na jednotlivá, časově přesně ohraničená období, která jakoby tvořila mozaiku nových začátků a náhlých konců. Je velmi dobře patrné, jak je v životě ovlivněn a determinován zevními podmínkami a politickou situací v naší zemi.

1.1 Období dětství a studií

Dětská léta, dospívání a studentská léta se nesmazatelně zapsala do celého jeho života a významnou měrou ovlivnila jeho další směřování a životní cíle.

1.1.1 Rodné město

Každý člověk si po celý život nese v srdci stopy místa, kde vyrůstal. Nejinak tomu bylo u Reginalda Dacíka. Jeho rodiště, Uherský Brod, vzniklo z osady založené na poutním mariánském místě. První písemné zmínky o tomto místě pocházejí z 11. století, kdy je český král Přemysl Otakar II. povýšil na královské město. V 16. století zažilo město velký rozvoj. V 17. století, po útocích Maďarů došlo k dramatickému úpadku, který pokračoval i v době třicetileté války. Od 18. století zde měli dominantní vliv Němci podporovaní židovskou komunitou. Po roce 1890 se vedení města dostalo do českých rukou, začal se rozvíjet průmysl a město se sociálně a ekonomicky rozdělilo na tři části. Centrum, kde žili převážně řemeslníci, obchodníci a úředníci české i německé národnosti, významné židovské město a předměstí, jež mělo výrazně zemědělský charakter. Kolem roku 1850 zde žilo okolo 3000 obyvatel, v polovině dvacátého století kolem 6000 přesto, že v průběhu druhé světové války okupanti zcela zlikvidovali místní židovskou komunitu. Podstatné je zmínit, že celý kraj byl vždy silně

religiózní a obyvatelstvo města bylo převážně katolické, přestože zde důležitou roli hráli také protestanti.¹

Dacík nemohl být neovlivněn samotným poutním místem Panny Marie Růžencové v uherskobrodském dominikánském kostele, na jehož oltáři je již devět set let umístěn vzácný obraz černé madony. Každoročně se zde koná růžencová slavnost, na níž přicházejí poutníci z blízkého i dalekého okolí. Toto poutní místo, opředeno mnoha legendami a pověstmi, bylo svěřeno Přemyslem Otakarem II. do péče Řádu kazatelů, jejichž příchod do Brodu spadá do 13. století.² Přítomnost tohoto řádu významnou měrou ovlivnila život Reginalda Dacíka. Zde se utvářel a formoval jeho životní postoj k Bohu a k Panně Marii. Mariánská úcta, které ho učila už od dětství maminka, ho provázela po celý život, jak můžeme vidět například ve sbírce kázání o Panně Marii, která přednesl sestřím na Velehradě mezi léty 1966-1973.³

1.1.2 Dětství

Narodil se jako čtvrté z šesti dětí 21. ledna 1907 na den sv. Anežky v Uherském Brodu v domě č. 475 na dnešním náměstí Jana Kučery. Jeho rodiče byli prostí a věřící lidé. Otcí Tomášovi bylo v té době třicet šest let a povoláním byl zedník, matka pocházela z blízkého Maršova a bylo jí třicet čtyři let, když se jí narodilo čtvrté dítě, které bylo pokřtěno jménem Vincenc. Když Vincenc dospíval, zemřel jeho otec na následky úrazu na stavbě.⁴

Na počátku první světové války začal Vincenc chodit do obecné školy v Uherském Brodě. Byl chytrým, pracovitým, pilným žákem, ministroval u kaplana P. Josefa Janíka, který byl v Uherském Brodě velmi oblíbeným. Můžeme předpokládat, že to byl jeden z lidí, kteří ho v dětství velmi ovlivnili.

Dalším důležitým faktorem pro Dacíkovu životní cestu byla celková atmosféra té doby. Náboženský život v Uherském Brodě byl tehdy mimořádně živý, ve městě byli velmi oblíbeni dominikáni, přijížděli sem slavní kazatelé, konaly se lidové misie, duchovní obnovy, bylo rozšířeno společenství III. řádu dominikánů.

¹Srov. TOMEČEK, R.: Uherský Brod putování historií královského města, Uherský Brod: Q studio 2005 a http://cs.wikipedia.org/wiki/Uhersk%C3%BD_Brod, 16. 10. 2010.

²Srov. Ibid.

³Srov. DACÍK Reginald Maria: De Mariam nunquam satis, Velehrad: samizdat 1973.

⁴Srov. POLÁČEK Jindřich Martin OP: Reginald Dacík - teolog a duchovní učitel (diplomová práce na katedře církevních dějin a dějin křesťanského umění CMTF), Olomouc: 2010, 16.

Ještě jedna událost ho však ovlivnila. Tím byl vznik Československa. Konec války a zrod Československé republiky provázelo napětí mezi novým režimem a Římskokatolickou církví. V roce 1919 se část katolických kněží odtrhla a založila novou tzv. Československou církev. V uherskobrodské farní kronice je o této události napsáno:

„Bezesporně nejvýznamnější událostí v r. 1920 v Uherském Brodě, která hluboko zasáhla do veřejného i soukromého života obyvatelstva (...) jest založení církve československé v Uh. Brodě katechetou Oskarem Malým. Po celý rok stále církevní otázka v popředí veřejného zájmu byla nejčastějším předmětem hovoru a debat v rodinách a společnostech, doléhala na duši jednotlivců a nutila je, aby se rozhodli: buď zůstat věrni ve víře svých otců, církvi Římskokatolické, aneb plouti s časovým proudem a přidati se k nové církvi československé. Na ulicích, na trhu, v hostincích, v rodinách: všude byly jen debaty o víře a církvi, takže se zdálo, že se vrátily staré doby z českých dějin z XV. a XVI. století, kdy hádky o víru vyplňovaly život národa a vysilovaly jej.“⁵

Církev Československá získala v Uherském Brodě značný vliv a mnoho obyvatel se k ní přidalo. Dacík zde sice v té době již nežil, ale často se do města vracel, a tak můžeme předpokládat, že vnímal emoce provázející náboženský život v městě. Tlak byl totiž značný:

„Kulturní boj ve škole, jenž zuřil v celé republice a měl leckde průběh velmi ostrý (kříže ze škol odstraněny, modlitba těž, štváno zvláště v dějepise proti katolické církvi, atd.), měl ve školách naší farnosti celkem formy mírné. Proudů doby, jenž nutil učitele k vystupování z církve katolické, podlehla arci většina. Na obecné škole chlapecké ze sedmi zůstali katolíky pouze tři.“⁶ Mnohokrát se Dacík bude ve svém díle kriticky vyjadřovat k učení a praxi Církve československé.⁷

1.1.3 Gymnaziální studia a vstup do řádu dominikánů

Jak bylo v tehdejší době obvyklé, dominikáni měli juvenát, internát pro chlapce, kterým tím bylo umožněno studovat na gymnáziu a jimž byla zároveň nabídnuta lidská i náboženská a duchovní formace. Nadaní chlapci z nemajetných rodin měli pobyt v juvenátu zdarma nebo za velmi nízkou cenu.

⁵ KAPSA Aleš (Ed.): Uherskobrodská farnost ve XX. Století. Vybrané zápisky z pamětních knih uherskobrodské farnosti, Uherský Brod: Q studio s.r.o. 2005, 42.

⁶ Ibid., 41.

⁷ Srov. např. DACÍK Reginald Maria: Bůh v Ježíši Kristu. Věrouka pro laiky svazek III., Olomouc: Krystal 1939, 91.

Ve svých dvanácti letech se Vincenc Dacík přihlásil do právě vznikajícího pražského juvenátu v dominikánském klášteře v Husově ulici. Na jeho duchovní rozvoj v této době, kdy se utváří a zraje lidská osobnost, měl značný vliv P. Tomáš Dittl, který juvenát vedl. Dacík vystudoval na jednom z nejkvalitnějších gymnázií v Čechách, Arcibiskupském gymnáziu v Praze – Bubenči. Vedli ho jezuité, což v té době zaručovalo vysokou kvalitu studia. Kvalitní vzdělání, které zde získal, bylo výborným základem pro jeho další růst.

Po pěti letech studia na Arcibiskupském gymnáziu, roku 1925 se osmnáctiletý Dacík přihlásil do dominikánského noviciátu v Olomouci, velkým vzorem mu byl v té době P. Odilo Pospíšil OP.⁸

První dominikáni přišli do českých zemí v 13. století a usídlili se v Praze, Olomouci, Znojmě, Brně i jinde. Řád procházel obdobími rozkvětu i časy pronásledování a úpadku. Za josefinismu byla provincie sloučena s rakouskou. Později se kláštery začaly opět plnit, vzkvétal III. řád i bratrstva, bratři začali působit mezi lidem a šířit modlitbu sv. růžence a roku 1905 došlo k obnovení České provincie. Ta vysílala své kleriky na studia do zahraničí, především do Říma, kde se jim dostalo kvalitního vzdělání. Dominikáni byli aktivní v pastoraci, konali lidové misie, kázali na mnoha poutích a lidových shromážděních. Značného rozsahu dosáhla také jejich činnost publikační. Při obnovení provincie byl převzat český časopis *Růže dominikánská*, určený pro členy růžencových bratrstev. Ve skutečnosti však šlo o v dobrém slova smyslu lidový katolický časopis. Důležité bylo založení *Filosofické revue*, kterou vedl P. Metoděj Habáň a revue pro duchovní život *Na hlubině*, pod vedením P. Silvestra Braita. Jako poslední byl založen časopis *Výhledy*, který reagoval na novinky v oblasti náboženství, filosofie a literatury. Časopisy i knižní publikace, které byly hodnotné a jsou mnohdy dodnes užívané, vydávalo Dominikánské nakladatelství Krystal v Olomouci.⁹

Reginald Dacík vstoupil v Olomouci do noviciátu, roční intenzivní přípravy na první sliby. Do řádu byl přijat 27. září 1925 a přijal řádové jméno Reginald Maria.

Jeho řeholním patronem se stal blahoslavený Reginald, kanovník kolegiální kapituly v Orléansu a profesor kanonického práva, který se roku 1218, poté co těžce onemocněl, setkal se svatým Dominikem. Pod jeho vlivem se ve svých čtyřiceti letech rozhodl pro řeholní život. Po zázračném uzdravení z těžké nemoci, které připisoval Panně Marii, vstoupil do nově vzniklého řádu Bratří kazatelů a jako představený Boloňského konventu působil v celém

⁸ Srov. POLÁČEK: Reginald Dacík - teolog a duchovní učitel, 16.

⁹ Srov. ČERNUŠÁK Tomáš, PROKOP Augustin, NĚMEC Damián: Historie dominikánů v českých zemích, Praha: Krystal 2001, 113-138.

městě rozruch svým plamenným kázáním. Zemřel v Paříži roku 1220. Tohoto světce bude otec Dacík často prosit o pomoc a přímluvu.

Reginald Dacík byl už od počátku noviciátu velmi nadšený, šťastný, s velkou touhou po svatosti. V této, pro něj tak důležité době, si psal deník pod názvem „*Zápisky z noviciátu*.“ Touha po kněžské službě v něm zůstávala od noviciátu po celou dobu studií.¹⁰

Jedním z dalších lidí, kteří Reginalda Dacíka ovlivnili, byl jeho novicmistr P. Vilém Schlössinger, který vyučoval v Olomouci exegezi, církevní právo, církevní dějiny a hebrejštinu. Později působil v klášteře v Litoměřicích, kde využíval svých lékařských znalostí a snažil se pomáhat nemocným, především těm nemajetným. Byl zatčen gestapem a vězněn. Ve vězení onemocněl a po propuštění roku 1941 zemřel.¹¹

Již v tomto mladém věku Dacík poznal, že je třeba směřovat vytrvale k tomu, kterému uvěřil: „*Celý pokrok v duchovním životě záleží v tom, že se člověk přestane ohlížet na úsudek jiných, že si přestane všimnout, co o něm říkají jiní, a jde pevně za vytyčeným cílem.*“¹² Podle jeho dalších životních osudů můžeme usuzovat, že se tím řídil. Celý jeho život bude svědectvím také o tom, jak plodné a požehnané může být takové rozhodnutí.

Reginald Dacík patří mezi autory, kteří se rozhodně nevyhýbali konfrontaci, což může budit dojem tvrdého až chladného člověka. Z deníku ale vysvítá jiná skutečnost: „*Jak rád bych byl tak tichým jako svatá Květinka, a při nejbližší rekreaci budu oponovat a hádat se třebas o maličkosti, jak rád bych mlčel, jako poustevníci na poušti - a sotvaže se sejdu s fr. Hyacintem nebo kýmkoliv jiným, hned mám plnou hubu řečí. Jak rád bych se pomodlil zbožně - a sotva že se někdo zasměje, už se nemohu udržet.*“¹³ Dacík byl člověk radostný, jak dosvědčují také četná osobní svědectví.

Ukazuje se, že otec Dacík již v mládí měl schopnost a potřebu zastávat se pravdy, umění diskuze, přesnost vyjadřování. Sám dobře viděl výhody i nevýhody svého nadání. V deníku vidíme zdravou sebereflexi:

„*Mám velice málo pokory, za to dosti pýchy, a hádavosti, což není vlastně nic jiného, než opět pýcha. Proč bych se hádal a přel o každou maličkost, na které pranic nezáleží, proč bych vše kritizoval, proč bych chtěl, aby vždy a všude jen mé mínění, jen můj úsudek byl správný a platil, kdybych nebyl pyšný? Ano, je pýcha matkou všech hříchů. Ach, Bože, kdy se jí přece zbavím? Léta přece už slyším o duchovním životě, kolik už knih duchovních jsem přečetl a přece tak málo mám pokory. Často volám k tobě, učiň mne, Pane, pokorným, a přece*

¹⁰ Srov. POLÁČEK: Reginald Dacík – teolog a duchovní učitel, 19.

¹¹ Srov. ibid., 23.

¹² Ibid., 25.

¹³ Ibid., 23.

jsem stále tak „daleko od svatých“. Což mne neslyšíš, Pane? Ne. Ty mne slyšíš, dáváš milost, ale já ji sám kazím. Já sám ji nedávám volný průchod a proto stále vězím v těle, stále se hrabu v zemi, dosud jsem nevybředl z bahna, abych se povznesl výše nad hmotu, k Tobě, Pane, v jiný svět, duchový svět, nehmotný svět, zkrátka k Tobě... Jsem příliš tělesný, abych to chápal dokonale. Než přece doufám. Ty mi dáváš světlo, které vede temnotami ke Světlu, dáš mi Sebe, abych se dostal k Tobě. Bože, chci k Tobě. Jsem prý „poťouchlý.“ Tuto výtku jsem slyšel již v Praze. Budu přemýšlet o tom ještě a příště si zapíšu výsledek. Bože, dej mi, abych dobře uvažoval.“¹⁴ Období noviciátu bude Dacík považovat za zásadní pro svůj duchovní a intelektuální život.

O slavnosti sv. Václava 28. září 1926 v Olomouci složil své první takzvané jednoduché sliby a tím se stal plnohodnotným členem řádu. Po ročním období formace začal Reginald Dacík studovat na řádovém studiu, přímo v klášteře v Olomouci.

Studium mělo vysokou úroveň a bylo zaměřeno především na tomistickou tradici, jeho centrem byla nauka sv. Tomáše Akvinského. Důraz byl také kladen na biblické vědy a filosofii. Reginald Dacík měl ve studiu zalíbení, nicméně si byl vědom toho, že jde jen o prostředek, který má vést k Bohu.

1.1.4 Studium v Římě a kněžské svěcení

Později byl Reginald Dacík vybrán ke studiu na římském Angeliku, kam byl poslán v roce 1929. Přednášel tam Michael Browne, profesor filosofie a významný účastník 2. vatikánského koncilu, Mariano Cordovani, pozdější teolog papežského domu, Reginald Garrigou-Lagrange, profesor dogmatiky a spirituální teologie, Benoit Henri Merkelbach a jiní slavní teologové tehdejší doby. Collegio Angelico bylo proslulé kvalitním studiem a vysokou vědeckou úrovní, přínosná byla také přítomnost bratří z celého světa, kteří zde studovali a přednášeli.

Jedním z učitelů, kteří Dacíka významnou měrou ovlivnili, byl bezesporu Reginald Garrigou-Lagrange OP (1877-1964), francouzský dominikánský teolog, profesor dogmatiky. V první polovině dvacátého století a zejména za papeže Pia XII., byl nejvlivnějším teologem u papežské kurie, sloupem neotomismu a velkým autorem teologie duchovního života. Vládl jasným a přesným myšlením, vyučoval základům křesťanské nauky a tomismu s velkým zápalem. Napsal mnoho knih a přispíval do mnoha časopisů. Porovnáme-li jeho osobnost s Dacíkovou, nalezneme celou řadu nápadných podobností. Dacík přijal jeho ducha, styl práce

¹⁴ Ibid., 25.

a studia. Velmi dobře patrné je to např. v *Pramenech*. Ke křesťanské dokonalosti jsou zde pozváni všichni křesťané bez rozdílu a ona je podmínkou vstupu do nebe. Lagrange je také průkopníkem návratu k tradičnímu pojetí jednoty duchovního života. Mystická zkušenost je podle něj součástí přirozeného vývoje v duchovním životě. Nikoli pouze zcela mimořádným darem, jak byla tehdy chápána. Ze zkušeností upozorňuje, že cesta zrání v duchovním životě je postupná a má své zákonitosti, které popsali ti, kteří jí prošli.

Dacík dále pokračoval ve studiu teologie na římském Angeliku u profesora Merkelbacha, jednoho z nejvýznačnějších moralistů dominikánského řádu dvacátého století. Studia úspěšně dokončil v roce 1933 doktorskou disertační prací *De imagine Dei in filio adoptivo*.¹⁵

Velkým dnem v životě R. M. Dacíka se stal 28. červen 1931. „*U hrobu sv. Kateřiny Sienské v bazilice Santa Maria sopra Minerva je 28. června 1931 vysvěcen na kněze. Světí ho kardinál Marchetti Salvaggiani. 29. června má první mši svatou v jedné z nejstarších bazilik v Římě, v Santa Sabina na Monte Aventinu u oltáře, který od svého počátku je již obrácen k lidu. Primice se koná v Uherském Brodu 5. července v dominikánském kostele téhož roku. P. Reginald Dacík se krátce na to znovu vrací do Říma.*“¹⁶

Začíná nejneproduktivnější a na první pohled nejdynamičtější období jeho života. Díky publikační, přednáškové a kazatelské činnosti se stává slavným a známým u široké veřejnosti.

¹⁵Srov. NOVOTNÝ Vojtěch: Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacíka (1907-1988), in: KOLEKTIV: *In Spiritu Veritatis*. Almanach k 65. narozeninám Dominika Duky OP, Praha: Krystal OP 2008, 443-464.

¹⁶ ROTREKL: *Skrytá tvář české literatury*, Brno: Blok 1993, 45.

1.2 Období plodné tvůrčí činnosti

Doba rozhodování a přípravy skončila. Nadále bude Reginald Dacík vycházet a těžit z vnitřního bohatství, které obdržel. Zúročí ve svém životě mnohé z toho, čím byl obdarován a co se v minulém období naučil.

1.2.1 Pedagogická činnost

Po návratu z Říma začal Reginald Dacík učit na řádovém filosofickém a teologickém učilišti v Olomouci.¹⁷ V té době zde učili mnozí z jeho učitelů. P. Emilián Soukup - morální teologie, P. Metoděj Habáň – filosofie, P. Pavel Škrabal – biblistika, P. Silvestr Braitó – asketická a mystická teologie a Reginald Dacík – dogmatika, ekleziologie. Celá výuka byla postavená na nauce sv. Tomáše Akvinského, jak je dominikánské tradici vlastní. Klíčovou učebnicí byla Suma teologická, kterou profesori komentovali a vykládali.

V souvislosti s pedagogickým působením napsal dva rozsáhlé texty:

De participatione natura Dei per gratiam sanctificantem (Cap. II. partis II. dissertationis De imagine Dei in filio adoptivo pro doctoratu in Pontificio Instituto "Angelicum" assequendo). Olomoutii 1933.

Komentář ke kristologii sv. Tomáše Akvinského. Olomouc 1948-49.¹⁸

Jako profesor dogmatiky působil od roku 1933 do roku 1940 a jako přednášející působil spíše klidným dojmem, s důrazem, který kladl na přesnost a jasnost nauky. Několik let navíc zastával funkci sekretáře studia v olomouckém konventu spojenou s praktickými otázkami chodu studia.

Od konce roku 1938 se stalo kvůli zhoršující se politické situaci nemožným studium v zahraničí. Bylo stále patrnější, že se studium v příštích letech omezí jen na Olomouc, proto tam bylo v říjnu 1939 zřízeno generální studium, které mohlo udělovat titul lektora. Po násilném uzavření vysokých škol německými okupanty v listopadu 1939 byla zrušena též teologická fakulta v Olomouci a jejím profesorům bylo znemožněno dále vyučovat. Reginald

¹⁷ Srov. ČERNUŠÁK, PROKOP, NĚMEC: Historie dominikánů v českých zemích, 149.

¹⁸ Srov. NOVOTNÝ: Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacika (1907-1988), 443-464.

Dacík na generálním studiu odpřednášel pouze letní semestr, neboť byl zvolen převorem pražského kláštera, kde působil až do léta 1946.

1.2.2 Činnost v edici Krystal

Dacík se stal blízkým, nepostradatelným spolupracovníkem Silvestra Braita, s nímž bude spojován po celý život. Spolu řídili edici Krystal, kde měl Dacík na starosti všechny praktické věci ohledně vydávání. V této edici bylo vydáno více než 100 knih, šlo většinou o překlady církevních Otců, středověkých mystiků i moderních myslitelů. S Braitem spojovala Dacíka nejen práce na společném díle, ale i hluboké přátelství, přestože byli zcela odlišných povah. Dacíkovy schopnosti se mohly dobře projevit mimo jiné i v realistické koncepci finančního vedení celého dominikánského vydavatelského projektu, celá tíha totiž ležela na ramenou právě jemu.

Braito patřil k vůdčím osobnostem katolické Moravy. Nastoupil v Olomouci v roce 1923 jako profesor po studiích v belgickém Saulchoiru. Již v té době měl představu, že bude vydávat časopis podobný francouzské revui *La vie spirituelle*. Tak se zrodila revue *Na hlubinu* a ve stejné době překladatelská a vydavatelská činnost edice Krystal.¹⁹ První číslo nové náboženské revue *Na hlubinu* vyšlo v březnu 1926 nákladem dvou tisíc kusů a bylo okamžitě rozebráno. Revue vycházela dvacet dva let, od roku 1926 do roku 1948. Po celý ten čas se revue držela svého programu, zveřejněného v prvním čísle:

„Chceme podávati soustavně nauku duchovního života, i když nebudeme ještě ze začátku zatěžovati výlučně vědeckým aparátem, ukazovati velkého a dobrého Boha, zopakovati povinnosti k němu, učiti o ceně svátostí a milostí, ukazovati bratry, kteří se na hlubinách stali velkými a svatými. Budete slyšeti o všech prostředcích prohloubení duchovního života. Můžete podávati dotazy a pochybnosti a odborníci v duchovním životě Vám na ně odpoví. Konečně tu poznáte i nejnovější příslušnou literaturu, kterou budeme soustavně zaznamenávati a oceňovati. Nuže, podejte nám ruku a pojdte s námi Na hlubiny!“²⁰

V edici Krystal vycházela i další periodika: revue *Výhledy*, *Vítězové*, *Filosofická revue* a přes sto knižních titulů, přednášky a kurzy pro studenty, učitele, dělníky, kněze, mládež. V

¹⁹ Srov. ROTREKL: Skrytá tvář české literatury, 45.

²⁰ KAŠIČKA Zdeněk: Otec Brait, Praha: Krystal 1993, 4.

roce 1934 byl P. Dacík jmenován ekonomickým představeným revue *Na hlubinu* a v roce 1938 celého nakladatelství Krystal.

V tomto období byl Reginald Dacík publikačně velmi činný. Ve svých knihách a člancích předával srozumitelnou formou krásu a hloubku křesťanské mystiky, křesťanskou morálku, zpracoval katolickou *Věřouku pro laiky*, která dosáhla značné obliby zvláště mezi členy III. řádu. Mimo to také připravoval přednášky, psal pro své studenty, vyřizoval početnou korespondenci a psal velké množství článků v různých periodikách.

V polovině roku 1940 byl Dacík zvolen převorem pražského kláštera, spolupráce se Silvestrem Braitem pokračovala v omezených možnostech i nadále. V roce 1946 se do Olomouce opět vrátil a ještě několik let zde působil. V této době vydal významnou učebnici morální teologie, v níž se snažil zpracovat katolickou mravouku podle zásad sv. Tomáše Akvinského. Odklonem od tehdy běžné kasuistiky, která svazovala nejen učebnice morální teologie té doby, ale i životní praxi, přinesl novozákonní pavlovský rozměr křesťanské morálky ctností.²¹ Tuto pavlovskou morálku rozpracoval ve své *Teologické summě sv. Tomáš Akvinský*, a tak se stala součástí teologického pokladu církve.

Další známou knihou jsou *Prameny duchovního života - přehled teologie asketické a mystické*, která se rovněž stala velmi oblíbenou a populární. Zde je patrný vliv jeho učitele, Reginalda Garrigou – Lagrange, z něhož vycházel a jímž se inspiroval.

Organizačně, finančně a vědecky nejnáročnějším činem bylo bezesporu vydání českého překladu *Summy teologické sv. Tomáše Akvinského*. Na díle, které svým rozsahem a přesahem nemá obdoby a které vycházelo postupně v sešitovém vydání od roku 1932 do roku 1940, se kromě Reginalda Dacíka podíleli dominikáni Silvestr Brait, Emilián Soukup, Pavel Škrabal, Prokop Švach, Antonín Čala a Metoděj Habáň.

1.2.3 Představený pražského kláštera

Po odtržení Sudet, provincie přišla o kláštery v Litoměřicích a Znojmě a Košický konvent se ocitl na území zabraném Maďarskem. V situaci, která byla nejen pro provincii, ale pro celý národ těžká, byl 2. července 1940 Reginald Dacík zvolen převorem pražského kláštera.

²¹ Srov. NOVOTNÝ: *Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacíka (1907-1988)*, 443-464.

Služba převora trvá tři roky, zahrnuje v sobě starost o chod kláštera i péči o svěřené bratry jak po stránce materiální, tak i duchovní. V komunitě pražského konventu žilo na konci roku 1942 jedenáct otců, pět noviců, sedm bratří laiků a dva juvenisté.²² Reginald Dacík byl pečlivým a svědomitým převorem a v roce 1943 byl zvolen na další tříleté období.

Mimo to byl aktivní v apoštolátu, kázal, věnoval se terciářům a mládeži. Byl vyhledávaným exercitátorem, který dával exercicie středoškolské katolické mládeži, bratřím v jiných kláštorech, bohoslovcům arcibiskupského semináře v Dejvicích, ale také ve vlastní komunitě. To nepřímo potvrzuje jeho vysokou duchovní úroveň. Slavné byly Vyšší náboženské kurzy, prázdninové tábory mládeže i Akademické týdny.²³

Konec války přinesl velké naděje. Dne 9. července 1946 byl zvolen nový převor, tím pro R. Dacíka skončila tato šestiletá služba v pražském konventu a mohl se vrátit do Olomouce. Ještě předtím se s provinciálem Tomášem Dittlem a Štěpánem Masiákem zúčastnil generální kapituly dominikánského řádu konané v září 1946 v Římě. Poté se definitivně vrátil do olomouckého kláštera, kde opět začal vyučovat na generálním studiu a více pracovat v edici *Krystal* až do roku 1950, do jeho čtyřiceti tří let. Poměry se však znovu změnily k horšímu. Reginald Dacík byl komunistickým režimem obviněn z velezrady, špionáže a pokusu o ilegální přechod hranic. Následovalo uvěznění.

²² Klášter dominikánů v Praze, Husova 8, Kronika konventu sv. Jiljí Praha (1896-1950), 552.

²³ Srov. NOVOTNÝ: Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacíka (1907-1988), 443-464.

1.3 Období pronásledování a věznění

Nastal čas, kdy se má osvědčit jako svědek víry. Skončila doba náročného, ale přece jen svým způsobem poklidného nebo přesněji řečeno bezpečného života v komunitě bratří. Přichází čas dramatu doby komunismu, která se vyznačuje nevybíravou agresí mířící proti každému, kdo se vymyká kontrole. Dacík v ní projevil značnou dávku osobní statečnosti, pevnosti a v neposlední řadě také zdravého rozumu a moudrosti.

1.3.1 Nástup komunismu

Již během podzimních měsíců roku 1947 docházelo ke sledování činnosti některých významnějších osob v církvi, zvláště těch, kteří ovlivňovali církevní život a udržovali kontakty se zahraničím a tím se jevíli komunistům jako budoucí potencionální nepřátelé.²⁴

V roce 1948 došlo v Československu k politickému převratu a k moci se dostali komunisté, kteří zahájili boj proti každému, kdo byl odlišného přesvědčení nebo názoru. Za nepřítel považovali také katolickou církev, proto ji začali systematicky likvidovat. Nejprve se začaly připravovat procesy s biskupy, kněžími i aktivními laiky. V řeholních řádech, které byly považovány za ohniska vzdělání a nositele kultury, viděl režim nebezpečí, jež bylo třeba eliminovat. Začala bolestná etapa našich dějin, mnozí položili svůj život, mnozí se dostali do vězení nebo byli vystaveni různým formám šikany. Pro mnohé to bude znamenat životní zkušenost, která je dalekosáhlým způsobem ovlivní po celý zbytek života.

Církvi začala po nástupu komunistické strany k moci těžká doba. Po únoru 1948 bylo cítit napětí v celé společnosti i v jednání církve se státem, které vyvrcholilo politickými procesy počátkem padesátých let.

Státní bezpečnost dlouhodobě sledovala také pražské dominikány. Oblastní úřadovna Státní bezpečnosti v Praze informovala hlášením ze dne 29. prosince 1947 ministerstvo vnitra takto:

„Věc: Reakční skupina v klášteře dominikánů v Praze I., Husova č. 8. V klášteře dominikánů v Praze I., Husova č. 8 existuje zvlášť horlivá a bojová skupina, rekrutující se hlavně z kněží kláštera i z laiků, především studentstva. Duchovním vůdcem této skupiny je

²⁴ VLČEK Vojtěch: Procesy s řeholníky v 50. letech a v první polovině 60. let, in: KOLEKTIV: Církevní procesy padesátých let. Sborník příspěvků z konference, Praha: Českomoravská generální delegatura Řádu karmelitánů 2002, 42-45.

dominikán Braitto, dále k ní patří Habáň, Dacík, Skácel a Jindřich Středa. Skupina vydává řádový časopis „Růže dominikánská“, vedený ve zpátečnickém duchu. Pod jejím vlivem stojí náboženská revue „Na hlubinu“, sice vyšší úrovně, avšak s tendencemi středověkého katolicismu... Je důvodné podezření, že Braitto pracuje intenzivně pro vatikánskou zpravodajskou službu a zprávy dodává přímo do Říma k rukám Martina Stanislava Gilleta, generála dominikánů v Římě. Braitto prohlašuje nevyhnutelnost srážky demokratického křesťanského Západu a komunistického Východu, přičemž věří v porážku komunismu...“²⁵

Všichni jmenovaní byli krátce po převratu v únoru 1948 zatčeni a odsouzeni k vysokým trestům.

Počátkem roku 1950 po neúspěšných jednáních s biskupy, po takzvaném „Číhošťském zázraku,“ se rozpoutala mohutná proticírkevní propaganda, která měla oslabit katolickou církev jako celek, zlikvidovat vliv řeholníků na společnost a získat majetek, kterým řády disponovaly. Následovala „akce K“. V noci ze 13. na 14. duben 1950 přepadly oddíly Státní bezpečnosti, Sboru národní bezpečnosti a Lidových milicí budovy klášterů a řeholníci byli převezeni do internačních klášterů. Druhá etapa „akce K“ proběhla 27. a 28. dubna 1950.²⁶ V tomto období byli zatčeni někteří významnější řeholníci, z dominikánů to byl P. Silvestr Braitto.

Reginald Dacík byl v té době členem olomouckého konventu, vyučoval na řádovém Generálním studiu, byl aktivně zapojen do činnosti katolického vysokoškolského studentstva, kde přednášel a duchovně doprovázel studenty. Jezdil do Prahy i jinam, konal přednášky a dával duchovní cvičení. V roce 1949 měl vycestovat a odjet do Říma, aby pracoval na kanonizaci paní Zdislavy, to mu však již nebylo umožněno.

1.3.2 Zatčení a proces

Když byl P. Silvestr Braitto v březnu roku 1950 zatčen, konal Reginald Dacík v Praze přednášky. Rozhodl se, že se nevrátí do Olomouce a začal se ukrývat. Zatčení mu hrozilo hlavně pro intenzivní kontakty s P. Šilhanem, P. Braittem, olomouckým světícím biskupem Zelou a osobami z jeho okolí. Dacíkovi v té době pomáhal zvláště František Valena, někdejší tajemník ministra Hály a představitel laiků Katolické církevní akce. Později se P. Dacík skrýval také v Kostelci u Kyjova na jižní Moravě a odtud plánoval odchod do emigrace spolu

²⁵ AMV Praha, fond 305-389-1, list č. 79.

²⁶ Srov. PERNES Jiří, POSPÍŠIL Jaroslav, LUKÁŠ Antonín: Alexej Čepička. Šedá eminence rudého režimu, Praha: Brána 2008, 140-141.

s Josefem Vlčkem.²⁷ Přejít ilegálně hranice bylo v roce 1950 ještě možné, ale krajně nebezpečné. Komunisté v zemi vládli již 2 roky a měli klíčová místa pod přímou kontrolou. Státní bezpečnost navíc měla mnoho konfidentů a spolupracovníků. Přejít přes hranice vyžadoval důkladnou přípravu a velkou opatrnost.

„19. března 1950 má mít přednášku u sv. Jiljí v Praze v rámci Vyššího kurzu náboženského. Několik dní předtím mu telefonuje P. Silvestr Braitto, že je volán na olomouckou konzistoř. Tam je také Braitto 16. března 1950 zatčen. Dacíkova přednáška se však uskutečňuje, zatímco olomoucký klášter je intenzivně prohledáván, stejně jako později klášter pražský a sídlo v Jablonném. P. Reginald Dacík, dosud stále nezasažitelný, je v noci mezi 25.-26. červencem zatčen při inscenovaném pokusu o přechod hranic. Po návrhu na trest smrti podle §241, vypracovaného po únoru 1948 pro všechny druhy politicky nepohodlných, je obviněn zcela běžně z velezrady a špionáže a odsouzen nakonec na devatenáct let vězení v procesu, v němž inscenátoři soustředili obviněné, kteří se vůbec neznali, aby vytvořili „skupinu“.“²⁸

Václav Vaško na konferenci s názvem „Církevní procesy 50. let“²⁹ uvedl některá fakta o tomto procesu. Šlo o první proces s Katolickou akcí, jenž se začal 13. srpna 1951 před státním soudem v Praze a v soudních spisech byl veden pod názvem „Proces se špiony Vatikánu“. Žalobcem byl prokurátor Čížek, podle něhož šlo o spojení USA, Velké Británie, Francie a ostatních západních velmocí s Vatikánem s úmyslem poškodit lidově demokratické Československo.

Dacík patřil mezi nejvýraznější osoby „moravské skupiny“ procesu spolu s Josefem Vlčkem a Adolfem Svinkou. Unikl zatčení v procesu s „představiteli řádů“, do kterého by vlastně patřil. Spolu s Vlčkem, který už měl s StB svou zkušenost, hledali, jak by se dostali do exilu. Svinka prý znal spolehlivého člověka, který by je mohl se skupinou převaděčů převést přes hranice. Tento člověk však byl agentem StB. Zřejmě to byl člověk důvěrně známý v církevních kruzích, jinak by s ním Svinka nenavazoval konspirativní spolupráci. Svinkovi měl dodat vysílačku i s operátorem, a právě od toho si StB mnoho slibovala. V jednom z hlášení se uvádí, že tak chtěli kontrolovat zprávy pro Vatikán, z Vatikánu a mít pod

²⁷ VLČEK: Procesy s řeholníky v 50. letech a v první polovině 60. let, 42-45.

²⁸ ROTREKL: Skrytá tvář české literatury, 46-47.

²⁹ Konference se v konala 21.- 22. 5. 2002 v Sále kardinála Berana v pražském arcibiskupském paláci a byla uspořádána Českomoravskou generální delegaturou Řádu karmelitánů, Českou křesťanskou akademií a Ústavem pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Arcibiskupstvím pražským.

kontrolou okruh lidí kolem biskupa Tomáška. Spolu s R. Dacíkem a Josefem Vlčkem, bývalým generálním tajemníkem Matice cyrilometodějské, teologem, duchovním otcem dominikánských terciářů a studentských kroužků v Olomouci a Praze, byl vzat do vazby P. Vincenc Šalša, profesor náboženství, Václav Vaněk, Bohuslav Černý, pracovník Pastoračního referátu olomoucké arcidiecéze a katolický aktivista Adolf Svinka z Kyjova.

Vyšetřovatelé Reginalda Dacíka obvinili z velezrady a špionáže. Měl předávat zprávy biskupu Zelovi, Silvestru Braitovi a provinciálovi jezuitů Františku Šilhanovi. Závadnými byly shledány i jeho kontakty s pražskými a olomouckými členy Katolické akce a ovšem také kontakty se spoluobviněnými. Z těchto osob byla uměle vytvořena skupina „JUDr. Valena a spol.“ Tak vznikl první z procesů s Katolickou akcí.³⁰

Hlavní líčení se konalo v Praze na Pankráci ve dnech 14.-16. srpna 1951 v 9.00 hod., trestní věc proti: Dr. Františku Valenovi a spol. § 78, 86 tr.z. Skupina byla souzena Státním soudem v Praze. Předsedou senátu byl Dr. František Kaláb, soudci Dr. Vladimír Singl, Dr. Eugen Patzák. Obhájci byli uděleni ex offo, jak bylo tehdy obvyklé. Pro Reginalda Dacíka Dr. Josef Cívín.³¹ Původně byl Dacík odsouzen k trestu smrti, poté mu byl trest zmírněn na devatenáct let žaláře.

Proč nebyl Reginald Dacík zahrnut do jiného procesu s představiteli kléru, kam spíše patřil, není zcela známo, ale pravděpodobně jeho kontakty se sdružením katolické vysokoškolské mládeže a společné zatčení při ilegálním přechodu hranic s Josefem Vlčkem vedlo vyšetřovatele k tomu, že jej zařadili do tohoto procesu. Po soudu je Reginald Dacík odvezen do kolínské věznice.

Zatčení a příprava na soud musely být pro Reginalda Dacíka mimořádně těžkým obdobím, které mnohé poznamenalo na celý život. S novou životní situací se však dokázal utkat velmi statečně a bude na ni vzpomínat jako na velikou životní zkušenost.

„P. ThDr Reginald Dacík je zprvu vězněn v Uherském Hradišti, potom v Olomouci a v Ruzyni u Prahy, odkud je na svátek bl. Reginalda 17. února převezen na Pankrác do tamní věznice. Věznice ruzyňská se totiž přepřlňuje členy ústředního výboru KSČ a pociťuje se nedostatek vězeňského prostoru. Na Pankráci je také ve dnech 15. -16. srpna celá uměle vytvořená skupina souzena. Trest si odpykává v Kolíně, na Borech u Plzně a na Mírově,

³⁰ Katolická akce – jednalo se o kroužky inspirované Tomislavem Kolakovičem a jeho Rodinou, tedy nikoli té schizmatické, organizované komunistickým režimem.

³¹ Osobní archiv Josefa Vlčka, Protokol o hlavním líčení ze dne 14. -16. 8. 1951, Praha. Fotokopie.

odkud je na tzv. první amnestii pro politické vězně propuštěn 10. května 1960 po téměř desetiletém věznění. (Protože na trestanecké kartě má písmeno I = ideolog, nedostává se do uranových dolů na Jáchymovsku a Příbramsku, ani do většího styku s jinými vězni.)³²

1.3.3 Věznění

Ve vězení na Mírově, kde byl Dacík nejdéle, se setkal s řadou osobností z různých řeholních společenství, různých teologických názorů a duchovních škol, kteří i přes podmínky, panující ve vězeňském prostředí, neztráceli smysl pro posvátnost a také smysl pro humor. Odtud máme také svědectví katolického intelektuála Václava Vaška. Vzpomíná na něj jako na člověka laskavého a moudrého:

„Otcí Reginaldovi Dacíkovi se na oddělení říkalo „Velký inkvizitor“. Ale k inkvizitorovi měl svou laskavostí i moudrostí daleko. Prokázal to zejména, když ho udělali kontrolorem. (...) Pečlivě prohlížel odevzdanou práci, menší vadu opravil sám, u větší poradil, co s tím. Jednou, nevím už proč, jsem se s ním ocitl v korekci, byla ve spodní části zámku. Okno zabedněné, podlaha betonová, dva slamníky, po jedné dece, v rohu žanek. Normální strava každý třetí den, dva dny mezi tím jen ráno teplá černá tekutina a kousek chleba. Bylo léto, zimou jsme netrpěli a bylo nám spolu dobře. Absolvoval jsem u něho ignaciánské exercicie v dominikánském pojetí. Na oddělení jsme se vrátili odpočatí od lidí a bohatší na duchu. Rád na tuto korekci vzpomínám, i když si Otec Reginald neodpustil občas zavrtat do jezuitů. Nelíbil se mu například ignaciánský obraz spolupráce člověka s Boží milostí: Chceš-li, aby lodička tvého života plavala středem řečiště, musí ji podél jednoho břehu táhnout Boží milost a podél druhého ty sám. Čili: „Přičiň se, a Bůh ti pomůže!“³³

Ve vězení probíhalo také tajné studium, duchovní formace a náboženské přednášky k osobnímu růstu, k prohloubení duchovního života a také k přípravě na kněžství zájemců z řad vězňů. Bylo to velmi důležité také proto, aby i sami profesori nezakrněli a dál prohlubovali své vědomosti. Neměli sice k dispozici žádné knihy, ale široká pluralita názorů a směrů, které se zde za neobvyklých okolností setkaly, vedla často k diskuzím, jež měly

³² ROTREKL: Skrytá tvář české literatury, 47.

³³ VAŠKO Václav: Ne vším jsem byl rád. Kostelní Vydří: KN 2001, 245–246.

blahodárný vliv na jejich myšlení. Zde se setkaly významné kapacity prvorepublikové a poválečné české i slovenské katolické inteligence.³⁴

Život ve vězení byl jistě velmi těžký, ale vězňové využívali tyto chvíle k osobnímu růstu a všem těmto skutečnostem dokázali dát rozměr evangelní moudrosti, ztotožnit se s Kristovými slovy: „*Kdo život ztratí pro mne a pro evangelium, ten jej získá*“. Nejinak tomu bylo i v případě Reginalda Dacíka. Po propuštění se nevrátí jako zlomený člověk, ale jako zralá osobnost plná životní zkušenosti a moudrosti, tu bude ještě několik let předávat druhým.

Politická situace se v polovině padesátých let začala měnit, zvláště po XX. sjezdu KSSS, kde Nikita Chruščov odhalil kult osobnosti. Došlo k jistému politickému uvolnění, které se vztahovalo především na exkomunikované komunisty, ale částečně se také dotklo všech nevinně pronásledovaných. Kněží a řeholníci se nemohli vrátit k výkonu duchovní služby, ale byli zařazeni do normálního pracovního procesu. Reginald Dacík byl na svobodu propuštěn 10. května 1960 na základě amnestie udělené prezidentem republiky a vládou. Na vězení bude později vzpomínat spíše s humorem a moudrým nadhledem: „*Na dobu vězení také někdy vzpomínal, ale ne ve zlém, bral si ze všeho to dobré.*“³⁵

³⁴ Srov. NOVOTNÝ Vojtěch.: *Teologie ve stínu. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století.* Praha: Karolinum 2007, 54–61.

³⁵ Archiv autorky, osobní svědectví sestry Damiány Mikulkové ze dne 2. 8. 2010.

1.4 Období zralosti

Propuštěním z vězení martyrium Reginalda Dacíka neskončilo, jen dostalo jinou tvář. Nebylo snadné najít práci, protože v pastorači nemohl být činný, nehledě k tomu, že pastorační aktivity byly z rozhodující části zakázány. Byl stále považován za nespolehlivého, nenapraveného a nebezpečného člověka. Žil pod neustálým dohledem, bylo pro něj jistě velmi těžké žít normální život.

1.4.1 Znovu na svobodě

Dacík se po amnestii vrátil do zcela jiného světa, v němž deset let komunistické vlády zanechalo značné následky. Kláštery byly zlikvidovány, v jejich budovách se usídlilo vojsko nebo jiné státní instituce, řeholníci byli internováni a společný řeholní život nebyl možný. Mnoho kněží bylo stále ještě ve věznicích, kněží ve farnostech se obávali vyvíjet intenzivnější pastorační činnost, někteří přímo s komunistickým režimem spolupracovali.

Reginald Dacík se vrátil do Uherského Brodu, kde požíval veliké vážnosti a obliby. Bydlel v rodném domě se dvěma sourozenci, z malé komory se na dalších dvacet let stala jeho klášterní cela. Zaměstnání se mu podařilo získat v uherskobrodské Frutě, kde se zpracovávalo ovoce a zelenina. Na zdejším továrním dvoře opravoval bedny spolu s jedním bývalým vězněm. Náročná práce to nebyla, právě naopak, ani v nejmenším neodpovídala kvalitám a schopnostem, kterými byl otec Dacík obdarován, ale on to přijímal s odevzdaností jako plnění Boží vůle, že nyní může a má trpět pro Krista. Přesto často říkal, že „*nejen bednami živ je člověk*“³⁶, a tak přemýšlel, četl a studoval.

Měl živý zájem o právě probíhající 2. vatikánský koncil. S vytrvalostí a pečlivostí sobě vlastní se snažil proniknout do rubrik k novému breviáři a do nových liturgických předpisů. I přes složitou politickou situaci v naší republice stále udržoval styk se zahraničím. Díky spolubratřím a přátelům žijícím v cizině a díky znalosti několika jazyků získával informace četbou římského Osservatore Romano, různých cizojazyčných časopisů a knih, které mu posílali. Poslouchal také zahraniční rozhlasové vysílání a stýkal se s některými bývalými dominikány, kteří jej v Uherském Brodě navštěvovali.

³⁶ Archiv české dominikánské provincie, Praha Husova 8, fond Reginald Dacík, kart. č. 32, složka C 56, dopis sestřím z 13. 6. 1963.

V polovině šedesátých let, kdy dochází k politickému uvolnění ve společnosti, je mu udělen státní souhlas podle § 16, podle něhož kněz mohl veřejně sloužit mši svatou a udělovat svátosti, ale neměl nárok na odměnu (nedostával plat) od Okresního národního výboru. To umožnilo Reginaldu Dacíkovi začít působit u sester Kongregace svatého Cyrila a Metoděje na Velehradě. Tímto obdobím jeho života se hlouběji zabývala ve své diplomové práci sr. Benedikta Míslarová, a proto je naznačíme jen v hrubých obrysech.

1.4.2 Velehradské období

Dne 1. prosince 1965 otec Dacík nastoupil jako duchovní správce sester Kongregace svatého Cyrila a Metoděje na Velehradě. Pro něho i pro sestry to byla veliká milost. Mohl se opět naplno věnovat tomu, čemu zasvětil svůj život a sestry dostaly jedinečnou příležitost pod vedením zkušeného teologa a duchovního vůdce prohlubovat a rozvíjet svůj řeholní život a zároveň uvést do života požadavky 2. vatikánského koncilu.

„Vzpomínám si dobře, otec Dacík přišel na Velehrad na první neděli adventní roce 1965. Tehdy se sestra představená nějak dověděla, že pracuje v Brodu ve Frutě. Moc si přála, aby mohl sloužit tady u nás, vyvinula velkou snahu, aby ho sem dali a celkem brzy se jí to podařilo. Mě k němu přidělili, abych se o něj postarala se vším všudy. Uklízela jsem mu, nosila mu jídlo, dělala jsem, co bylo třeba. Otec Dacík byl vzdělaný a přitom skromný. Ale já jsem si připadala nehodná, nemám dokončenou ani základní školu. Narodila jsem se na Východním Slovensku, tatínek mi zemřel, když mi byl jeden rok a já jsem už od osmé třídy místo školy pracovala, potřebovali jsme peníze. Když jsem byla v práci, maminka mi vždycky napsala omluvenku, a tak jsem nebyla skoro celý rok ve škole. Tady bylo tolik vzdělaných sester a vybrali zrovna mě, abych mu pomáhala. Nevím proč. Ale snad se mnou byl otec Dacík spokojený, alespoň si nikdy nestěžoval. Všechno, co napsal, jsem mu přepisovala na stroji, vždycky deset kopií. Pak se to dalo svázat a každou desátou kopii jsme dostaly do kongregace zadarmo, tak bylo dost pro nás i pro sestry z ostatních domů. Přepisovala jsem přednášky, kázání, prostě všechno. Co vím, tak hodně byla používána jeho Mravouka a také Prameny duchovního života, ty používáme ještě dnes. O svých textech říkal: „Opatrujte to, po mojí smrti to bude vzácné.“³⁷

Byla to pro otce Dacíka šťastná doba. Vytrvale psal a s radostí a přímo otcovsky se staral o sestry nejen po stránce pastorační, ale mimořádnou péčí věnoval také jejich vzdělávání, jak o tom svědčí četná osobní svědectví.

³⁷ Archiv autorky, osobní svědectví sestry Damiány Mikulkové ze dne 2. 8. 2010.

„Každý týden nám dělal přednášky. Přednášel úvod do Písma svatého, úvod do teologie, dogmatiku, morálku, všechno a také nás z toho zkoušel. Ale já jsem se vždycky před zkouškou celá rozklepala, neřekla jsem ani slovo. Nešlo to prostě. Měla jsem to od té doby, kdy jsem byla zavřená. Vždycky jsem to otci říkala: ‚Otče, já to všechno umím, připravovala jsem se, ale teď ze sebe nedostanu ani slovo.‘ Jednou se mě otec na něco z přednášek ptal při obědě, věděla jsem to všechno bez chyby, ale při další zkoušce zas nic. Ale nakonec to všechno dobře dopadlo. Víte, otec byl hodný, takový tichý, mírný. Když se mu něco nelíbilo, uměl to říct laskavě.“³⁸

Reginald Dacík byl nadšen 2. vatikánským koncilem a s radostí jej přijímal. Na mnoha místech se pozitivně vyjadřoval k dění na koncilu, těšil se z jeho konání, studoval jeho dokumenty a zprostředkovával je druhým. Sám přesně plnil nařízení a realizoval změny tak, jak je požadoval koncil a na druhou stranu se mnoho věnoval přednáškám, vykládal sestřím jednotlivé koncilní dokumenty, jejich závěry s cílem přiblížit jim jejich obsah. Co mohl, to z koncilních dokumentů realizoval hned, co nemohl, tam alespoň začal s nějakými přípravnými pracemi. Informoval sestry o změnách a požadoval jejich realizaci. Podílel se na prvním návrhu přepracování stanov kongregace, které byly schváleny v roce 1982.³⁹

Dacík působil v té době také na teologické fakultě a při formaci bohoslovců. V roce 1968 se navíc stal členem periodika *Via* – časopisu pro teologii a začal opět publikovat. Napsal *Úvod do Písma svatého* a *Úvod do teologie*, které sloužily především jako skripta pro studenty Cyrilometodějské bohoslovecké fakulty.

Kniha *Žij a modli se s církví* se nesměla objevit na pultech knihkupectví. Sestřičky z Velehradu měly významný podíl na tom, že se kniha přesto dostala ke čtenářům:

„V té době měl napsanou ‚Žij a modli se s církví‘, ale to se v obchodech prodávat nedalo. Otec Dacík byl nešťastný, že to leželo na faře na půdě a že se to nedostane mezi lidi. Tak jsme dali pár výtisků na hromádku do kostela dozadu na lavice a k ní jsme položili krabici na drobné, ta knížka stála tenkrát šestnáct korun. Za malou chvíli jsem tam pro něco šla a už tam neležela ani jedna, za to krabička byla plná peněz. Příště jsme to udělali také tak a znovu byly knihy hned pryč. Otec byl rád a dal mi to na starost, jenže to bylo samé počítání peněz. Až jsem mu jednou řekla, že už to dělat nebudu, že jsem nešla do kláštera proto, abych

³⁸ Ibid.

³⁹ Srov. MISLEROVÁ Benedikta: ThDr. Reginald M. Dacík OP – formátor sester kongregace sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě v letech 1965-1974, (diplomová práce na katedře spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského východu CMTF), Olomouc: 2002, 42.

přepočítávala peníze jako nějaká stará židovka. Ale on příště přivezl knih plné auto. Hodně mu záleželo na tom, aby se to k lidem dostalo.“⁴⁰

Do roku 1970 otec Dacík spolu s Metodějem Habáněm a Vítem Benešem vyučoval dominikánské kleriky, kteří bydleli na faře v Chlumu nad Ohří a dojížděli na Cyrilometodějskou teologickou fakultu do Litoměřic nebo do Olomouce.⁴¹

V letech 1970-73 byl členem Teologické komise při sboru ordinářů, v níž byl jako znalec oboru dogmatické teologie začleněn do teologické sekce.⁴² Výrazně vystoupil zejména při projednávání článku Bonaventury Boušeho OFM „*Naděje katolictví v českých zemích*“, v němž spolu s Metodějem Habáněm shledával věroučné omyly. Byl také členem odborné komise, která posuzovala soukromá mariánská zjevení v Turzovce, k nimž se stavěl spíše odmítavě.

Při všech těchto aktivitách byl stále duchovním správcem sester na Velehradě, kterým poskytoval kvalitní duchovní i intelektuální formaci a také jim přednášel teologii.

„Vzdělání považoval za důležité. Přednášel nám a pak nás z toho zkoušel. Když jsme šly ke zkoušce, vždycky nám dal bonbón, prý ‚abychom se nebály.‘ Každá z nás měla takový notýsek a tam nám ty zkoušky zapisoval. Říkal, abychom si to schovaly, že nám ty zkoušky uznají, až se změní poměry. Věřil tomu, že se to změní. Na našem vzdělání mu hodně záleželo. Když se některé sestřičky bránily, že na to nemají hlavu, vždycky říkal: ‚To nevádí, něco vám v hlavě zůstane. Také často říkal: ‚Nemusíte všechno vědět, ale musíte vědět, kde to najdete.‘“⁴³

Sestry v kongregaci si byly dobře vědomy, jaké kvality má jejich duchovní správce, proto pečlivě schraňovaly nejen texty, které jim napsal o kořenech jejich společné spirituality, ale také většinu jeho přednášek, promluv, homilií.

Všechno, o čem mluvil, hned převáděl do praxe. Mluvil-li o nějakém dokumentu, hned ho vysvětlil a komentoval tak, aby byl vidět praktický dopad na život řeholnic. Zdůrazňoval potřebu četby a meditace koncilních dokumentů a důsledně se věnoval cyrilometodějské tradici a otázkám ekumenismu. Byl „dvorním teologem“ olomouckého biskupa Josefa Vranského, který se s ním často radil a využíval jeho služeb především v teologických a

⁴⁰ Archiv autorky, osobní svědectví sestry Damiány Mikulkové ze dne 2. 8. 2010.

⁴¹ Srov. NOVOTNÝ: Teologie ve stínu, 235.

⁴² Srov. NOVOTNÝ: Teologie ve stínu, 152-164.

⁴³ Archiv autorky, osobní svědectví sestry Heleny Řezáčové ze dne 2. 8. 2010.

naukových otázkách. Mnoha bohoslovcům a zájemcům o řeholní život Dacík pomáhal a radil, doprovázel mnohé kněze a poskytoval jim kvalitní texty vhodné pro pastorační práci.

V únoru v roce 1969 se mu podařilo vycestovat do zahraničí a navštívit tak ještě jednou Řím, město kde studoval. Jistě to pro něj byla veliká milost. Po nepodařené „reformě komunismu“ nastala v Československu tzv. normalizace. Poměry se částečně vrátily do starých kolejí a začalo opět pronásledování církve. To se také dotklo Reginalda Dacíka, neboť mu byl odňat státní souhlas k výkonu duchovenské služby.

„V roce 1974 mu odebrali souhlas. Vyčítali mu, že za ním jezdí mnoho lidí a že je ovlivňuje. Otec se pak přestěhoval do Brodu, do svého rodného domu, ve kterém tehdy bydleli jeho dvě sestry a švagr. Tak tam bydleli čtyři starší lidé spolu. Jezdily jsme tam na návštěvu. Později, když už sami nemohli, jsme jim poklidily a vypomohly, co bylo potřeba. Otce naše návštěvy těšily, bylo vidět, že má radost. Pokaždé nás přivítal a hned nám nabídl kávu. V té době nám namlouval přednášky na magnetofon. Vždycky jsme přivezly magnetofonový pásek k nám, sešly jsme se v hovorně a tam jsme si přednášky pouštěly.“⁴⁴

Na Velehradě působil celkem devět let: od prosince 1965, kdy mu bylo padesát osm let, až do 1. února 1974, do jeho šedesáti sedmi let.

1.4.3 Dovršení života

Reginald Dacík se po devíti plodných letech znovu vrátil do svého rodného domu. Po nějaké době mohl s písemným svolením církevního tajemníka občas vypomáhat v uherskobrodském farním kostele, několik měsíců zastupoval nemocného faráře v Kunovicích, na faře v Uherském Brodě se pustil do budování studijní knihovny, jež měla sloužit dominikánskému řádu v ilegalitě. Sestry Kongregace svatého Cyrila a Metoděje ho často navštěvovaly. Také kněží a bohoslovci přijížděli za ním na návštěvy a otec Dacík jim ochotně radil a pomáhal. Byl neustále sledován, i přes svůj věk byl pro režim nepohodlný, nebezpečný. Přesto, jak mnozí vzpomínají, právě v těchto letech na ně působil Reginald Dacík jako laskavý, dobrotivý otec a setkání s ním bylo vždy jemným pohlázením.

Často ho navštěvoval také tehdejší provinciál Ambrož Svatoš, s kterým P. Dacíka pojilo dlouholeté přátelství. Ambrož Svatoš dlouhá léta usiloval o kanonizaci paní Zdislavy, což se mu nakonec podařilo. Při této práci mu Reginald Dacík intenzivně pomáhal, neboť měl také k

⁴⁴ Archiv autorky, osobní svědectví sestry Heleny Řezáčové ze dne 2. 8. 2010.

paní Zdislavě velkou úctou a obdiv. Kdyby se mu podařilo v 1949 vycestovat, podílel by se tak přímo na přípravě její kanonizace v Římě.

Po dohodě s provinciálem Ambrožem Svatošem odešel roku 1984 za ním do Charitního domova pro kněze na Moravci, kde pobýval až do své smrti. Zde měl zajištěnu kvalitní péči po stránce materiální a jistě i přítomnost sester dominikánek mu pomáhala. Duševně byl svěží, ale jeho tělesné zdraví se stále zhoršovalo, až nakonec ztratil řeč. Později se také začaly dostavovat výpadky paměti, to pro něj bylo velmi traumatizující.

„Později už zapomínal, ale lidskost a vlídnost ho ani tehdy neopustila. Poslední léta strávil na Moravci, jezdily jsme za ním. Když nás uviděl, měl radost, usmíval se, ale když jsme se ho ptaly: „Otče, pamatujete si na mě? Víte, jak se jmenuju?“, to už si nevzpomenul, nevěděl. Často ale opakoval, že už se těší domů a myslel tím k nám, na Velehrad.“⁴⁵ Zemřel ve čtvrtek 21. dubna 1988 v 19,37 hod.

Život Reginalda Dacíka procházel několika celkem jasně ohraničenými obdobími. Po čase naplněném studiem, po rozpoznání a volbě svého povolání, přichází období tvůrčí práce, psaní, publikování, přednášení, vyučování v Olomouckém řádovém učilišti. Toto období je vystřídáno šestiletým působením v Praze, kde Dacík vykonával úřad převora dominikánského kláštera. S tím bylo spojeno mnoho praktických povinností, činnost publikační a literární ustupuje do pozadí. Jen nakrátko se Reginald Dacík vrátil do Olomouckého konventu, o dva roky později byl uvězněn na dlouhých deset let. Ve vězeňských celách vydával lidské svědectví o svém životě s Bohem. Po propuštění s nebývalou pokorou přijal život člověka na okraji společnosti. Po pěti letech strávených na dvorku mezi bednami se znovu karta obrátila a Dacík přijal pastýřskou službu u sester na Velehradě. Po sedmi letech přišel znovu zákaz činnosti, starý pán odchází do ústraní, nejprve částečně, později úplně. Smrt ho zastihla zralého, po prožití bohatého a plodného života.

⁴⁵ Archiv autorky, osobní svědectví sestry Heleny Řezáčové ze dne 2. 8. 2010.

2 DÍLO REGINALDA DACÍKA

Dacíkovo dílo je mimořádné rozsáhlé, jeho knižní publikace jsou v rozsahu více než tři tisíce stran v nejméně třidvaceti svazcích. Z časového hlediska je možné je rozdělit na období před uvězněním a po něm. Čas věznění tvoří v Dacíkově životě i díle významný desetiletý přelom. Dílo prvního období je možné rozčlenit do dvou velkých celků tak, jak je rozdělil sám autor na díla v oblasti teologie dogmatické a teologie morální a spirituální. Dalším výrazným rysem, projevujícím se v Dacíkově díle, je jeho důraz na vzdělávání laiků.

2.1 Díla dogmatická do r. 1950

Reginald Dacík věnoval bezesporu značné úsilí o prohlubování vědomostí křesťanských laiků. V roce 1935 napsal spolu se S. M. Braitem knihu s názvem *Kristus spása světa. Pohled do vnitřního života Kristova*. Kniha byla vydána k prvnímu celostátnímu sjezdu katolíků Československé republiky, který se konal v červnu 1935. V průběhu let 1936-1942 napsal šestidílnou *Věrouku pro laiky*. Řídil se větou: „*Nemůžeme milovati, čeho neznáme.*“⁴⁶

2.1.1 Kristus spása světa. Pohled do vnitřního života Kristova (s S. M. Braitem)

Sami autoři knihu označují za „ovoce“ vyššího náboženského kurzu, který se rozhodli zahájit. Píší, že si jsou dobře vědomi, jak moc je třeba, aby křesťané znali život Kristův, protože křesťanství není jenom vyznání nebo varování se zlého. Náš život má být „*dorůstáním do života Kristova*“⁴⁷, aby v nás Kristus žil a aby náš náboženský život neustrnul na formulích a obřadech.

Kniha je rozdělena do 16 témat týkajících se života Ježíše Krista. Dacík zpracoval osm z nich. Každé téma pojednal na 4-15 stranách. Nejvíce prostoru věnoval tématu vykoupení člověka, vyrovnanosti Kristově v utrpení, o Kristu Veleknězi, nekonečné ceně mše svaté a vztahu mše svaté a Kristova kříže.

Tajemství Krista u sv. Pavla a Jana. Na pěti stranách se Dacík zabýval christologií sv. Pavla. Uzavřel tím, že se neodvažuje tvrdit, že obraz Ježíše Krista u sv. Pavla je úplný, není možno Pavlovi christologii shrnout do několika vět. Dacík chtěl jen ukázat její některé

⁴⁶ DACÍK Reginald Maria, BRAITO Silvestr: *Kristus spása světa. Pohled do vnitřního života Kristova*, Praha: Cyrilo-Methodějské knihkupectví Gustava Francla 1935, 9.

⁴⁷ *Ibid.*, 9.

charakteristické rysy, aby Kristus byl více poznán a hlavně více milován.⁴⁸ Srovnání nauky sv. Pavla a sv. Jana vychází u Dacíka takto: „*Jestliže Pavel byl ohnivým bojovníkem pro pravdu Kristovu, byl Jan tichým rozjímačem této pravdy. Miláček Páně se ponořil zcela v taje osoby Kristovy jako Syna Božího a proto i jeho evangelium nese stopy těchto hlubokých meditací o Synu Božím, jeho místě v nejsvětější Trojici a vztahu k lidstvu.*“⁴⁹

Tajemství vtělení a náš vnitřní život. Téma začíná citováním z Rozmluv sv. Kateřiny Sienské. Vtělení je pro člověka neproniknutelným tajemstvím, neboť proniknout tajemství Vtělení by znamenalo proniknout tajemství Boží spravedlnosti a Božího milosrdenství a také tajemství lidského hříchu. Kromě sv. Kateřiny Sienské zde Dacík cituje sv. Dionýse a sv. Tomáše Akvinského.

„Bůh nás mohl vykoupit i bez vtělení svého Syna. Stačilo, aby poslal například proroka, jenž by nám ukázal podmínky, jaké třeba splnit, abychom dosáhli odpuštění. Nemusel, ale chtěl. Protože jeho přirozenost je láska, v jejíž podstatě je, že se rozlévá. Rozlévá se nutně ve vnitřním životě Božím, kde je poutem Otce a Syna, kde je Osobou Ducha svatého, a rozlévá se svobodně i na tvorstvo, aby je přitáhla k sobě. Bůh se nemusel vtělit (...), ale láska mu nedala. A proto sestupuje druhá Božská Osoba, aby podala Otci zadostiučinění, které by se mu líbilo více, než dovedlo zarmoutiti jeho srdce veškero odvrácení člověka od počátku světa až do konce.“⁵⁰

Tajemství Vtělení dal Dacík do vztahu k našemu duchovnímu životu a ukázal to na příkladu božských ctností, jak vysvětloval sv. Tomáš na základě učení sv. Augustina. V pojednání o ctnosti víry se opíral také o myšlenky svého učitele P. Garrigou-Lagrange.

Navázal úvahou na téma, zda by se Bůh vtělil, kdyby člověk nebyl hřešil. Důvodem vtělení je hřích prvního člověka. Kdyby nebylo hříchu, nebylo by vtělení, které je určeno od Boha k vyléčení hříchu.⁵¹ Z toho vyplývají důležité prvky pro poznání základního rysu Kristovy osobnosti. Jeho milosrdenství, jeho podoba Vykupitele, Spasitele, velekněze, Oběti a to v konečném důsledku pro duchovní život křesťana znamená, že nemusí být učitelem, ani

⁴⁸ Srov. Ibid., 26.

⁴⁹ Srov. Ibid., 26.

⁵⁰ Srov. Ibid., 38-39.

⁵¹ Srov. Ibid., 48.

mužem činu, když chce dosáhnout svatosti, že stačí, aby se opravdu připodobnil Kristu ukřižovanému.⁵²

Tajemství Kristova poznání. Je to téma, o kterém se málo mluví a na něž se málo myslí. U poznání lidského platí, že věci jsou, a proto jsou nebo mohou být poznávány člověkem. U Boha je to naopak, věci jsou poznávány Bohem, a proto jsou, Bůh není závislý ve svém poznání na vnějších věcech, nečerpá své vědění z věcí, ale tím, že věci poznává, věci jsou. Osoba Kristova v sobě shrnuje dvojí přirozenost, tedy i dvojí poznání. Kristus jako člověk pohlížel na svět očima lidskýma a poznával je lidským rozumem, jako je poznáváme my. Zároveň ale byl Kristus účasten vlitého blaženého poznání, které prožívají duše patřící na Boží tvář ve slávě. Kristus jako člověk nazíral po celý svůj život na tvář Boží a nic nedovedlo přerušit jeho spojení s Bohem v blaženém patření.⁵³ Dacík téma uzavřel s tím, že všechno naše vědění ohledně Kristova poznání je zcela nedostatečné. Vyzval k radostné víře nás křesťanů, že se ve všem můžeme „s největší důvěrou obrátit k němu“, protože „Znal nás dříve, než my sami jsme se znali. Znal všechny naše schopnosti, věděl o všech našich slabostech.(...) Věděl o všech našich myšlenkách, nic z celého našeho života nebylo skryto jeho pronikavému zraku, vidícimu až do konce věků a do každé duše zvlášť.“⁵⁴ Křesťané tedy mohou v důvěře v Krista zapřít sami sebe a následovat ho.

Aby se všem dostalo ovoce vykoupění. V úvodu psal o rozdílném vnímání vykupitelského díla Kristova v církvi katolické ve srovnání s církvemi ostatními. Krátce se zmínil o termínu „větší dobro“ a založení církve a navázal pojednáním o tajemném životě Krista v Církvi, které je hlavou. Téma uzavřel textem o učitelském, kněžském a královském úřadě Církve v souvislosti s naukou Církve, že mimo Církev není spásy.

Kristova pokora a velkodušnost. Kristus mohl mít ctnost pokory jen jako člověk, nikoliv jako Bůh. Dacík definoval pokoru jako poddanost člověka Bohu, přičemž pokora učí člověka neusilovat o velké věci pouze vlastními silami. Pravá pokora nemá nic společného s nedostatkem odvahy, malomyslností, slabostí. „Pokora se rodí z pohledu na propast, která dělí Boha od tvora.“⁵⁵ Kristova pokora byla větší, než všech svatých i Matky Boží. Rozhodujícím projevem Kristovy pokory je jeho poslušnost vůči jeho nebeskému Otcí.

⁵² Srov. Ibid., 50.

⁵³ Srov. Ibid., 56.

⁵⁴ Ibid., 62.

⁵⁵ Ibid., 97.

Velkodušnost je ctností duší velkých a statečných, které jdou nebojácně za nejvyšším cílem, protože spoléhají na pomoc Boží. Je vděčný, není malicherný, zvědavý. Je si vědom, že byl zrozen k větším věcem, než aby se zabýval věcmi zbytečnými. Dovede být velký s velkými a malý s malými. Netouží po pochlebování. „*Jestliže uvažujeme o okolnostech v životě Kristově, musíme říci, že jeho velkodušnost nebyla jen lidská, ale Boží.*“⁵⁶ V Kristu je jedinečný soulad mezi pokorou a velkodušností.

Vnitřní klid a vyrovnanost Kristova v utrpení. Jde o dvě zdánlivě si navzájem odporující vlastnosti duše Ježíše Krista: největší bolest, která může zahrnout lidské srdce, a nejhlubší mír, jaký ho pronikal ve chvílích nejhoršího tělesného i duševního utrpení. Spolu se sv. Tomášem Dacík míní, že tělo Kristovo mělo zvlášť jemnou soustavu nervovou a že to je důvod, proč se ho bolest dotýkala mnohem více, než hrubého člověka.⁵⁷ Přesto Ježíš neztratil vnitřní mír ani při největších bolestech na kříži. Klid je známkou a ovocem, odměnou dokonalé lásky. Z toho plyne, že nejdůležitějším předpokladem klidu duše je utišení vášní a zvládnutí všech nižších pudů.

Nekonečná cena mše svaté a její vztah ke kříži. Mše svatá je nejdražší odkaz, který nám zanechal Kristus, a v něm se nám dostává nezměrně mnoho nadpřirozených milostí. Mnoho zde Dacík píše o různých prvcích oběti, o daru, o kněžství. „*Jak jsem již řekl, ono vnější zabítí obětního daru kalvarské oběti Ježíše Krista nebylo obětí, nýbrž spíše největším zločinem. Na kalvarii je knězem Nového zákona Kristus, nikoli ti, kteří mu působí násilnou smrt. A proto vyjádřením jeho vnitřního úkonu naprostého sebeobětování, naprostého vydání za hříchy lidstva jako obětního daru je jeho smrt, kterou podstupuje ochotně a dobrovolně, třebaže ji mohl zamezit. Tato smrt je pečetí jeho oběti, stvrzením jeho vůle, jeho vnitřního úkonu obětování celého svého života za lidstvo.*“⁵⁸ Tatáž smrt je tajemným způsobem zpřítomňována, naznačována a připomínána při mši svaté.

Dacíkovy kapitoly jsou v této knize psány způsobem pro něj typickým. Krásný jazyk se zde spojuje s přímočarostí a teologickou přesností.

⁵⁶ Ibid., 103.

⁵⁷ Srov. Ibid., 117.

⁵⁸ Ibid., 158.

2.1.2 Věrouka pro laiky

Šestisvazkové dílo, které je svým rozsahem nejobsáhlejší počín R. M. Dacíka, vyšlo v letech 1936-42, vždy jeden díl ročně a je určeno nejširšímu okruhu čtenářů. Jednotlivé svazky *Věrouky pro laiky* mají ne méně než 120 stran a ne více než 150 stran a jsou rozděleny do šesti až deseti kapitol.

Důvod, proč autor adresuje svou Věrouku laikům, není přesně znám, patrně jde o souvislost s tím, že je napsána česky a ne latinsky, jak bylo u děl tohoto typu běžné.⁵⁹ První díly začaly vycházet tři roky poté, co Dacík ukončil svá studia v Římě a vrátil se do Olomouce, kde se ihned zapojil do pedagogické, přednáškové a překladatelské činnosti, zabýval se pastorační a prací spojenou s vydáváním revue *Na hlubinu* a jiných periodik.

Jako první z cyklu *Věrouka pro laiky* vyšel díl *Bůh v duši*, tedy čtvrtý díl, následován ostatními v pořadí od prvního do šestého. Pátý a šestý díl vyšel v době, kdy Dacík již působil jako převor konventu u Sv. Jiljí v Praze. Rozdělení *Věrouky pro laiky* autor popsal a zdůvodnil v její první části. V prvním díle nazvaném *Bůh a jeho život* pojednal Dacík o Bohu v jeho přirozenosti a vlastnostech a o Nejsvětější Trojici. Druhý díl věnoval Bohu Stvořiteli a jeho dílu od vesmíru hmotného až k nejvyšším duchům andělským a nazval jej *Bůh ve svém díle*. Třetí část se zabývá osobou Ježíše Krista, v němž se nám Bůh zjevil a který přišel napravit hřích lidstva, tuto část Dacík nazval *Bůh v Ježíši Kristu*. Náprava lidského hříchu se uskutečňuje skrze Ježíše Krista individuálně vlitím milosti a prostřednictvím svátostí, proto čtvrtý díl pokračuje naukou o milosti - *Bůh v duši* a v pátém píše o svátostech - *Bůh ve svátostech*. Šestý, poslední díl obsahuje nauku o posledních věcech člověka neboli o *Bohu odplatiteli*.⁶⁰ Dacík považuje za nejvhodnější přidržet se sv. Tomáše i v základním členění témat *Věrouky pro laiky*.

2.1.2.1 Bůh a jeho život

Tento díl byl poprvé vydán v roce 1937, druhé vydání je z roku 1941. Namísto předmluvy Dacík citoval řeč sv. Bernarda z Clairvaux o vědění a pokračoval statí o Bohu, jako o předmětu věrouky a o třech úkolech teologie: dokazovat, vykládat a pořádat rozumem a srdcem. Za nejhlubšího vykladače považoval Andělského Učitele sv. Tomáše.

⁵⁹ Srov. NOVOTNÝ: Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacíka (1907-1988), 443-464.

⁶⁰ Srov. DACÍK Reginald Maria: Bůh a jeho život. Věrouka pro laiky, svazek I., Olomouc: Krystal 1941, 15.

„Držeti se svatého Tomáše je nejen povinností každého katolického theologa, nýbrž i bezpečná cesta, po níž nelze zbloudit.“ a pokračoval *„Úkolem věrouky je najít vztah a souvislost, sestavit jednotlivé pravdy ve vědeckou soustavu (...) i zde je nám jedinečným vůdcem svatý Tomáš, jehož bohovědná soustava trvá dodnes.“*⁶¹

O možnostech poznání Boha mínil, že je to nejdůležitější otázka nejen bohovědy, ale i lidského života vůbec, protože každý člověk se musí nějak postavit k otázce existence nebo neexistence Boha. Dacík zde dokazoval možnost poznání Boha lidským rozumem a opíral se při tom o 1. vatikánský koncil.

„Lidský rozum je schopen poznat nejen vnější jevy jako smysl, nýbrž je schopen poznat bytí, krásu, dobrotu, pravdu, a to nejen tuto konkrétně uvažovanou krásu, tuto dobrotu, toto bytí, nýbrž jakoukoliv krásu, jakékoliv bytí, čili všechno bytí. Následkem toho je schopen lidský rozum pozvednout se nad toto stvořené bytí, stvořenou krásu a dobro a může dospět až k poznání První příčiny, která musí mít tyto vlastnosti nejen v míře, na jakou jsme zvyklí u tvorů, nýbrž v míře nekonečné.“ Proto *„není možno, aby člověk bez vlastní viny nevěděl o Bohu, zvláště když uvážíme, že k pojmu Boží prozřetelnosti náleží také starost o to, aby se každému dostalo nutného poznání o Bohu, které musí předcházet plnění mravního zákona. Je-li člověk povinen plnit mravní zákon a je-li schopen jej plnit, musí také mít poznání o Bohu jako původci, který může trestat neplnění tohoto zákona.“*⁶²

Cesty poznání Boha rozdělil na subjektivní, kdy Bůh vstupuje do života člověka v jeho konkrétní situaci, a objektivní, předatelné. Máme se učit vidět Boha v jeho díle, všítat si krásy stvořeného světa a přidat k tomu, co věříme o kráse duše žijící ve společenství s Bohem. Tím způsobem dospějeme pomocí stvořeného k Tvůrci.

Rozsáhle pojednal o Božích vlastnostech, Boží jednoduchosti, Bůh je věčný, spravedlivý, milosrdný, moudrý. Bůh je Pravda, Poznání a Láska, je v člověku a člověk v Bohu. Téma nechal vyústit do povzbuzení čtenáře, aby svého tvůrce napodoboval a pokoušel se v sobě skloubit milosrdnou lásku a smysl pro spravedlnost, milosrdenství by však mělo vždy převažovat. Naše moc má být v dobrotě srdce, tak jako v Božím milosrdenství se nejvíce projevuje jeho všemohoucnost. Varuje však před tím, aby se naše milosrdenství

⁶¹ Ibid., 14-15.

⁶² Ibid., 27-29.

nestalo slabostí, protože pak bychom se Bohu podobali málo. Naučit bychom se tomu měli hleděním na Boha.⁶³

Následuje velké téma Boží prozřetelnost, moudrosti Boží promítnuté do oblasti praktické. Smyslem prozřetelnosti je vést všechno stvořené k jednotnému cíli, uspořádat všechno podle věčných Božích plánů. Píše, že až lidé nebudou mít otázky, pak přijde konec časů. Zatím jsme ve stavu hledání a snah nalézt odpověď na otázky po smyslu života a utrpení ve světě a můžeme si vybrat mezi odpovědí lidskou a božskou, spočívající ve víře v Boha, jenž se o nás stará, ve vzájemné podpoře modlitbou, neboť každá událost má v Boží prozřetelnosti své místo a Bůh nečiní nic nadarmo. Pro křesťana je charakteristická víra v tajemnou láskyplnou péči Boží prozřetelnosti v jeho životě. Odevzdanost křesťana do Boží vůle po vzoru Panny Marie v dětině důvěře dává duchovnímu životu zcela zvláštní zabarvení.

Dacík se poté věnoval tématu zla a utrpení spravedlivého. Vycházel z listů sv. apoštola Pavla, kde našel odpověď v utrpení Ježíše Krista a v naději na věčnou slávu nesrovnatelně větší než utrpení současnosti.⁶⁴ Do tématu Dacík čtenáře vedl postupně, důkladně, precizně, někdy zašel do značných podrobností, oporu našel v třetím dílu Theologické summy sv. Tomáše.

Kapitolu o tajemství věčného předurčení uvedl autor sugestivní větou: „*Jen s bázni a chvěním chápu se tohoto tématu, abych vnesl do něho alespoň trochu světla. Podaří se mě to? Či stane se otázka věčného předurčení člověka ještě temnější a méně pochopitelná čtenáři? Tato druhá možnost není vyloučena, protože jde o tajemství velké, které je z jedné strany zcela jasné, kdežto z druhé strany skrývá hluboké temnoty.*“⁶⁵

Je podmaňující pokora, s jakou Dacík k tématu přistupoval. Způsob výkladu zvolil stejný jako u předchozích témat. Nejprve vysvětlil pojem, navázal příslušnými verši z Písma sv. a vyložil nauku sv. Tomáše Akvinského. Pak postavil téma do kontextu praxe duchovního života. Právě v těchto částech jeho knihy oslovují nejvíce.

„*Tajemství předurčení nás má k tomu, abychom se vrhali na srdce Boží se slovy hluboké odevzdanosti do jeho svaté vůle. Jen zde nalezneme pokoj, po jakém touží naše duše:*

⁶³ Ibid., 79.

⁶⁴ Ibid., 91.

⁶⁵ Ibid., 91.

v hluboké víře, která nazírá na Boha v jeho lásce a dobrotě a odevzdává se zcela a bez výhrady jeho svaté prozřetelnosti jak v řádu přirozeném, tak v řádu milosti.“⁶⁶

V kapitole o Nejsvětější Trojici hojně cituje sv. Augustina, sv. Tomáše a sv. Řehoře Naziánského. Naše duše má hořet láskou k tomuto tajemství, přestože do něj nikdy zde na zemi zcela nepronikneme. Láska nám dá lépe nahlédnout do jeho krásy a velikosti než nejvíce školený rozum, zvláště o tajemství Boží milosti a vykoupení. Zde musí zmizet všechny strach a bázeň, protože v Kristu se nám Bůh zjevuje jako největší Láska a nekonečné Dobro,⁶⁷ shrnuje Dacík.

Knihu uzavírá pojednáním o Nejsvětější Trojici v nás a navázal na kapitolu předchozí, v Písmu sv. si všímal především veršů sv. Jana a sv. Pavla a v tradici církve se obracel na sv. Ignáce Antiochského, Hermase a sv. Lucii. Bůh v duši spravedlivého přebývá objektivně, předmětně, nejen skutečně, ale jiným způsobem, než v duši hříšníka. To je způsobeno milostí, jakou se Bůh dává člověku, otevírajícímu se Bohu v lásce. Zde nestačí víra, jen láska k Bohu uschopňuje člověka, ten pak cítí Boží přítomnost v duši nadpřirozeným způsobem. Lidské poznání totiž není bezprostřední, ale poznáváme pomocí pojmů, není tedy dokonalé, kdežto láskou jsme bezprostředně s Bohem spojeni. Dochází k zakoušení Boha a poznání nabývá charakteru vnitřní duchovní zkušenosti.⁶⁸ A protože Bůh v duši není nečinný, přetvořuje duši vlitými ctnostmi víry, naděje a lásky, ctnostmi základními a dary Ducha svatého. Vůle člověka je pak připravena jít za všech okolností cestou, kterou jí určila Prozřetelnost.⁶⁹ Knihu Dacík ukončil modlitbou sv. Alžběty od Nejsvětější Trojice, světice, kterou obdivoval a velice si jí vážil.

2.1.2.2 Bůh ve svém díle

V roce 1938 byl vydán druhý díl *Věrouky pro laiky* s názvem *Bůh ve svém díle*. Stvoření je tajemné dílo Boží, vesmír je v pravém slova smyslu zjevení Boha. V zásadě kniha obsahuje pojednání o původu a vzniku vesmíru, o Bohu jako Stvořiteli a udržovateli života, o původu a principu zla, nauku o andělech, o člověku jako Božím obrazu, prvním hříchu a jeho dědictví.

⁶⁶ Ibid., 110.

⁶⁷ Ibid., 124.

⁶⁸ Ibid., 135.

⁶⁹ Ibid., 137.

Téma, tak jako vždy, začíná shrnutím názorů z velkých mimokřesťanských systémů a vědeckých teorií, poté následuje předložení katolického učení. Také zde se autor opírá především o učení sv. Tomáše Akvinského, o Písmo svaté a dosti často cituje sv. Augustina, například v nauce o anděle. Hned v první kapitole se pustil do polemiky o původu vesmíru, jeho vzniku a zániku, věčnosti hmoty, jejím původu, dále o původu a příčině pohybu, o energii. Následuje katolické učení o původu světa. V závěru Dacík předložil nauku sv. Tomáše o stvořitelském díle Božím, pojednání o čase, důstojnosti, radosti a smyslu života člověka vzhledem k nauce o stvoření. Bůh nikoho nepotřebuje, stvořil svět zcela dobrovolně, z lásky a my jsme dětmi Boží lásky, nikoli slepé náhody. Bůh je neustále činný a o každého tvora stále pečuje.

„Naše bytí, náš život a život mimo nás je dar, který dává Bůh sám sobě, protože nikoho vyššího nemá; a je to také dar nám, protože, když nám dává Bůh život a bytí, dává nám účast na svém vlastním životě a svém vlastním bytí. A proto všechno tvorstvo spěje ať uvědoměle nebo neuvědoměle k svému Bohu, kdykoliv jde za poznávaným dobrem, v němž se skrývá sám Bůh. A to je nejhlubší smysl života člověka...“⁷⁰

Dacík si pokládá otázku: jaká je podstata zla? Zlo je nedostatek dobra, poškození dobra a my nemůžeme poznat podstatu zla jinak, než prostřednictvím dobra. Zlo v tomto textu Dacík nepersonifikuje, pojednává je spíše jako něco neosobního. K této otázce se dnes někteří teologové staví poněkud odlišně, nepojednávají „to zlo“ jako neosobní neutrum, ale spíše „toho Zlého“ jako bytost padlého anděla, který činí z života lidí boj.⁷¹ Jestliže Bůh dopustil hřích a dopustil všechno to zlo, které je jeho následek, učinil tak pro větší dobro, pokračuje Dacík. Jaké bylo ono větší dobro, zůstane pro nás tajemství. Snad proto, že chtěl poslat Krista, aby se vtělil a stal naším Vykupitelem. Kapitola je ukončena pojednáním o lidské svobodě jako Božím daru a lidské vůli zraněné hříchem prvního člověka.

„Nerozumné tvory vede Bůh zákonem nutnosti, tvory obdařené rozumem pořádá ve smyslu jejich svobody, vede je k cíli, který jim vymezil, aniž se dotýká svobody, protože tato svoboda je právě tak od něho, jako určení, dané člověku.“⁷²

Chceme-li uvažovat o existenci a povaze anděla a ďábla, pohybujeme se v oblasti víry. Dacík píše o stvoření andělů a jejich zkoušce a opírá se o Písmo svaté. Na téma pádu andělů

⁷⁰ DACÍK Reginald Maria: Bůh ve svém díle. Věrouka pro laiky, svazek II., Olomouc: Krystal 1938, 41.

⁷¹ Srov. Katechismus katolické církve (dále jen KKC), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství (dále jen KN) 2001, čl. 409 nebo také Christoph Schönborn: Základy naší víry. Kostelní Vydří: KN 1996, 44-45.

⁷² DACÍK: Bůh ve svém díle, 64.

navazuje téma vzniku hříchu andělů a trestu. Poté autor předložil nauku sv. Tomáše o způsobu andělského poznání a jejich činností. Celá nauka o andělech souvisí s naukou o stálém útočení satana na člověka a je zde propracována do nejmenších podrobností, pečlivě, s co největší přesností. Naskýtá se otázka, nakolik je taková důkladnost na místě. Například v Katechismu katolické církve se zkrátka jen konstatuje, že:

„Jako bytosti čistě duchové mají (andělé) rozum a vůli: jsou to bytosti osobní a nesmrtelné. Všechny viditelné tvory převyšují dokonalostí, jak o tom svědčí lesk jejich slávy.“⁷³

Krásně píše Dacík o stvoření člověka jako Božího obrazu. Lidské zrození vytvořilo na zemi obraz Boha, Tvůrce vesmíru a každé nové zrození člověka znamenalo rozmnožení galerie obrazů neboli otisků Boha.⁷⁴ Každé nové zrození křesťana křtem znamenalo rozmnožení dítek, které nesou podobu svého nebeského Otce. Milost posvěcující přetvořuje jejich lidskou přirozenost a pozvedá ji k účasti na přirozenosti Boží. Duše se stala Boží, účastní se na Boží přirozenosti a s ní její mohutnosti, rozum a vůle.⁷⁵ Co člověk nemůže pochopit pouhým rozumem, tomu může porozumět ve světle víry.

Navazuje tématem velikosti a pádu prvního člověka, jenž byl stvořen přímo Bohem a obdařen všemi dary přirozenými, nadpřirozenými a mimopřirozenými. K tomu se člověku dostalo i nadpřirozené milosti, která jej činila přítelem Božím, dítkem Božím a zaručovala mu blaženou věčnost u Boha. Po této milosti Božího dětství pláčí potomci Adamovi nejvíce, vědouce, že jsou vyhnanci na této zemi. Smysl Kristova příchodu je především vrácení této milosti.⁷⁶

Chceme-li porozumět první vině, musíme se na ni dívat ve světle Nového zákona, především v učení sv. Pavla. Příchod a oběť Ježíše Krista by byla nepochopitelná, kdyby nebyl prvotní hřích, který je patrný také z toho, že umírají i ti, kdo se nedopustili nejmenšího osobního hříchu. Následuje text o povaze dědičného hříchu. Kde je spravedlnost Boží, jestliže za hřích jednoho člověka musejí strádat všichni? Proč stvořil Bůh člověka, když věděl napřed, že se dopustí hříchu a že tento hřích vyvolá v dějinách lidstva tolik jiných? Toto tajemství hluboce přesahuje dosah lidského rozumu.⁷⁷ Nauka o dědičném hříchu je jedním z nejtěžších

⁷³ KKC, čl. 330.

⁷⁴ DACÍK: Bůh ve svém díle, 95.

⁷⁵ Ibid., 96-97.

⁷⁶ Ibid., 111.

⁷⁷ Srov. Ibid., 113.

článků katolického náboženství, ale nesmírně důležitým, protože na něm spočívá celá otázka Krista Vykupitele, přirozeného a nadpřirozeného řádu a veškerá nauka o spáse skrze přivtělení ke Kristu křtem. Nejpodstatnější rys dědičného hříchu je ve ztrátě milosti posvěcující, která činila člověka přítelem Božím a dědicem nebes. Ale pro duši je lepší, aby byla podle přirozenosti, než aby nebyla vůbec. Přes všechno utrpení je život velký dar.

Hříchem se člověk odvrací od Boha, protože dává přednost tvoru před svým Tvůrcem. Tak dochází k rozvratu tajemných pout milosti mezi člověkem a Bohem i v duši člověka samého. Rozvrat se přenáší na všechny jeho potomky. Nejtěžší následek prvního hříchu je ztráta posvěcující milosti. Lidská přirozenost byla prvním hříchem zraněna. Následuje snad až příliš příkrá a emotivní kritika života moderní společnosti. Na zásadách existence prvního hříchu a jeho následků, zvláště v oblasti smyslové žádostivosti, je vybudována křesťanská askeze, která učí podřizovat nižší sklony rozumu a vůli.⁷⁸

Jaké je dědictví prvního hříchu po smrti? Dědictví nebes náleží jen synům, ale Bůh chce spasit všechny lidi, Syn Boží zemřel za všechny, všichni mohou dosáhnout spásy. Navazuje pojednání o dětech, které zemřely nepokřtěny. Těm chybí posvěcující milost, jsou navěky vyloučeny z hostiny nebeské, ale netrpí citelnými tresty, nezakouší žádný zármutek z toho, že jsou odloučeny od Boha. Spojují se s ním účastí na přirozených dobrech a budou se z něho moci radovat přirozeným poznáním a milováním.⁷⁹ K tomuto, dříve rozšířenému názoru se dnes církve vyjadřuje dosti obezřetně, například Katechismus nechává tuto otázku otevřenou, tyto děti bez komentáře svěřuje do Božího milosrdenství, „*to nám dovoluje doufat, že je nějaká cesta spásy pro děti, které zemřely bez křtu.*“⁸⁰

Celé křesťanství vychází z nauky o dědičném hříchu jako ze základního věroučného článku. Dacík zdůrazňuje, že z hříchu prvního člověka musíme vycházet, chceme-li pochopit Krista a jeho bolestnou smrt na kříži a chceme-li rozumět jeho mravouce, jejímž základním tónem je: zapři sebe sama a pojď za mnou. Veškerá křesťanská nauka vychází z pojmu Krista Vykupitele.

Témata jsou to náročná co do hloubky i rozsahu, Reginald Dacík je obdivuhodným způsobem schopen udržet přehlednost a neubrat na odbornosti. Nenabízí odpověď na všechny otázky, u některých jen konstatuje velikost Božích tajemství. Dobře je to patrné v textech o

⁷⁸ Ibid., 115-117.

⁷⁹ Ibid., 132.

⁸⁰ KKC čl. 1261.

příčině a způsobu stvoření světa a v otázkách proč Bůh dopustil první hřích, proč dopouští zlo, ale i v jiných částech.

Rozum a lidská vůle jsou pro něj jedny z klíčových pojmů. Ve všech svých knihách jim věnoval velmi mnoho prostoru. Velice krásně zde píše o Boží milosti ve křtu a také pojednání o věčnosti u Boha, kdy člověk dosáhne posledního smyslu svého života, je velmi oslovující. Naopak nabízená teorie o dětech, které zemřely nepokřtěné, se jeví pouze jako jedna z hypotéz v této věci.

2.1.2.3 Bůh v Ježíši Kristu

Knihu uvádí autor větou: „*Chtěl-li Bůh, aby byl milován od svého tvora, musel se mu ukázat.*“⁸¹ Text je přehledně rozdělen do sedmi kapitol a napsán velice kultivovaným jazykem. Autor se neostýchá použít místy až básnických výrazů, v textu lze vycítit vášnivé zaujetí pro Krista.

První kapitola s názvem Kristus v dějinách myšlení čerpá z biblických pramenů. Příchod Kristův rozděluje, někteří jej přijali a mnozí odmítli. Toto rozdělení půjde dějinami a bude se tříštit ještě dále. Navazuje hodnocení křesťanských dějin, zvláštní přitažlivost má pro autora období středověku, které vnímá osobitým způsobem:

*„Středověk učinil Krista svým Králem a nastolil jeho vládu v srdcích jednotlivců i ve společnosti státní. Jednotlivci, kteří se stavěli proti obecně přijaté vládě Kristova evangelia, byli umlčeni. Vykoupené lidstvo si bylo vědomo své síly, jakou má v Kristu. Prožitím společenství s Kristem, následováním jeho pozemského života, připodobněním se jeho bolestem, dospěl středověký křesťan až k vrcholům jeho božství, kde je klid a mír, odlesk věčného pokoje nesmírného božství.“*⁸²

V další kapitole nazvané „Ježíš či Kristus?“ Dacík polemizoval s učením Církve Československé a T. G. Masaryka, který uznával jen historickou osobu Ježíšovu, jeho nejčistší lidskost je Masarykovi podstatou náboženství. Náboženství TGM je přirozené, není v něm nic nemožného, nic nadpřirozeného, nic odporujícího rozumu. Dacík s tím nesouhlasil a výstižně komentoval:

⁸¹ DACÍK Reginald Maria: Bůh v Ježíši Kristu. Věrouka pro laiky, svazek III., Olomouc: Krystal 1939, 5.

⁸² Ibid., 26.

„Řekne-li se Kristus, to jest Pomazaný, musíme myslet na všechno, co bylo řečeno o něm ve Starém zákoně, musíme mu připisovat vše, co očekávali Židé od budoucího Mesiáše, protože Kristus je Mesiáš a Mesiáš je Bůh. Ježíš má každé dobře co říci, ale zůstává jen v oblasti pouhého člověka. Tedy Ježíš, nikoliv Kristus. Říci Kristus znamená říci Bohočlověk.“⁸³

Každé náboženství ve své nejhlubší podstatě má smysl vykupitelský, protože chce člověka osvobodit od utrpení, přinést mu klid a mír a zajistit spásu. Křesťanské náboženství slibuje osvobození a vykoupění nejen duše, ale i těla. Jeho nejnaléhavějším úkolem je smíření s Bohem. Vidí v hříchu základní zlo, z něhož pochází každé jiné zlo. V něm pramení utrpení, bolest i smrt. Spása a záchrana, osvobození a vykoupění člověka spočívá ve spojení s Bohem. Křesťanský pojem vykoupění a osvobození staví na vědomí viny dědičné i osobní a volá po Vykupiteli, který je s to překlenout propast mezi Bohem a lidstvem vzniklou hříchem. Vykoupění je pro nás úkon, jímž Spasitel Ježíš Kristus, Bůh a člověk, za cenu vlastní krve, která je výrazem jeho lásky k nám, vytrhl lidstvo z otroctví hříchu a ďábla a smířil s Bohem.

Vidí-li někdo v Kristu pouhého člověka, ztrácí pro něho problém vykoupění ve smyslu katolické věrouky jakýkoli význam. Dacík zde uvažuje jednoduše a přitom výstižně a přesně. Kristus je Vykupitel jako prostředník a jako velekněz Nové úmluvy. Ve svatých svátostech pak uložil Kristus poklad svého vykoupění. Tyto prameny jsou přístupny všem, jsou nevyčerpatelné. Definitivní je usmíření jím vykonané, jen přivlastňování je třeba, a to potrvá až do konce věků. Dílo vykoupění lidstva je především dílo nekonečné lásky Boží. Dacík psal střídavě o lásce Boží k člověku, spíše používal slova jako vznešenost, krása, tajemství Boží. S oblibou se vracel k tématu poznání. Zabýval se zde zevrubně rovností poznání Syna a Otce, přičemž se znovu opíral o učení sv. Tomáše. Tajemství Ježíše Krista jako učitele lidstva spočívá v tom, že v sobě spojuje všechno poznání lidské i poznání Boží, moudrost lidskou i moudrost Boží. A spojení těchto dvou nekonečně od sebe vzdálených prvků tvoří ono kouzlo Krista, Učitele světa, jemuž se nelze ubránit. Kristovo učení znamená nový život, a to nejen v řádu morálním, nýbrž i metafyzickém. Křesťan je přenesen ze stavu, v němž se zrodil, do stavu dítky Božího. Tedy i jeho morálka, která je navenek zdánlivě podobná každé jiné přirozené morálce, dostává zcela zvláštní nadpřirozený charakter. Nadpřirozeno je sférou, v níž se pohybuje celý život křesťana podle učení Kristova.⁸⁴

⁸³ Ibid., 37.

⁸⁴ Srov. Ibid., 81-83.

Kristus odchází a zůstává zároveň. Odchází, aby se vrátil ke svému Otci, od něhož vyšel. A zůstává se svými učedníky, k nimž sestoupil. Odchází ve svém oslaveném těle a zůstává tajemným přebýváním ve svých věrných, s nimiž se ztotožnil. Je s námi až do skonání světa. Žije tajemným životem ve svém díle, v Církvi, kterou vytvořil, kterou obmyl svou krví, a církev bude žít z něho, dokud se nenaplní počet vyvolených. Nastává nový poměr člověka k Bohu. Následuje obhajoba katolické církve, jako jediné skutečně chtěné Kristem, o členech jiných církví se autor vyjadřuje jako o bludařích a v této souvislosti používá slova jako nevědomost nebo zloba lidská, především se soustředí na Církev Československou. Navazuje obhajobou papežského primátu ve stejném duchu.⁸⁵ Bylo to zřejmě pro autora dosti bolestné téma.

Obsáhle psal o nebezpečných důsledcích individualismu v církvi, který u mnoha křesťanů zničil vědomí společenství s Kristem a společenství s ostatními věřícími. Individuální formy zbožnosti odsunuly zbožnost kolektivní, liturgickou, přestala se cítit organická jednota všech v Kristu a málo se chápalo pouto milosti, které váže všechny údy tajemného těla Kristova. Nejen v tomto pojednání, ale na mnoha jiných místech dává autor zřetelně najevo svou nespokojenost se stavem víry křesťanů v současnosti.

Podrobně pojednává o Matce Boží v závěrečné kapitole knihy. Píše o mateřství Panny Marie, o mateřství Božím, o úloze Panny Marie v díle Vykupitele lidstva. Často cituje z díla sv. Tomáše, sv. Ludvíka Grigniona a sv. Bernarda. Vysvětluje srozumitelně termín Matka Boží, největší prostor věnuje panenství a neposkvřněnému početí Panny Marie a zakončuje tématem Panny Marie jako prostřednice Božích milostí a Matky křesťanů.

Závěrem lze říci, že Dacík v tomto díle jednoduše a výstižně píše o nepopsatelných Božích věcech, aniž by je jakkoli devalvoval. Téměř každé téma uzavírá chvalozpěvem. Na druhou stranu i v této knize je vidět napjatý vztah autora nejen k učením jiných křesťanských církví, ale i k jejich členům.

⁸⁵ Srov. Ibid., 90-96.

2.1.2.4 Bůh v duši

V úvodu, jenž je vlastně úvahou nad milostí Boží v životě křesťana, se autor zamýšlí nad lidským postojem k ní. „Nuže, ukázat krásu života s Bohem, jenž přebývá a působí v nás, je smyslem čtvrtého svazku *Věrouky pro laiky, který jsem nazval Bůh v duši*.“⁸⁶

Bůh přichází, aby přebýval v duši, která ho miluje, to je ústřední pravda křesťanského náboženství. Podle biblického učení náležel už prvotní člověk dvěma světům: přirozenému a nadpřirozenému. Hříchem bylo ztraceno nadpřirozeno, ale nikoliv povolání k nadpřirozenému.⁸⁷ Kristus přišel a vrátil člověku onu sílu, kterou ztratil. Křesťan se tak stává novým tvorem, jeho život je životem z Boha, je sdílením života Božího jako zdarma daného daru, žije v přátelství a společenství s Bohem.

Nadpřirozená Boží milost předchází a provází člověka na cestě k Bohu.⁸⁸ Ve skutečnosti existuje nekonečná propast mezi lidskou činností a cílem, za kterým se člověk ubírá, propast, kterou může překlenout jen Bůh. Příklad s propastí je autorem oblíbený a velmi často používaný, vlastně pokaždé, když chce ukázat nepodobnost, vzdálenost, odlišnost, rozdíl mezi Bohem a člověkem. Mnohokrát se k tomuto obrazu vrací i na jiných místech. Autor v této části díla pečlivě rozvinul téma nadpřirozeného poznání, které vychází z víry a z nadpřirozené milosti.

Široce Dacík pojednal o svobodné vůli člověka ve vztahu k Božímu působení v něm a účasti člověka na Božím plánu. Podrobně se věnoval problému pelagianismu.⁸⁹ Přesná a vyčerpávající definice pojmů patřila i zde k jeho silným stránkám. Zamýšlel se nad analogií mezi přirozenem a nadpřirozenem, nad pojmem Božská přirozenost, kterou je poznání a láska. Dostane-li se někomu účasti na Božské přirozenosti, je to vždy jen prostřednictvím milosti. Katolickou nauku o milosti předložil jako nanejvýš důležitou pro pochopení života Církve. K tématu Církve se autor často v knize vracel, mimo jiné v pojednání o záslužnosti lidských skutků a jejich tajemném sdílení a ve stati o milosti, která spojuje všechny duše, jež kdy Kristu náležely.⁹⁰

V kapitole o synovství Ježíše Krista a adoptivním synovství křesťana žijícího v milosti posvěcující píše, že milost je základem nadpřirozeného obrazu Božího v duši křesťana,

⁸⁶ DACÍK Reginald Maria: Bůh v duši. Věrouka pro laiky, svazek IV., druhé vydání, Olomouc: Krystal 1941, 8.

⁸⁷ Srov. Ibid., 10-15.

⁸⁸ Srov. Ibid., 21.

⁸⁹ Srov. Ibid., 22.

⁹⁰ Srov. Ibid., 91-102.

obrazu Otce v duši dítěte, vlévá nám ctnosti božské, mravní a dary Ducha svatého, abychom se Bohu podobali také činnostmi a měli účast na jeho přirozenosti.

„Tato myšlenka o našem dětství Božím měla a má stále nesmírný význam pro celý život křesťana. Stanoví nejen náš poměr k Bohu, k němuž nás učí pohlížet jako k našemu Otci, jenž se stará pečlivě o každé své dítě, nýbrž má nesmírný vliv i na postavení člověka. Neboť učí-li nás vidět v Bohu společného Otce všech, učí nás zároveň vidět ve všech věřících bratry a sestry.“⁹¹

Adoptivní Boží synovství člověka si Reginald Dacík zvolil za téma své doktorské práce v závěru svých vysokoškolských studií. Můžeme si tedy dovolit tvrdit, že je to téma jemu osobně velice blízké a také dobře známé. Dobře se nám zde také ukazuje souvislost s tím, jak velký důraz autor klade ve třetím dílu *Věrouky pro laiky*, nazvaném *Bůh v Ježíši Kristu* na Krista jako učitele a náš vzor.

Téma adoptivního Božího dětství člověka je ústřední téma, z něhož Dacík vychází nejen ve svých dílech dogmatických, ale i v oblasti morálky a spirituální teologie.

„... myšlenka křesťana jako toho, kdo je dítě Boží skrze posvěcující milost a kdo se v následování Krista, Božího Syna, ctnostným životem připodobňuje a přibližuje svému Otci, je tím, co jeho teologickou reflexi vnitřně tematicky spojuje.“⁹²

V další části psal autor o Bohu jako o nekonečné kráse. Vlastnosti, které se nám zdají být protilehlé v Bohu, tvoří tajemnou harmonii jednoty, jež se projevuje v Církvi i v každém křesťanovi. Abychom však poznali Boha tímto nadpřirozeným způsobem, musíme jej milovat, protože jen ti, kdo Boha milují, jej poznávají.

Následuje text věnovaný nadpřirozeným ctnostem získaným a vlitým, které jsou základem činnosti dítek Božích.⁹³ Kdykoli se rozhodneme vykonat dobrý skutek, jsme ve stavu milosti, jsme usměrněni k Bohu, protože milostí Ducha svatého je láska Boží rozlita v našich srdcích. Každý skutek křesťana je buď záslužný, nebo je hříchem, podle toho, jestli byla duše vedena úmyslem lásky či nikoli. Autor zdůrazňuje velký význam této nauky pro duchovní růst křesťana i vzhledem k jeho bližním.

⁹¹ Ibid., 66-67.

⁹² NOVOTNÝ: Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacíka (1907-1988), 443-464.

⁹³ Srov. Ibid., 8-90.

Účinkem posvěcující milosti je také zvláštní přebývání Ducha svatého v duši. Každým úkonem lásky se rozmnožuje milost posvěcující, každým rozmnožením milosti přichází znovu do srdce nejsvětější Trojice, třebaže v něm již byla, protože každým rozmnožením milosti přebývá Bůh v duši způsobem novým, vyšším. Jde o přítomnost zcela zvláštní, pouze v duších, kde přebývá v pravém slova smyslu jako v chrámě. Svou činností je Bůh ve všech i v hříšnicích, ale svou milostí přebývá jen v těch, kteří jsou s ním spojeni láskou. Tím začíná nebe v duši člověka. Avšak Bůh může být hostem duše jen tehdy, když je nejen poznáván, ale také milován. Samo poznání nestačí, aby vyvolalo přebývání Ducha svatého v duši. Autor zde zdůraznil, že se tu dotýkáme toho, co je největší, nejsvětější, nejhlubší v celém duchovním a mystickém životě křesťana, samé podstaty nadpřirozeného řádu.

Závěrečná kapitola o darech Ducha svatého v duši křesťana vychází z knihy Iz 11, 1-3. Jsou to dobra odlišná od vlitých ctností a Bůh nám je uděluje milostí posvěcující.⁹⁴

„Posvěcující milostí přebývá v naší duši Duch svatý. A protože Bůh není nikde nečinný, působí i v nás. Tak jako v nejsvětější Trojici je Duch svatý zosobněným výrazem poznání a lásky Otce a Syna, je osobní Láskou, poutem mezi Otcem a Synem, tak také v nás působí pronikání v taje poznání a lásky Boží, dokonává, zdokonaluje, pozvedá na nejvyšší stupně náš duchovní život. Tím, že jsme jedno s Kristem - on Hlava, my jeho údy - oživuje nás tentýž Duch, a proto se nám dostává také účasti na těchž darech.“⁹⁵

Vlastním úkolem darů je učinit člověka schopným k jednání nadlidskému, zdokonalují člověka k vyšším úkonům, než jsou úkony ctností. Pak je duše schopna nechat se vést Duchem svatým a myslí a jedná nadpřirozeným způsobem, ale přitom podle úsudku svého rozumu, lidská svoboda je přitom zachována. Vliv darů Ducha svatého je daleko větší, než vliv nadpřirozených vlitých ctností.

Závěrem se R. M. Dacík zamýšlí nad zdokonalováním lidského rozumu. To se děje jednak přirozeným způsobem - světlem přirozeného rozumu, např. přirozené ctnosti moudrosti, ctnosti získané, a pak nadpřirozeným způsobem, ctnostmi božskými. Dary Ducha svatého jsou v každé duši, která je ve stavu posvěcující milosti, dokud se tato duše o ně nepřipraví smrtelným hříchem, dokud nevyžene ze své duše božského Hosta, jenž je jejich původcem. Autor zde nejčastěji citoval sv. Bonaventuru, sv. Alžbětu od Nejsvětější Trojice, sv. papeže Lva, sv. Kateřinu Sienskou, sv. Ignáce a sv. Jeronýma.

⁹⁴ Srov. Ibid., 19.

⁹⁵ Ibid., 120.

Dacík ve svých dílech zdůrazňuje zásadní důležitost poznání, přemýšlení o Bohu, rozumové činnosti. V této knize to je jinak, zde velmi mnoho a nečekaně krásně píše o Boží lásce k nám a zcela oslovujícím způsobem nabádá čtenáře, aby odpověděl láskou, nikoli zvýšením intelektuální horlivosti. Jinde často zdůrazňuje, že láska k Bohu přichází po poznání. V této knize, která je o Boží milosti, na několika místech zdůrazňuje, jak je třeba Boha milovat, že ten, kdo Boha miluje, ho poznává.

2.1.2.5 Bůh ve svátostech

Svazek byl napsán v roce 1940 a je rozdělen do osmi kapitol, po úvodní kapitole, v níž píše o mysteriu svátostí, následuje zpracování nauky o sedmi svátostech vždy v samostatné kapitole.

Úvodní text nám může sloužit k porozumění způsobu, jakým Dacík nauku předává. *„Bůh může působit na člověka přímo, bez jakéhokoli prostředníka a právě tak by se mohl člověk k němu obracet přímo a mohl by chtít, aby tento přímý styk měl jako následek živé a životodárné spojení, které se děje za předpokladu milosti. Jestliže však ustanovil Bůh Ježíše Krista jediným prostředníkem mezi člověkem a sebou samým, takže není v nikom jiném spásy leč v jeho jménu, pak už nemá práva člověk jíti k Bohu sám. A jestliže Ježíš Kristus vlil svou svatou krev, kterou zprostředkoval smír mezi Bohem a člověkem, do svátostí, pak jsou a zůstanou novozákonní svátosti a Bůh bude pravidelně udělovat svou milost v nich a skrze ně.“⁹⁶*

V knize nejčastěji, kromě sv. Tomáše, cituje sv. Augustina, papeže Pia XI. a závěry Tridentského a 2. lateránského koncilu. Několikrát také cituje z díla R. Garrigue-Lagrange OP.

U křtu zaujme zmínka o souvislosti individualismu ve víře a neúcty k této svátosti. Téma nebezpečí individualismu se vyskytuje v pracích autora dosti často a v různých souvislostech. Důsledkem individualistického přístupu ke svátosti křtu v minulosti je podle Dacíka dnešní netečnost věřících k této svátosti.⁹⁷ Téma biřmování uvádí podrobnější sondou do historie, zdůrazňuje jeho potřebnost zvláště v dnešní době a dává biřmování do souvislosti

⁹⁶ DACÍK Reginald Maria: Bůh ve svátostech. Věrouka pro laiky, svazek V., druhé vydání, Olomouc: Krystal 1940, 5.

⁹⁷ Srov. Ibid., 45.

s apoštolátem v rámci Katolické akce, dokonce ho přímo nazývá svátostí Katolické akce!⁹⁸ V kapitole o eucharistii – svátosti lásky rozebírá myšlenky, které uvedl v knize *Kristus, Spása světa*, na níž zde odkazuje.

Svátost pokání opatřuje krátkým vhladem do praxe protestantských církví a Církve Československé, porovnává s tradicí církve v dějinách a s katolickým učením, uzavírá pojednáním o Lk 15, 11-32. Radost a naděje prosvítá z Dacíkových slov, když píše: „*Snad proti žádné svátosti neslyšíme tolik útoků jako proti svátosti pokání. To peklo se bouří, protože nikde neztrácí satan tolik, jako právě v této svátosti. Kdyby svátost pokání byla náležitě pochopena, a kdyby se její moci chápal celý svět, mohl by satan zavřít své pekelné království.*“⁹⁹

V kapitole o svátosti pomazání nemocných převažují myšlenky na smrt a poslední chvíle lidského života. Cituje sv. Tomáše a spolu s ním nazývá tuto svátost poslední a ukončující prací Ducha svatého v duchovním léčení člověka.¹⁰⁰ Také v otázce této svátosti došlo k jistým změnám od doby autorovy ve smyslu rozšíření možností jejího udělování.¹⁰¹

Text o svátosti kněžství a manželství je pojat stejným způsobem jako ostatní svátosti, nejprve se věnuje upřesnění pojmu, svátosti v dějinách církve, názory jinověrců, obhajobě katolického učení o svátostech. V samém závěru pojednání a celé knihy staví svátosti kněžství a manželství do vztahu ke společnosti, často používá pojem národ, u obou svátostí vychází z hluboké mravní krize současné společnosti a obavy o osud národa: „*Národ bude mít takové kněze, jaké vychovají jeho matky a jaké si vymodlí jeho věřící.*“¹⁰² A dále: „*Království Boží na zemi potřebuje děti. Národ volá po silných synech a dcerách a touží jich mít mnoho.(...) Jen hluboce věřící křesťanská rodina může přinést záchranu národu, který hyne nedostatkem dětí...*“¹⁰³

2.1.2.6 Bůh odplatitel

Člověk v celých dějinách své existence věří v život po smrti. Dacík se nejprve věnoval tématu reinkarnace v indickém náboženství, v buddhismu, v theosofii. Křesťanská odpověď

⁹⁸ Podstatou Katolické akce, jak píše autor, je účast v hierarchickém apoštolátě, poslání. Tím dostávají věřící účast na poslání, které měl zde na zemi Kristus. Svědčí to také o tom, jak velké naděje do Katolické akce Dacík vkládal. Srov. Ibid., 60.

⁹⁹ Ibid., 88.

¹⁰⁰ Srov. Ibid., 114.

¹⁰¹ Srov. KKC, čl. 1514-1515.

¹⁰² Srov. DACÍK: Bůh ve svátostech, 132.

¹⁰³ Ibid., 150.

je, že smrtí skončila doba zkoušky, zápasu, volby mezi dobrem a zlem, nastává soud, kterým je přičena duši věčná odměna nebo trest. Bůh je především milosrdný a tento přívlastek je u něho mocnější než přívlastek spravedlnosti.¹⁰⁴ Proto ze strany člověka stačí, aby projevil účinnou touhu zbavit se své bídy, a milosrdenství Boží se ho dotkne svou očišťující mocí.

V další části psal autor o tajemství pekla, věčném trestu odloučení od Boha a trestu citelném, pekelném ohni.¹⁰⁵ Peklo je věčné, což souvisí s celým dílem vykoupení, neboť Kristus nepřišel, aby nás vykoupil jen z něčeho pomíjejícího, ale jeho příchodu musí odpovídat dostatečná příčina. *„Kdyby Bůh neměl práva a možnosti trestat zatvrzelého hříšníka podle jeho viny, znamenalo by to jeho naprostou porážku a triumfující zlo a pohrdání Boží láskou by nemělo nakonec pro Boha než výsměch, jakého se dostává slabochu.“*¹⁰⁶ Učení o pekle se v dějinách církve vyvíjelo a měnilo. Kapitola vyúsťuje poukázáním na velký význam lítosti a pokání v životě člověka.

Očistec je místo a stav duší mezi peklem zavržených a nebem vyvolených. V pekle doléhá na duše zoufalství, v očistci mají duše naději. Autor zde předložil polemiku s protestantským učením, zvláštní pozornost věnoval vývoji názorů Martina Luthera.¹⁰⁷

Téma uzavřel krátkou statí o odpustcích. Opravdu křesťanská láska spojuje všechny údy Církve a vztahuje se nejen na živé, ale i na zemřelé. Modlitba ulehčuje jejich trápení a nám získává odměnu, zásluhy za skutek lásky. Dacík vyzdvihl zejména význam oběti mše svaté za duše v očistci. Nebe je spíše stav omilostněných duší než určité místo. Člověk je stvořen pro Boha a nic nemůže ukojit plně touhu jeho duše než Bůh. Možná až příliš podrobně se zabýval popisem předmětů poznávaných dušemi v nebi a způsobem, jakým je duše v nebi poznávají. Svátí vidí všechna tajemství víry, která byla pro ně temná, dokud žili na zemi, a vidí řadu věcí stvořených, které k nim mají určitý vztah. Ti, kdo patří na Boha, v něm vidí podle Boží vůle všechno, co jim Bůh chce odhalit. Poznat vše by ale mohl jen ten, kdo by pochopil úplně a zcela Boží podstatu, ale toho není schopen žádný stvořený tvor. Duše svatých je zcela odevzdaná Bohu. Svátí vidí, jak se v Bohu tajemně ztotožňuje milosrdenství a spravedlnost. Rozum ukáže člověku závratnou krásu Boží bytosti, vůle k ní vzplane

¹⁰⁴ Srov. DACÍK Reginald Maria: Bůh odplatitel. Věrouka pro laiky sv. VI., Olomouc: Krystal 1941, 81-83.

¹⁰⁵ Srov. Ibid., 38.

¹⁰⁶ Ibid., 34.

¹⁰⁷ Srov. Ibid., 52.

neuhasitelným plamenem lásky. Život člověka v nebi je tedy jedinou extází lásky, která nemá konec.¹⁰⁸

Náš styk se světem záhrobním souvisí s touhou po poznání věcí přesahujících přirozené možnosti. Člověk se vždy snažil být v co nejužším kontaktu s dušemi na onom světě. Jsou však cesty, které nevedou k cíli, dají se shrnout pod pojem spiritismus. Boží prozřetelnost a moc nezávisí na libovůli člověka a nedá se jím k ničemu nutit. Křesťanský styk se světem záhrobním se děje jinak, cestou tajemného obcování svatých.¹⁰⁹ To je ono mystické spojení všech, kdo posvěcující milostí jsou Kristovi a tvoří s ním tajemnou jednotu. Trpí-li jeden, trpí všichni a čest a sláva jednoho údů je ctí a slávou všech. Andělé a svatí jsou schopni nám pomáhat svou přímluvou. V nich milujeme a uctíváme jejich Tvůrce a Posvětitel. Následuje polemika s protestanty, kteří odmítají úctu ke svatým. Vztah duší v očistci, věřících a svatých je vztah povinnosti zdravých a silných údů pečovat o údů trpících, autor zde zdůraznil význam modlitby. Je to láska, která uskutečňuje a provádí toto tajemné sdílení. Síla Kristovy milosti proudí z jeho srdce do všech údů a vzájemnou láskou údů se rozlévá z jednoho do druhého.

Posledním tématem bylo tajemství konce světa, katolické učení také zde předpokládá tajemný zásah Boží, přesahující přirozený vývoj světového dění, které však nebude v rozporu s přírodními zákony. Starý svět nezanikne, bude obnoven a zdokonalen, ale více nevíme. Dacík nás poté dosti podrobně seznámil s teorií sv. Tomáše, nicméně v závěru konstatoval, že dnešní teologie se tím nezabývá. Všichni lidé vstanou na konci světa mocí Boží. Duše, která se oddělila od těla ve chvíli smrti, nalezne ho znovu v den vzkříšení a spojí se s ním, aby i tělo mělo účast na její slávě nebo zatracení. Jen vzkříšení těla a spojení těla a duše může učinit, že duše u Boha je všestranně blažená a duše zavržená všestranně nešťastná. Tělo se bude lišit od pozemského a oslavená duše mu bude dokonale vládnout. Nakonec bude Bůh všechno ve všem.

Také zde předložil učení sv. Tomáše Akvinského s hlubokou úctou a obdivem k tomuto učiteli. V sedmi významných pojednáních se opíral také o učení sv. Augustina. Celá kniha byla proniknuta tématem Církve jako tajemného těla Kristova a vzájemnou propojeností Krista a údů jeho těla, k tomu se autor vracel v každé kapitole.

¹⁰⁸ Srov. Ibid., 79.

¹⁰⁹ Srov. Ibid., 90.

2.1.2.7 Krátké shrnutí

Na *Věrouce* se dobře ukazuje významný rys našeho autora, totiž, že věnuje velkou péči vzdělávání laiků. Plně se uplatňuje mimo jiné Dacíkův dar sdělit srozumitelným způsobem náročná teologická témata a nesporně pozitivní roli sehrála jeho zkušenost s vedením dominikánských terciářů. Snaha poskytnout kvalitní vzdělání laikům je patrná jak v jeho díle, tak i v celém jeho životě.

Již volba témat a jejich rozložení do jednotlivých dílů naznačuje, že autor měl už v samém zárodku své práce přesnou představu, neponechával nic náhodě a postupoval velice střízlivě, pečlivě a systematicky. Se stejnou pečlivostí se věnoval jednotlivým tématům. Podával informace promyšleně, přesně, se smyslem pro detail, aniž by se však v detailech ztrácel. Můžeme dojít k závěru, že věděl přesně, kolik je třeba o jednotlivých tématech sdělit, aby čtenář dostal všechny potřebné informace k pochopení věci a nebyl zahlcen sděleními nadbytečnými nebo přespříliš komplikujícími. Ukazuje nám to autora jako člověka systematického, pečlivého, se smyslem pro řád a pořádek.

V díle *Bůh v duši* lze vyčíst, jakým způsobem Dacík jednotlivá témata zpracovával. Nejprve objasnil základní pojmy, posoudil v této souvislosti nejčastěji prezentované mylné názory, konfrontoval je s učením nekřesťanských náboženství a vysvětlil kořeny jejich mylného pojetí. Pak předešel katolickou nauku na základě citovaných slov Písma svatého a tradice církve, plně využil své znalosti odkazu svatých. Žádné pojednání neponechal bez shrnutí, tak nezbytného pro duchovní život člověk a v praxi. Právě zde bývá Dacíkovo dílo nejvíce strhující, právě tyto části se zarývají do paměti člověka nejvíce. Náš autor se při veškeré své teoretické fundovanosti držel přísně toho, co lze aplikovat do praktického života.

2.2 Díla mravoučná do r. 1950

Dacík vidí jako hlavní úkol mravouky vést k mravnímu životu pozitivním výkladem o ctnosti a o cestě k Bohu. Odkazuje se na sv. Tomáše, který „nejprve psal o Bohu jako vzoru člověka a potom psal o tom, jak by ho člověk, jeho obraz, napodoboval svými skutky.“¹¹⁰

Náš autor po vzoru sv. Tomáše také nejprve vychází z poznání Boha, kterým se zabývají díla věroučná, a vede k jeho následování. Následováním se Dacík zabývá v dílech mravoučných, v nichž dochází k názoru, že závěry nauky o duchovním životě jsou jen aplikacemi zásad, kterým učí mravouka.¹¹¹ Pojem mravouka v sobě zahrnuje, podle Dacíka, také pojem duchovní život, protože „mravouka je nauka o cestě člověka k Bohu, k němuž duše vystupuje především kroky víry, naděje a lásky.“¹¹²

To je důvod, proč jsme si dovolili zařadit vedle sebe Dacíkovu velmi známou *Mravouku* i jeho nejobsáhlejší dílo *Prameny duchovního života*. Přidali jsme také útlou knížku s názvem *O přátelství. Psychologie a etika přátelství*. Sám autor napsal, že je o přátelství pojatém z hlediska křesťanské morálky. V závěru se krátce zmíníme o Dacíkově autorském příspěvku v knize *Mravnost v lidském skutku*.

2.2.1 Mravouka (Katolická mravouka podle zásad sv. Tomáše Akvinského)

Mravouka je jedním z nejčastěji zmiňovaných autorových děl a svými čtyřmi sty dvaceti stranami textu patří mezi nejrozsáhlejší svazky tohoto teologa. Dacík v ní záměrně čerpal z bohatství myšlenek sv. Tomáše Akvinského a tomu odpovídá také členění knihy a jejích jednotlivých kapitol tak, jak sv. Tomáš podal mravouku v Theologické summě.

Autor zmínil knihy svých předchůdců, kteří vesměs k tématu přistupovali metodou kazuistik, konstatoval také naprostý nedostatek dostupných knih o křesťanské morálce a vyjádřil se, že chce brát zřetel na požadavky doby. Ve své *Mravouce* se odklonil od kazuistického pohledu a poctivě se přidržel nauky sv. Tomáše, což s sebou nese nepřehlédnutelný akcent na zdůraznění mravouky spekulativní.¹¹³

¹¹⁰ Srov. DACÍK Reginald Maria: *Prameny duchovního života. Přehled teologie asketické a mystické*, Olomouc: Krystal 1947, 10.

¹¹¹ Srov. NOVOTNÝ Vojtěch: *Theologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacíka (1907-1988)*, 443-464.

¹¹² Srov. DACÍK: *Prameny duchovního života*, 10.

¹¹³ Srov. DACÍK Reginald Maria: *Katolická mravouka podle zásad sv. Tomáše Akvinského*, Olomouc: Krystal 1946, 5.

Knihy začíná konstatováním, že život je stále složitější a je nesnadné v něm aplikovat správně zásady rozumu a víry. Dacík vychází z toho, že morálka je naukou o vytváření Božího obrazu v duši a následováním Krista právě v těch nesnadných a složitých podmínkách doby. Stopa tohoto kontrastu se bude prolínat celou knihou.

Dacík pojal mravouku *jako nauku o realizaci Božího obrazu, k němuž je člověk stvořen (v řádu bytí), skrze následování Krista (v řádu činnosti)*.¹¹⁴ Zdůraznil, že křesťan není pouhým člověkem, ale dítětem Božím, který milostí posvěcující dostal účast na Boží přirozenosti a vlitými ctnostmi se účastní činnosti Boha samého. Křesťanovy skutky nemohou být pouze lidské, protože je také dítě Boží a dostal od Boha nadpřirozenou přirozenost posvěcující milostí.

Mnohokrát ve svých dílech projevil autor hluboký nesouhlas se stavem současné společnosti, která se neobrací k Bohu. V této souvislosti vyjádřil přesvědčení, že rozvoj vědy a umění společnosti, jež žije bez Boha, přispívá k reálnému zhoršení mravů a naše duše utrpěly tím větší škodu, čím větší byl pokrok takového umění a věd.¹¹⁵

*„Laická morálka vychází z popření Boha a proto je podstatně nenáboženská a protináboženská. (...) odmítá Boha a odmítá náboženství a chce je nahradit vědou a uměním - neboť vezme-li člověku Boha a náboženství, musí mu něco dát.“*¹¹⁶

Ve všeobecné části pojednal o teoretických zásadách katolické mravouky, o lidském skutku jako takovém, teprve potom se podrobně věnoval praktickým zásadám katolické mravouky. Dále přistoupil k podrobnému pojednání o lidském skutku, jak se jeví v jednotlivých ctnostech. Rozdělení druhé části není podle Desatera, jak tomu často bývá, kupříkladu také v současném katechismu, ale člení knihu podle ctností božských a základních.

*„Chápeme-li mravouku jako nauku o vytváření obrazu Božího v duši a jako zcela konkrétní následování Krista, vidíme zcela jasně, že toto rozdělení a tento postup je zcela samozřejmý. Tento postup také dokonale odpovídá touze člověka kráčet krok za krokem k větší podobnosti s Bohem, jenž je původcem mravního řádu, formálním předmětem morální teologie a jejím cílem.“*¹¹⁷

¹¹⁴ NOVOTNÝ Vojtěch: Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacíka (1907-1988), 443-464.

¹¹⁵ Srov. Ibid., 15-16.

¹¹⁶ Ibid., 16.

¹¹⁷ Ibid., 6.

V části věnované obecné mravouce psal o dobrovolnosti lidského skutku a jeho překážkách. Lidský skutek je podivuhodný proces, překrásná souhra rozumu a vůle s nižšími, výkonnými schopnostmi. Skrývá v sobě tajemství, nadpřirozenou dimenzi a právě ta jej činí záslužným u Boha.¹¹⁸ Ve stejném smyslu se vyjadřuje Katechismus katolické církve:

„Zásluha člověka u Boha vyplývá v křesťanském životě z toho, že Bůh se svobodně rozhodl nechat člověka spolupracovat na díle své milosti. Prvním je vždy otcovské jednání Boha, tím, že dává podnět, a svobodné jednání člověka v jeho spolupráci je až na druhém místě, takže zásluhy za dobré skutky je třeba přičítat v první řadě Bohu a teprve potom věřícímu.“¹¹⁹

S tím souvisí otázka dobra a zla, mravní odpovědnosti a mravního řádu. Důkladně se Dacík věnoval svědomí a jeho výchově, poté se stejně podrobně zabýval zákonem. Následuje poměrně obsáhlá kapitola o tajemství hříchu, z tohoto textu je dobře patrný systematický přístup autora. Autor nejprve pečlivě vyjmenoval a důsledně analyzoval různé možnosti vzniku hříchu, poté nabídl definici hříchu jako teologického pojmu a pokračoval statí o druzích hříchu. Kapitulu uzavřel pojednáním o vnitřním hříchu, přičemž za kořen hříchu označil nezřízenou sebelásku. Na závěr vložil text o účincích hříchu a o cestách, po kterých před hříchy utíkáme.

V poslední a nejrozsáhlejší části autor pojednal o ctnostech a jejich významu v mravním životě, o tom, jak ctnosti vznikají, jak rostou, o jejich vlastnostech a rozdělení. Následuje kapitola o nadpřirozeném organismu duše. Milost, vlité ctnosti božské a dary Ducha svatého vytvoří u křesťana nadpřirozený organismus duše, kterého je třeba, má-li být naše činnost schopna dosáhnout svého cíle v Bohu.

Druhý oddíl knihy nese název *Mravouka zvláštní*. Dacík téma uvedl obsáhlou kapitolou o nadpřirozené víře jako daru, následovaly rady, jak o víru pečovat. Poté psal autor o pojmu, povaze a potřebě nadpřirozené víry. Jedině ta víra je živá, která je spojena s nadpřirozenou láskou a projevuje se skutky.

„Základem živé víry je milost a s ní nerozlučně spojená láska, která je životem všech ctností. (...) Jen milost a láska oživuje dobré skutky člověka, tedy i skutky víry.“¹²⁰

¹¹⁸ Srov. Ibid., 27.

¹¹⁹ KKC, čl. 2008.

¹²⁰ Srov. Ibid., 153.

Navázal textem o vztahu víry a rozumu k umění. Hříchy proti víře, kterými se zde zabýval, jsou především nevěra, rouhání a vyhledávání nebezpečí víry. V další části rozvedl, podle našeho názoru dnes již převážně překonanou teorii o potřebě izolace od lidí jiného vyznání. Ve styku s nevěřícími, v četbě „nepřátelských“ knih a ve smíšených manželstvích viděl autor nejvážnější nebezpečí pro uchování víry. Uznával občanskou snášenlivost jako požadavek bliženecké lásky, ale vcelku se stavěl ke kontaktu katolíků s nevěřícími nebo jinověrci naprosto odmítavě. Byl toho názoru, že vyslechnutí kázání nebo náboženské přednášky od nekatolíka je vždy hříšné, přestože ne vždy těžce. Domníval se, že to lze tolerovat jen u lidí s význačným teologickým vzděláním a navíc jen ve specifických případech. Námitku, proč ta opatrnost, smetl ze stolu jedinou větou:

„Takovou otázku dávají protivníci církve nebo katolíci, kteří mají problém se slabostí zvědavosti, neukázněnosti a hříchem pýchy, která v tom vidí omezování osobní svobody.“¹²¹

Poté rozvíjel téma potřeby pečlivého výběru vhodné literatury. Pečlivě vyjmenovával knihy, které mají katolíci zakázáno číst, a vyčísloval tresty, které neposlušného čtenáře podle církevního práva čekají. Pojednání uzavřel tvrzením, že kdo je moudrý, chválí rozumnou a bdělou opatrnost Církve, která moudrými a přísnými zákony střeží své děti před nebezpečím hrozícím jejich víře ze strany nevhodné četby.¹²²

Vcelku Dacík jednoznačně doporučuje úplnou izolaci, lhostejno, zda jde o styk s nekatolickými křesťany nebo s těmi, „kteří říkají, že Bůh je totožný s tvorem“ nebo lidí, kteří „mají bůžky, jimž pálí kadidlo chvály a nadměrné úcty“ nebo například „s členy zednářských a jim podobných společností.“¹²³

Později se k otázce vztahu s věřícími z odloučených církví ve svém komentáři k dokumentům 2. vatikánského koncilu Dacík vyjadřuje vstřícně a vyzývá všechny katolíky, aby se aktivně účastnili na ekumenickém díle.¹²⁴

...„nemalé společnosti se odloučily od plného společenství katolické církve, leckde ne bez viny lidí z obou stran. Ti však, kdo se nyní rodí v takových společnostech a dosahují v nich víry v Krista, nemohou být viněni z hříchu odloučení a katolická církev k nim přistupuje s

¹²¹ Srov. Ibid., 162-163.

¹²² Srov. Ibid., 162.

¹²³ Ibid., 160.

¹²⁴ Srov. DACÍK Reginald Maria: Aby všichni byli jedno, Velehrad- Stojanov: samizdatový strojopis, 1966-1978, uloženo v knihovně kláštera SCM, Velehrad, 6-8.

*bratrskou úctou a láskou. (...) Duch Kristův se nezdráhá používat jich jako prostředků spásy, jejichž účinnost se odvozuje z plnosti milosti a pravdy, která byla svěřena katolické církvi.*¹²⁵

V té době již Dacík doporučuje společné modlitby, nabádá ke vzájemnému poznávání a vyzdvihuje spolupráci všech křesťanů, zvláště na poli sociálním, v oblasti pěstování vědy a umění v křesťanském duchu a v podporování míru.¹²⁶

V následující části se Dacík věnoval božské ctnosti naděje. Psal nejprve o povaze této ctnosti, jejích vlastnostech a poté o naději doprovázené bázní Boží. Dále o tom, jaké jsou hříchy proti naději, zvláštní pozornost věnoval hříchu zoufalství.

Další obsáhlá kapitola pojednává o lásce, kterou nazval poutem křesťanské dokonalosti. Téma rozdělil na tři velké části, o lásce k Bohu, lásce k sobě a lásce k bližnímu. Uzavřel krátkou podkapitolou o hříších proti lásce.

Celá mravouka zvláštní je shrnuta ve ctnostech božských a mravních, okolo nich se sdružují další ctnosti a všechny dohromady utvářejí mravní řád člověka. Za první a nejdůležitější ctnost mravní považuje křesťanskou opatrnost (dnes bychom spíše řekli moudrost),¹²⁷ protože nás chrání před upřílišněním a poblouzněním ostatních ctností a *učí nás kráčet cestou královskou.*¹²⁸

Nejrozsáhlejší část knihy autor nazval *Spravedlnost k lidem i k Bohu.*¹²⁹ Kapitola má přehlednou a promyšlenou kompozici, začíná podrobným pojednáním o právu, poté objasňuje pojmy spravedlnost a nespravedlnost, velice mnoho se zabývá tématem smlouvy. Následuje text o hříších proti spravedlnosti, zvláště o vraždě a krádeži, ale také o hříších myšlení a slov. Navázal částí věnovanou ctnostem přidruženým k spravedlnosti. Ctnosti nábožnosti, která je podle něj nejvyšší ze všech a její místo přichází ihned po ctnostech božských. Za nejběžnější úkon nábožnosti označil modlitbu, která předpokládá živou víru a vroucí lásku a právě tak naději, že bude vyslyšena. Podrobně zde psal o poměru rodičů a dětí, v návaznosti na to pojednal o pravdivosti a vděčnosti. Uzavřel statí o člověku spravedlivém, v níž vycházel

¹²⁵ DRUHÝ Vatikánský koncil: Věřoucí konstituce o církvi *Lumen gentium*, (ze dne 21.11.1964), in: Dokumenty 2. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří, 2002, 3.

¹²⁶ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Dekret o ekumenismu *Unitatis Redintegratio*, 12.

¹²⁷ Srov. KKC, čl. 1806.

¹²⁸ Srov. DACÍK: Katolická mravouka podle zásad sv. Tomáše Akvinského, 215.

¹²⁹ Téměř 100 stran textu věnoval Dacík ctnosti spravedlnosti. Pro srovnání: o ctnosti moudrosti pojednal na 12 stranách textu, o statečnosti na 10 stranách, o mírnosti psal na 45 stranách textu, o naději napsal 11 stran, lásce 19 stran, víře 19 stran. Nabízí se zde úvaha o tom, nakolik to vypovídá o autorovi samém a nakolik zde promlouvá jeho pastorační zkušenost.

z biblického pojetí, kde člověk spravedlivý je mravně dokonalý, dnes bychom řekli člověk svatý.

Rozsahem nevelká část¹³⁰ Dacíkovi stačila k pojednání o ctnosti křesťanské statečnosti a daru síly. V rámci kapitoly se autor zabýval statečností v mučednictví. Je to další ukázka jeho mistrovské schopnosti seřadit myšlenky do přehledného systému. Kapitulu zakončil pojednáním o ctnostech přidružených ke statečnosti.¹³¹

Poslední kapitola je opět dosti obsáhlá, na čtyřiceti pěti stranách se autor věnuje tomu, co sv. Tomáš shrnuje pod pojem mírnost. Nejprve Dacík uvažuje o vztahu ctnosti mírnosti a půstu, na tomto místě objasňuje pojmy střídmost a střízlivost. Pro autora „*střídmost znamená odříkání*“¹³², nikoli užívání něčeho s mírou. Zabýval se zde převážně nebezpečím nemírného pití opojných nápojů. Neskryvanou obavu měl autor z toho, že opojné nápoje zbavují člověka rozumové činnosti, Dacík ani zde neskryvá svůj výrazný akcent na rozum a jeho používání. Alkohol škodí zvláště mladým lidem a ženám, u nich je užití alkoholu, jak tvrdí autor spolu se sv. Tomášem Akvinským, zvláště odpuzující.¹³³

Dalšími tématy jsou čistota, panenství a křesťanské manželství. Podrobně se autor věnoval úskalí umění pro ctnost čistoty, dále zdůraznil nebezpečí hříšných pohledů a dobový pohled autor nabízí ve své stati o nebezpečí společného koupání mužů a žen na koupalištích. V této souvislosti používá nečekaně silná slova jako „*svatá povinnost, všemožně bojovat proti takovým věcem*“, „*podrývání mravnosti*“, „*jde zde o budoucnost národa*“. Důsledkem těchto nešvarů je úpadek cudnosti, nemorální kult nahoty, nastává „*šílení sexu*“ a konec zdatnosti mravní i sociální jedince i celých národů.¹³⁴

Za značné riziko pro čistotu považuje také doteky a tanec, ovšem za nejběžnější formu nestoudnosti označil nedostatečné oblékání žen. V tomto směru naprostá většina žen hřeší neposlušností k božskému zákonu. Další velké nebezpečí pro člověka viděl v dotecích, ať už vlastního těla nebo těla jiného. Pokračoval pojednáním o tanci, k němuž se také stavěl značně rezervovaně. Hry, sport a zábavu autor neodmítal zcela, nicméně nabádal k velké obezřetnosti při jejich výběru, přičemž čas strávený hrou doporučil zredukovat na nezbytné minimum, než se v těle a mysli obnoví síly k další práci.

¹³⁰ přesněji deset stran textu

¹³¹ Srov. Ibid., 333-343.

¹³² Srov. Ibid., 351.

¹³³ Srov. Ibid., 353.

¹³⁴ Srov. Ibid., 363-366.

Následující podkapitolu nazval příznačně: „*Hradby čistoty*“, dává v ní návod, jak se má křesťan chovat, aby mohl snadno odrážet útoky proti čistotě. Dacík doporučil obehnat se hradbami studu a čestnosti spolu s vrozeným smyslem pro počestnost, připojit k těmto přirozeným prostředkům nadpřirozené prostředky svátostí, modlitby a sebezáporu v duchu evangelia, mnohokrát používá slovní spojení „*obklopit se zdí*“. Mnoho se v této souvislosti věnoval vnější úpravnosti člověka, která má odrážet především skromnost.

Následuje pojednání o čistotě v manželství, jehož prvním cílem jsou děti a druhým lék proti žádostivosti. Manželskou čistotu Dacík chápe spíše jako náročný úkol a sebeovládání než jako integraci sexuality do celku lidské osoby. Opět je zde vidět větší důraz na používání rozumové úvahy a ovládání se, než na radostné sebedarování a přijetí druhého ve všech rovinách manželského života.¹³⁵

V závěru se autor zmínil o výstřelcích nezdravého asketismu, mezi něž zařadil i takzvaný útek před manželstvím. Člověk, který nechce žít v manželství, aniž by k tomu měl důvod vyšších cílů, hřeší proti společnosti, proti národu.

„Vzdává-li se člověk různých potěšení a odpírá-li si to, co mu příroda poskytuje, musí tak činit vždy z vyšších důvodů. Dokonalejší služba Bohu, národu, lidstvu, vědě jsou důvody, které ospravedlňují jednání toho, kdo se vzdává dobrovolně potěšení a s ním spojené zodpovědnosti, jež mu nabízí příroda. Člověk nemá nikdy právo takto jednat bez vážných důvodů, a ty důvody nemohou být nikdy jeho sobectví.“¹³⁶

Text je zajímavý nejen svým obsahem, ale především tím, že se v něm vyskytují na malém prostoru téměř všechna klíčová slova pro Dacíkovu praktickou morálku: vzdát se, odepřít si, zodpovědnost, právo.

Na závěr se znovu vrátil k ošacení a pečlivě vyjmenoval nebezpečí, která v oblasti odívání číhají. Zde opět upozornil na nedostatek moudrosti většiny ženské populace. Připojil úvahu o tom, jak nalíčené ženy hřeší tím, že zasahují do Stvořitelova úmyslu a mění, co Bůh stvořil. To není jen hřích neskromnosti a marnivosti, ale také pýchy, neboť je to napadání Božího díla a kažení pravdy. Totéž se týká používání vonných vod a parfémů. Autor v těchto otázkách stavěl na učení sv. Augustina, sv. Cypriana a sv. Tomáše.¹³⁷

¹³⁵ Srov. Ibid., 350.

¹³⁶ Srov. Ibid., 351.

¹³⁷ Srov. Ibid., 394.

Dacíkova *Mravouka*, založená na učení sv. Tomáše, zachází v některých tématech do velkých podrobností. V mnoha ohledech je podmíněna dobou, to je třeba mít na mysli při čtení některých kapitol. S některými tvrzeními by se dalo polemizovat, jiné z pohledu dnešního čtenáře působí až nepříjemně. Máme zde na mysli například oblast ekumenického života, mezináboženského dialogu, některé otázky ohledně manželství a výchovy dětí, sexuality, postavení ženy, pohledu na umění a našla by se jistě další témata. V těchto a některých dalších bodech je navíc znát autorova tendence k poněkud schematickému vidění, v některých případech působí tvrdě, až jakoby bez citu.

Dacík na začátku své knihy napsal, že morálka je pro něj naukou o vytváření obrazu Božího v duši a zcela konkrétním následováním Krista. Ve své *Mravouce* nabízí cestu přísného sebeovládání, poctivou snahu po sebezdokonalování, cestu píle a trpělivého zdolávání překážek vyplývajících z neustávajícího pokušení a z vědomí vlastní slabosti. Významné je u něj téma stavění obranných zdí a pevných hradeb.

Předložení katolické morálky soustředěné kolem ctností, které jsou jejími centrálními body, může být pro čtenáře jistě v mnohém inspirativní. Na závěr je *Mravouka* opatřena praktickým abecedně seřazeným rejstříkem pojmů.

2.2.2 O přátelství. Psychologie a ethika přátelství

Toto rozsahem nevelké dílo vypovídá o Reginaldu Dacíkovi nečekaně mnoho. Knížka s podtitulem *Psychologie a ethika přátelství*, byla vydána v roce 1946 v knihovně „*Studium*“ nakladatelem Bohuslavem Ruppem v Praze. Autor zde psal o různých typech přátelství a použil k tomu rozdělení podle Aristotela. V úvodu čteme slova znějící neobyčejně osobně:

*„Těžko se jde člověku samotnému tímto životem. Člověk je tvor svou povahou sdílný, sobě nedostačující, potřebuje útěchy, pomoci druhého. Jen krátkou dobu je člověk schopen snášet smutek a tíhu života neradostného. Nikdo by nedovedl nést stále něco smutného, tíživého, jak ujišťuje sv. Tomáš, výborný znatel lidské duše. Proto potřebujeme přítele, který by nás potěšil ve chvílích temných.“*¹³⁸

Vědomí mimořádné vzácnosti přátelství se prolíná celou knihou. Přátelství definuje jako lásku, která spojuje duše na základě společného úsilí, zájmů a tužeb. Je to láska, která se sdílí, ráda ustupuje druhému, raduje se ze všeho dobrého a krásného, nemyslí na sebe, touží

¹³⁸ DACÍK Reginald Maria: *O přátelství. Psychologie a ethika přátelství*, Olomouc: Dominikánská edice Krystal 1946, 7.

po dobru a štěstí druhého. Dacík byl však přesvědčen, že stejná láska ke všem je nemožná, protože: „*Ani Bůh nemiluje všechny stejně, neboť nedává všem stejně. Řád ve vesmíru vyžaduje nerovnost, a právě tak řád v lásce.*“¹³⁹

Dále autor velmi pěkně upozorňuje na úzký vztah mezi přátelstvím a radostí. Přátelství mezi křesťany dostává nezbytně ještě jeden rys: vzájemnou pomoc na cestě k Bohu. Přátelství, které nevede k Bohu, je přátelství pochybené, na jeho kořenech hlodá nějaký červ, který mu brání v náležitém růstu. Pravé přátelství pozvedá, očišťuje duši, osvobozuje stále více od pozemských tužeb a připodobňuje oné lásce, která je životem Nejsvětější Trojice.

Přátelství mezi zpovědníkem a penitentem, mezi duchovním vůdcem a vedeným, nazval Dacík vyšším útvarem přátelství. Je to poměr duchovního otce k duchovnímu dítěti, jehož východiskem je jedna láska k Bohu, jedna cesta k němu a společné úsilí o svatost.

Pravé přátelství mezi mužem a ženou viděl autor jako složité. Mnoho těchto přátelství končí tam, kde by končit nemělo, na druhou stranu nelze nevidět mnoho dobrých příkladů. K takovému přátelství je třeba pohledu nadpřirozeného, aby muž viděl v ženě jen duchovní stránku, která je povýšena nad vše tělesné, a aby žena viděla v muži jen ducha. Dacík uznával možnost skutečného přátelství jen mezi svatou ženou a svatým mužem.¹⁴⁰

Knihu uzavřel pojednáním o tom, jak hledat přítele, který by byl takřka částí naší bytosti, nesl by s námi břímě dne i horka, byl by společníkem radostných okamžiků i bolesti. Potřebujeme se s někým dělit o to, co se v nás děje, co nás plní tak, že vlastní srdce nestačí. Potřebujeme přelít část svého srdce do srdce přítele, neboť srdce přetéká nejen bolestí, nýbrž i jáсотem.

*„Žít v přátelství, tj. v lásce se všemi, je požadavek lidský, a tím více křesťanský. Žít v přátelství v tomto širokém smyslu znamená činiti dobře všem, koho nám Prozřetelnost přivede do cesty. Tím způsobem můžeme mít velké množství přátel, kteří vytrvají, dokud jim budeme činiti dobře, zůstanou věrni, dokud bude jejich věrnost odměňována. Pravých přátel však může být jen velmi malý počet - důvěrných jen z tisíce jeden.“*¹⁴¹

¹³⁹ Srov. Ibid., 22.

¹⁴⁰ Srov. Ibid., 35-38.

¹⁴¹ Ibid., 40.

V závěru autor nabádá k hledání přítele s krajní obezřetností, ke zkoumání, zda je hoden naší důvěry. Nalezeného přítele si ceňme jako nejvzácnějšího pokladu, jako daru nebes. Důvěra a láska zplodila přátelství, důvěra a láska je musí udržet.

Na místě obsahu je v závěru knihy přehledné schéma rozdělení a druhů přátelství, od těch nepravých a jen neúplných až po přátelství svatých. Taková přátelství považuje autor za nejvyšší možnou formu přátelství.

Knih, která není opomenuta snad nikým, kdo se Dacíkovým dílem zabývá, je určena širokému okruhu čtenářů. Autor pojal dílo na základě učení aristotelsko-tomistického, přátelství pojednává z úhlu psychologického a z pohledu křesťanské morálky. Některé její části vyznívají nečekaně osobně, opět je třeba vyzdvihnout Dacíkovu velmi pěknou, bohatou češtinu.

2.2.3 Prameny duchovního života. Přehled teologie asketické a mystické

V knize *Prameny duchovního života* podává autor, jak píše v podtitulu, přehled asketické a mystické teologie. Obsáhlé dílo je uvedením do duchovního života a výkladem o základních cestách k Bohu: modlitbě, pokání, svátostech, křesťanských ctnostech aj.

„Nauka o duchovním životě neboli teologie asketicko-mystická je vlastně část mravouky, jejímž cílem je vytvářet v člověku dokonalý obraz Boží, vést člověka k Bohu. Tak si představuje mravouku sv. Tomáš, když ji vymezuje jako nauku o pohybu rozumového tvora k Bohu.“¹⁴²

Reginald Dacík ji napsal v roce 1947 a dodnes je jednou z jeho nejčastěji zmiňovaných knih. Úvod patří pojmu askeze, jejímž cílem je spojovat se s Bohem již tady na zemi, byť nedokonale. Život mystický není nic jiného, nežli život posvěcující milosti, který se stal uvědomělým, poznávaným zkušenostně v důvěrných zážitcích, v nichž duše mnohdy zvláštním způsobem zakouší Boží přítomnost, proniká hluboko do Božích věcí a těší se z Božího pokoje. Středem duchovního života je Kristus, který je pramenem nadpřirozeného života, naším vzorem a tvůrcem našeho duchovního pokroku. Autor zmiňuje blahodárný vliv Panny Marie na duchovní život, krátce shrnuje katolické učení o Panně Marii a píše o stupních lásky k ní. Úvod zakončuje statí o řeholním životě podle evangelijních rad.

¹⁴² Ibid., 10.

První část knihy se zabývá duchovním životem křesťana jako Božího dítěte, milostí, láskou a křesťanskou dokonalostí. Součástí této kapitoly je také popis třech období v duchovním životě křesťana tak, jak je charakterizoval sv. Tomáš. Následuje několik kapitol o Kristu jako středu duchovního života křesťana, navazuje velmi pěkně pojednání o vlivu Panny Marie na duchovní život.¹⁴³

Druhá část se obsáhle věnuje překážkám v duchovním životě a způsobům, jak je odstraňovat. Nejprve vysvětluje základní pojmy, dále smysl umrtvování v duchovním životě a poté probírá jednu slabost za druhou. Obsáhle a velmi pěkně píše o vášních a výchově vášní a dává je do vztahu s křesťanskou askezí. V následující kapitole se autor zabývá výchovou smyslů vnějších a vnitřních, mezi něž počítá obraznost a paměť. Píše o úskalí vůle, jimiž jsou slabost vůle, nezřízená sebeláska a lnutí k věcem pozemským. Boj o svobodu vůle jde cestou odklonu ode všeho pozemského v duchu odříkání až k svaté netečnosti ke všemu, co není Bůh a Boží.

Navazující kapitolu autor nazval „*Prostředky duchovního života*“. Jsou jimi duchovní vedení, každodenní zpytování svědomí, častá svátost smíření a také povzbuzení duchovní četbou. Píše o síle a významu eucharistie a o svátostinách, které jakoby doplňují činnost svátostí a vedou k těsnému spojení s Církví. Následuje kapitola svatí a andělé, naši pomocníci. Pramenem všech ctností je myšlenka na Boha. „*Chodí-li kdo s Bohem, pak jeho život se podobá životu Božímu, neboť přátelství je možné jen mezi podobnými.*“¹⁴⁴ Dále píše o duchovní obnově jako velké pomoci a na závěr o modlitbě růžence jako prostředku posvěcení.

Ve čtvrté části pojednává o životě ctností. Řadí sem ctnost opatrnosti, spravedlnosti k lidem a vůči Bohu. Spravedlnost vnímá jako počátek cesty k Bohu a poslušnost jako velkou dceru spravedlnosti a pravdivosti. O statečnosti píše, že její hlavní úkol je snášet, to je nehybně vytrvat v nebezpečí. Píše o statečnosti v boji za svatost, dává ji do souvislosti s ctností trpělivosti a vytrvalosti. Mírnost souvisí s mravním životem člověka, s ctností čistoty, tichosti, pokory, lásky k chudobě, šetrnosti a docházíme k ní sebezáporem. Nedostatek této ctnosti je naprostou překážkou důvěrného vztahu k Bohu, protože základem duchovní stavby je pokora a prostota v myšlení a v jednání.

Nad všechny ostatní křesťanské ctnosti vynikají nesmírně tři božské ctnosti, protože jejich pramenem, předmětem i cílem je Bůh. Živá je víra vidoucí, která spojuje tak dokonale

¹⁴³ Ibid., 106-114.

¹⁴⁴ Ibid., 295.

člověka s Bohem, že netouží po ničem více, nežli aby mohl stále žít v jeho přítomnosti. V duši, která je vedena živou vírou, září také božská naděje. Poskytuje nám pevnou jistotu, že nám Bůh dá nejenom sám sebe ve věčném patření, ale sám povede naše kroky tak, abychom k němu došli. Bude řídit události v našem životě tak, aby nás přivedly k cíli, a podá nám prostředky přirozené i nadpřirozené, které budeme na své cestě k němu potřebovat. Láska je nejvyšší z ctností svým přímým vztahem k Bohu, má k Bohu nejbližší. Nemůžeme Boha milovat a nebýt přitom odměněni. Láska k Bohu nám dává naději na věčnou blaženost, nepřestává doufat, že Bůh sám bude jeho odměnou. Lásku nazývá poutem dokonalosti: „*Bůh dává sebe samého duši. Dává se zcela, pokud duše je schopna ho přijmout.*“¹⁴⁵ Autor nezapomíná ani na lásku bliženeckou, o níž píše velice krásně.

Poslední velkou kapitolu věnuje autor životu modlitby. Modlitba je v první řadě pozvednutím mysli a tím i celého člověka k Bohu. Východiskem každé modlitby by měla být láska, potom bude modlitba tichou rozmluvou milujícího s Milovaným. To je pravá modlitba.

Liturgická modlitba je nejdokonalejší způsob ústní modlitby vůbec a je pramenem modlitby soukromé. Je to oficiální modlitba Církve, v níž ona přistupuje k Bohu vedena svou hlavou, Kristem, aby mu vzdávala chválu a díky, jej prosila a podávala mu smír. Nejvyšším výrazem liturgické modlitby je mše svatá.¹⁴⁶

Důležitým předpokladem vnitřní modlitby je upřímná touha a úsilí náležet Bohu a plnit jeho vůli je vlastně i nejúčinnější přípravou k modlitbě, nehledě k tomu, že je sama o sobě už nejlepší a neustálou modlitbou.

V následující části píše o předpokladech rozjímavé modlitby, zde se dotkl i otázek lidské psychologie. Neopominul systematicky probrat praktické připomínky pro modlitbu. Zde se znovu setkáváme s Dacíkem jako učitelem zkušeným, moudrým a nadmíru lidským.¹⁴⁷

Dacík píše o modlitbě, jako ostatně o všech tématech systematicky, přehledně. Přidává schéma druhů modlitby,¹⁴⁸ pomocí schematu osvětluje způsoby spojení duše s Bohem¹⁴⁹ a

¹⁴⁵ Ibid., 391.

¹⁴⁶ Srov. Ibid., 421.

¹⁴⁷ Srov. Ibid., 449.

¹⁴⁸ Srov. Ibid., 456.

¹⁴⁹ Srov. Ibid., 479.

schéma způsobů pozvání k mystickému životu podle Garrigou-Lagrange,¹⁵⁰ často se odvolává i na Jana Taulera, sv. Jana od Kříže a sv. Terezii z Avily.

Činná modlitba ustupuje Božimu působení, až dosáhne těch mystických stupňů, kdy se člověk a jeho schopnosti zdají být zcela pod láskyplným vlivem Boží milosti. Přichází modlitba stoupající lásky. Dacík zde používá rozdělení nazíravé modlitby do stupňů podle sv. Terezie. První část je věnována modlitbě duše spojené s Bohem neboli modlitbě plně mystické. Píše, že duše prožívá tajemným způsobem své spojení s Bohem, což bývá ovšem velmi těžko vyjádřitelné lidskými slovy a cituje sv. Tomáše, sv. Jana od Kříže a sv. Alžbětu od Nejsvětější Trojice. Ve velmi pěkném pojednání píše o modlitbě duše spojené s Bohem, vlitém nazírání. Opírá se o učení sv. Jana od Kříže, sv. Kateřiny Sienské a sv. Terezie. Spojení s Bohem zde má povahu zkušenostního poznání Boha, i když velmi nedokonalého. Dokonalé a v úplné míře je toto poznání výsadou až blažených v nebi.

Závěrečná část má za téma mimořádné cesty k Bohu a dává několik praktických rad stran mimořádných jevů. Na posledních stránkách knihy je neúplný přehled vydaného knižního díla Reginalda Dacíka do té doby a kniha je také opatřena praktickým věcným rejstříkem.

Pro úplnost je třeba dodat, že v roce 1999 vyšel v Matici cyrilometodějské výtah z Dacíkových *Pramenů duchovního života*. Knihu ještě s dovolením P. Dacíka uspořádal P. František Opletal, jak napsal v úvodu, původně pro potřeby práce s mládeží v Litoměřicích.¹⁵¹ Kniha s názvem „*Z pramenů duchovního života*“ je zúžena přibližně na polovinu a každá kapitola je opatřena několika kontrolními otázkami.

2.2.4 Mravnost v lidském skutku

V roce 1938 uspořádal Reginald Dacík dílo zabývající se stavovskou morálkou. Kniha sdružuje devět příspěvků z různých oborů lidské činnosti, různých povolání, od politika, žurnalisty, přes vychovatele až k lékařské nebo právnické profesi. Dacík napsal k této knize teologický úvod nazvaný *Mravnost v lidském skutku*. Vycházel přitom ze své *Mravouky*. Vycházel z toho, že je mnoho cest do Božího království, ale jedna je vůle Boží: naše posvěcení a došel k závěru, že se poněkud přehání zdůrazňování tak zvané stavovské etiky,

¹⁵⁰ Srov. Ibid., 489.

¹⁵¹ OPLETAL František: *Z pramenů duchovního života*. Výtah z Dacíkových *Pramenů duchovního života*. Olomouc: MCM 1999.

vždyť ve skutečnosti je jen jedna svatost života pro všechny, a ta svatost prýští z Krista a vede k Bohu.

2.3 Díla o dominikánském řádu, jeho spiritualitě a díla hagiografická

Další oblastí, v níž náš autor bezesporu vyniká, jsou díla hagiografická. V podstatě ve všem, co psal, se nechával ovlivňovat příklady svatých, úcta ke svatým se prolíná celou jeho tvorbou. Čerpal naplno z pokladnice životních osudů svatých mužů a žen v dějinách Církve. S velkou radostí se věnoval zvláště životu svatých vycházejících z řádové rodiny, do níž sám patřil. Světci v díle Reginalda Dacíka mají být čtenářům především příkladem a pomocí na jejich vlastní cestě ke svatosti. Bylo by tedy dobře možné zařadit tato díla do kapitoly předchozí, kde jsou díla zabývající se jak morální tak spirituální teologií.

2.3.1 Školy duchovního života

Knihu uspořádal z šesti příspěvků od různých autorů, opatřil úvodním slovem a sám se ujal zpracování dominikánské spirituality. Tuto část nazval *Škola dominikánské mystiky*.¹⁵² Příspěvek mnoho napovídá o autorovi a jeho díle.

2.3.1.1 Škola dominikánské mystiky

Základní rysy dominikánského duchovního života viděl autor ve třech věcech: je to život podstatně založený na teologických zásadách, vypěstovaný na výsluní liturgické modlitby a jeho snahou je, aby vyústil do horlivého apoštolátu.

Od počátku řádu bylo třeba pěstovat především rozum, který by byl schopen pronikat pravdu a podávat pravdu druhým. Láska k pravdě znamená lásku ke studiu, proto patří mezi podstatné rysy dominikánské spirituality ustavičné studium.

Nejdůležitější roli v soustavě dominikánského duchovního života hraje pojem milosti, která je účastí na přirozenosti Boží, nejvzácnějším darem, jaký může dát Bůh člověku. S milostí Bůh vkládá do duše nadpřirozenou schopnost víry, která je podporována dary Ducha

¹⁵² DACÍK Reginald Maria: *Škola dominikánské mystiky*, in: *Školy duchovního života*, Olomouc: Dominikánské nakladatelství Krystal 1938.

svatého, zvláště moudrostí a rozumem. Rozum proniknutý vírou se pozvedá k Bohu samému a pohlíží na něho.

Zvláštní postavení má v řádu láska k liturgické modlitbě. Při slavnostní chórové modlitbě má dominikán asimilovat pravdy získané pilným studiem. Studium má být podkladem k hluboké modlitbě a modlitba má pak vyústit v apoštolátu, který vychází z náplně rozjímavé modlitby.

Dominikánská metoda duchovního života je mít stále na mysli ne bídu duše, nýbrž krásu Boží, velikost a dobrotu Ježíše Krista a v něm pohlížet na celou Nejsvětější Trojici. Vidí Boha jako nesmírně velkého a sebe jako nekonečně malého. Milostí žije křesťan v Bohu a Bůh v něm, proto dominikánská mystika tolik zdůrazňuje liturgii, která nás učí stále patřit na Krista v jeho tajemství. Teologie rozumu se tu mění v teologii srdce, poznání rozumové zapálí lásku srdce, pak duše může uskutečnit ideál sv. Dominika: nést světlo nevědomým a rozlévat lásku tam, kde nejvíce chybí. Duchovní život má být podepřen rozumem osvěceným vírou, neboli má mít náležité teologické základy.

2.3.2 Cesta apoštolské svatosti. Třetí řád sv. Dominika

Obsahem první části knihy je život zakladatele Řádu kazatelů sv. Dominika. Následně předložil autor řeholi třetího řádu dominikánů, v další části se zabýval vznikem a dějinami třetího řádu a pokračoval důkladným pojednáním o některých rysech dominikánského duchovního života. Celé dílo zakončil životem a dílem některých svatých této řeholní rodiny.¹⁵³

2.3.3 Duše světců

Náboženský život věřících se Dacík snažil povzbudit i příklady z křesťanských dějin. V *Duších světců* předložil na více než dvou stovkách stran životopisy dvaceti dominikánských světců. Autor na prvních třiceti stranách píše o světcích a o svatosti.

„Světec je člověk z masa a kostí, z těla a nesmrtelné duše; je člověk, který šel životem s podobnými obtížemi, jaké my zakoušíme. Radoval se ze všeho krásného a plakal lítostí a

¹⁵³DACÍK Reginald Maria: Cesta apoštolské svatosti. Třetí řád sv. Dominika. Olomouc: Dominikánská Edice Krystal, 1940.

bolestí nade vším, co drásalo jeho duši. Bůh mu dal na cestu životem řadu dobrých vlastností, mnoho talentů, kterých užíval ve smyslu jejich určení. ¹⁵⁴

Pozastavil se nad tím, jak rozdílné a různé jsou projevy lásky světců, jimiž projevují jejich lásku k Bohu, a poznamenal, že láska je mnohotvárná ve svých projevech a vynalézavá v podávání důkazů své existence. ¹⁵⁵

„V různosti výrazu jedné a téže lásky je třeba hledat různost světců, tak, jako v jednotném předmětu jejich lásky spočívá jednota všech opravdových poutníků věčnosti. ¹⁵⁶

Dacík soudil, že svatost je láska a láska závisí, jako všechny ctnosti, ve svém konkrétním vyjádření z velké části na osobním temperamentu člověka. Člověk povahou tichý dá samozřejmě zcela jiný výraz své lásce než člověk povahy ohnivý, bouřlivý. ¹⁵⁷

Položil si otázku, jak máme následovat světce, jejichž činy častokrát kopírovat nelze. Církev nám světce staví před oči právě především proto, aby nám v nich dala vzor. Následovat svaté totiž neznámá otrocky kopírovat jejich činy, ale následovat svým osobitým způsobem jejich ducha, vyjadřovat vlastním způsobem tytéž myšlenky, které je vedly, dávat osobní výraz oněm ctnostem, které zdobily světce. Pochopit jejich ducha, pochopit jejich myšlenky, které je vedly ke konání velkých činů. Jejich projevy nelze přenést, ale lze přenést do dnešní doby jejich lásku k Bohu a bližním. Máme mít odvahu hledat nové cesty tak, jak je hledali světci všech dob. Duše každého světce skrývá hluboká tajemství. V této knize se je pokusil poodhalit u světců dominikánského řádu.

2.3.4 Sestra Alžběta od Nejsvětější Trojice

Na čtyřiceti pěti stranách Dacík pojednal o jedné z nejčastěji zmiňovaných světic v jeho díle. S velkou úctou obdivoval zvláště jednoduchost, tichost a prostotu života této svěřice: *„Ale přesto, že její mystický život je tak nesmírně bohatý, nesetkáváme se tu s žádnými mimořádnými zjevy jak u jiných mystiků (vidění, zjevení atd.). Nýbrž vše je tak prosté, že celý život Alžběty je nejlepším komentářem k nauce o pravidelném, normálním vzestupu v duchovním životě, jež klade vrchol pravidelného rozvoje duše v milosti posvěcující do spojení s Bohem láskou.* ¹⁵⁸

¹⁵⁴DACÍK Reginald Maria: Duše světců. Olomouc: Dominikánská Edice Krystal, edice Vítězové 1946, 12.

¹⁵⁵ srov. Ibid., 13.

¹⁵⁶ Ibid., 12.

¹⁵⁷ srov. Ibid., 13.

¹⁵⁸ DACÍK Reginald Maria: Sestra Alžběta od Nejsvětější Trojice. Olomouc: Krystal, edice Vítězové 1934, 7.

Rok po napsání této malé brožurky, bude psát své *Prameny duchovního života*, v nichž bude často sv. Alžbětu klást za vzor duchovního růstu a pokroku. Úcta a obdiv k ní ho neopustí po celý život.

2.4 Díla napsaná po roce 1960

Po svém propuštění z vězení Dacík nezůstával nečinný, opět reagoval na potřeby věřících, zabýval se změnami liturgie po 2. vatikánském koncilu, psal skripta pro studenty teologie, navracel se k tématům souvisejícím s životem laiků.

2.4.1 Žij a modli se s Církví

Dílo vydalo nakladatelství Obzor pro Arcidiecézní pastorační radu v Olomouci, pravděpodobně někdy mezi lety 1968-70. V jeho úvodu Dacík popsal stav světa v době, kdy svatý otec Jan XXIII. svolal 2. vatikánský sněm. Dobu charakterizoval jako mimořádnou epochu lidstva, v níž dobro a zlo svádí tuhý zápas a lidstvo prožívá těžkou krizi. Smysl liturgické obnovy je mnohem hlubší, než jen učinit katolickou bohoslužbu přístupnější a přitažlivější dnešnímu člověku. Jde v ní o obnovu samotné církve, protože církev vyjadřuje sebe samu především liturgií.

První, nejdelší část knihy věnoval liturgii jako vrcholu veškerého života církve. Zdůraznil trojí rozměr liturgie, která předně člověka posvěcuje, koná bohopoctu a vzdělává člověka. Pokračoval pojednáním o vztahu mezi modlitbou liturgickou a soukromou, koncilní otcové kladou důraz na modlitbu liturgickou. Zamýšlel se nad pojmem Církev jako vyvolený Boží lid ve Starém a Novém zákoně¹⁵⁹ a tím, co charakterizuje nový Boží lid.¹⁶⁰ Jeho hlavou je Ježíš Kristus, nový Boží lid má důstojnost a svobodu dětí Božích. Další obsáhlou část knihy věnoval kněžství svátostnému a všeobecnému a účasti laiků v kněžských úkonech. Také zde Reginald Dacík komentoval a rozvíjel to, co bylo napsáno v první a druhé kapitole konstituce LG. Dále podrobně rozebíral text z 1. listu sv. Petra.¹⁶¹

Pro autora byl velkým tématem smír, usmíření s Bohem, několikrát se k tomuto tématu navracel. Představil nám liturgii jako pokračování spásy lidstva, opíral se o konstituci

¹⁵⁹ Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, (ze dne 21.11.1964), 9.

¹⁶⁰ Srov. *Ibid.*, 9-17.

¹⁶¹ Srov. 1 P 2,9.

SC.¹⁶² Liturgie nám ukazuje pravý smysl života, nejde o život fyzický, biologický; ale o život duchovní, nadpřirozený, Boží život, který ztratilo lidstvo hříchem. Liturgie posvěcuje celý náš život a utváří naši osobnost. Uzavřel pojednáním o liturgii jako akci, konstatoval, že: „*Liturgie je akce společenská, ve které jde vykoupené lidstvo k Bohu, svému Otci. A tu je třeba vnějšího, viditelného projevu, akce, která vyjadřuje to, co srdce cítí.*“¹⁶³ Systematicky probíral jedno gesto za druhým a vysvětloval jejich smysl.

V dalším velkém celku knihy se zabýval slavením mše svaté. Nejprve slavením neděle, dne Páně, významu pracovního klidu, dále psal o naslouchání Božímu slovu a o oběti v období před Kristem, oběti Kristově, oběti ve mši svaté - Kristově a naší, oběti chvály, díky, smíru a proseb vyvoleného lidu Božího u stolu Páně. Uzavřel úvahou nad tím, jak promítnout mši svatou do života a v této souvislosti psal o práci a jejím smyslu, o výtěžku, morálce. Znovu se projevil smysl autora pro věci praktického života, zvláště pěkné jsou v tomto směru dvě poslední kapitolky a jejich názvy „Obětování práce“ a „Požehnání pro práci.“¹⁶⁴

Poslední, nejstručnější část knihy věnoval liturgickému roku a významu jeho jednotlivých období. „*Liturgický rok nám především odhaluje tajemství naší spásy, zvláště v tajemství vykoupení, které je ústředním článkem naší víry.*“¹⁶⁵

Jednotlivé kapitoly věnoval liturgickým dobám, po krátkém úvodu vždy následovalo dvou až třístránkové pojednání, které je ještě rozděleno do dvou až tří částí, ve kterých se krátce rozepsal o významu, obsahu a rozměru jednotlivých období. U adventu je to očekávání a touha po Mesiáši, zvláště o touze zde mnoho píše. Období Vánoc má podkapitoly: Zrození časné, Zrození věčné a Zrození v naší duši, na níž navazují kapitolky Křest, Sváté přijímání a Všechny úkony lásky. Době postní věnoval dokonce kapitoly dvě. V té první píše o duchu postní doby, rozdělil ji na dvě části a psal o obrácení srdce, hříchu, Kristově kříži. Naše obrácení se má dít v postu, pláči a bédování, zde varoval před náboženským formalismem, což je také jedno z Dacíkových často zmiňovaných témat. V další kapitole pojednal o období postu jako přípravě na velikonoční tajemství. Jednotlivými tématy zde jsou modlitba, rozjímání a odříkání, které dává do vzájemných souvislostí. Zvláště rozvíjí myšlenky o odříkání a sebezáporu. Celá kniha končí kapitolou o velikonočním tajemství rozdělenou na

¹⁶² Srov. DRUHÝ Vatikánský koncil: Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, (ze dne 4.12. 1963), 5-6.

¹⁶³ DACÍK Reginald Maria: *Žij a modli se s Církví*, Olomouc: Obzor, rok vydání neuveden, 63.

¹⁶⁴ *Ibid.*, 106.

¹⁶⁵ *Ibid.*, 114.

části s názvy: Pokoj, Radost a Vděčnost. To jsou pocity, které ovládají naši duši v době velikonoční. Tím končí také celá kniha, žádné slovo závěrem nemá.

R. M. Dacík se v knize zabýval obnovou liturgie v církvi po 2. vatikánském koncilu a vycházel přitom z koncilních konstitucí SC a LG, které rozváděl a komentoval. Znovu se projevilo, co je pro autora charakteristické. Pracoval systematicky, přesně, věcně, střídmě. Podle všeho autorovi leželo na srdci zvláště téma aktivní spolupráce laiků na životě Církve, nebezpečí náboženského formalismu (zde dal za příklad dobu středověku jako období, kdy tomu tak nebylo). Často se vracel k tématu usmíření s Bohem, otázce sebezáporu a kladl důraz na věci praktického života.

2.4.2 Svatí všedního dne

Jedná se o svěží dílo, které má povzbudit čtenáře k životu z víry v obyčejném, všedním životě. Autor se v ní obrací na čtenáře přímo, způsobem podobným rozhovoru. V centru knihy leží tvrzení mnoha křesťanů: „Duchovní život není pro mne“, proti němu autor postavil Boží požadavek „Buďte svatí“. To tvoří rámeček celého díla.

Dacík nejprve rozebral nesprávné představy o svatosti, pojednání o mravní dokonalosti člověka a významu práce pro jeho duchovní život. V nejobsáhlejší části knihy autor nabídl odpověď na otázku po podstatě duchovního života. Viděl ji v lásce, to je v síle, která spojuje duši s Bohem. „...*duchovní život není nic jiného, než život duše s Bohem, život v Bohu, s Bohem, pro Boha a podle Boha.*“¹⁶⁶

V kapitole o životě v Bohu autor napsal, že křesťan nehledá nebe na zemi, protože těžiště jeho myšlení je na věčnosti. „*Nic nemáme na světě vzácnějšího nad posvěcující milost přijatou na křtu a rozmnožovanou dalšími svátostmi a úkony lásky. Milostí žijeme v Bohu a Bůh v nás. A proto v milosti posvěcující máme nebe v duši.*“¹⁶⁷ Hojně citoval sv. papeže Lva a sv. Alžbětu od Nejsvětější Trojice.

Žít život s Bohem, v Boží přítomnosti, to je ve sjednocování naší vůle s jeho. To dále souvisí s lidským rozumem, poslušností a odevzdaností do Boží vůle. Předchází vědomí neustálé Boží láskyplné přítomnosti v životě křesťana. Bůh je stále s člověkem a člověk má být co nejčastěji s ním myšlenkou, citem a slovem. K tomu je třeba jen vnímavého pohledu duše a milujícího srdce. Kapitulu uzavřel pojednáním o radosti: „*Pravá svatost je radostná,*

¹⁶⁶ DACÍK Reginald Maria: Svatí všedního dne, [b.m.]: Česká katolická charita, rok vydání neuveden, 11.

¹⁶⁷ Ibid., 14.

*zasmušilost a smutek páchnou satanem*¹⁶⁸ a na samotný závěr přidal příběh o rozmluvě teologa s chudásem, který četl u Jana Taulera.

Život pro Boha je život radostné oběti, kterou dítě Boží neustále podává svému nebeskému Otci skutky všedního života ve vědomí, že nikdy nemůže dokonale splatit svůj dluh. Oběť v životě křesťana, který celý svůj život zaměřuje k Bohu, má rozměr nevěřícímu člověku nepochopitelný.

V úvodu kapitoly o životě podle Boha autor vycházel z biblické zprávy o počátku světa, stvoření člověka jako Božího obrazu a prvním hříchu člověka. „*Od té chvíle balancovalo lidstvo mezi dobrem a zlem, mezi ctností a neřestí a mezi Bohem a d'áblem.*“¹⁶⁹ Naše povinnost, kterou zdůrazňoval Kristus už od počátku své učitelské činnosti, je milovat i své nepřátele. Křesťan má neustále pohlížet na našeho nebeského Otce, jenž mu má být vzorem.

Rozhovor se čtenářem R. M. Dacík uzavřel nejprve úvahou o tom, že dnešního člověku schází smysl pro pravé hodnoty, křesťanskou prostotu a svobodu vyplývající z křesťanské ctnosti chudoby, které rozuměl křesťanský starověk a středověk, a že se odcizuje křesťanské myšlence i křesťanskému životu, protože „*výsadou křesťana je svoboda ducha a panství nad hmotou.*“¹⁷⁰ Je to téma u autora poměrně časté. Také obdiv autora k době středověku se prolíná jeho dílem znovu a znovu.

R. M. Dacík zobecnil některé zkušenosti světců. „*Svatý všedního dne svůj duchovní život velmi zjednodušil tím, že se naučil všechno vidět a všechno konat ve světle jedné myšlenky, svého spojení s Bohem v odevzdané lásce. Tímto zjednodušením se stává duchovní život snazší a bezpečnější.*“¹⁷¹ Křesťan má napodobovat Boha, jenž je naprosto jednoduchý a není v něm žádné složitosti. Proto i člověk má zbavovat svůj život složitosti a komplikovanosti. Závěr knihy nepostrádá naléhavostí, je znát, jak velmi mnoho leželo Dacíkovi na srdci, aby pohnul čtenáře k rozhodnutí pro cestu ke svatosti:

¹⁶⁸ Ibid., 22.

¹⁶⁹ Ibid., 29.

¹⁷⁰ Ibid., 33.

¹⁷¹ Ibid., 38.

„Budeš-li žít v Bohu, s Bohem, pro Boha a podle Boha, věř mi, bude i tvůj všední den mít příchut' dne svátečního. Víš proč? Protože tvůj život bude životem lásky a láska má v sobě vždy cosi svátečního.“¹⁷²

Jde o jednu z nejvíce osobních, nejživějších knih, je na ní znát, že vychází z mnohaleté pastýřské zkušenosti. Text je velmi oslovující. Oproti jiným knihám autora je zde snad nejméně silný akcent na dluh člověka vůči Bohu a na sebezdokonalování člověka. Naopak o něco více prostoru věnuje tomu, co všechno od Boha dostáváme.

2.4.3 Úvod do teologie a Úvod do Písma svatého

V roce 1991 vyšla dvě strojopisná skripta pro studenty teologie. *Úvod do Písma svatého* a *Úvod do teologie*. V nich podává Dacík shrnutí základů těchto oborů. Autor tak reagoval na potřebu nových studijních materiálů pro studenty.

Pětašedesátistránkový *Úvod do teologie* R. M. Dacík rozdělil do tří velkých dílů. V prvním se zabývá Božím Zjevením, tato část zaujímá téměř polovinu rozsahu celé knihy. V dalších, kratších částech se věnuje ekleziologii a teologii jako vědecké disciplině.

Úvodní část autor rozdělil do čtyř oddílů. První z nich věnoval Božím Zjevení. Bůh se nám dává poznat nejprve nepřímo ve stvoření, později přímo svými zásahy do lidské historie, slovy proroků a ještě později ve Slovu – Božím Synu. Obsah a cíl Božího Zjevení je odhalit lidem tajemství vnitřního života Božího, jeho vztah ke světu a jeho požadavky na člověka.

Důležitým pojmem v této knize byla pro R. M. Dacíka moudrost. Citoval 1 Kor 2,6-16 o moudrosti Boží, jež obsahuje nejen pravdy tohoto světa poznatelné rozumem, ale i mysterion, tajemství pravdy, které by člověk bez Zjevení nikdy nepoznal. Přitom tajemství nejsou nějakým systémem myšlenek, představ, které bychom si vytvořili, nýbrž jsou to přesažné skutečnosti, které se Zjevením stávají předmětem poznání a působí mocí Boží vzhledem k naší spáse a našemu společenství s Bohem ve slávě.¹⁷³

¹⁷² Ibid., 39.

¹⁷³ Srov. DACÍK Reginald Maria: *Úvod do teologie*, [b.m.]: Slunce Vysočiny 1991, 8.

Dalším tématem je církev, která Zjevení Boží uchovává a předává v nauce víry. Autor se zabýval především dogmaty a dogmatickými formulacemi, neomylností církve a úlohou magisteria, dále zmínil otázku soukromých zjevení.

Třetí oddíl autor věnoval člověku přijímajícímu Zjevení. O víře zde pojednával jen ve smyslu poznání, přičemž poznamenal, že tento pohled není celistvý, neboť odhlíží od existencionálního hlediska, které představuje víru jako princip obrácení a spásy a zmiňuje riziko jednostranné orientace na jedno z těchto dvou hledisek.¹⁷⁴ Dále se zabýval souhlasem vůle pro přijetí víry, psychologickými aspekty, vlastnostmi a podstatou úkonu víry. Podle sv. Tomáše se na víře účastní rozum přemýšlením a vůle, která dává souhlas. Autor konstatoval nezbytnost dobré dispozice, jež dává člověku „ochotu uvěřit“.¹⁷⁵ Víra obsahuje dvě hlediska: Hledisko poznání a činu. Víra poznává evangelium spásy a jedná podle něho. Hledisko noetické umožňuje objektivní sdělování obsahu víry a hledisko existencionální nám víru představuje jako princip obrácení a spásy a vyzvedá její osobní prožívání. Ve víře je třeba obojího. Obsahem čtvrtého oddílu první části knihy je proměna chápání víry církve v dějinách a vývoj dogmat. „*Bůh, který se nemění, vede člověka takovým způsobem, že činí pokroky*“ (sv. Irenej). Citát, který Dacík použil, dle našeho názoru nejlépe vystihuje obsah této kapitoly.

Ve druhé části knihy se autor znovu zabýval církví, založením církve Kristem, pojmem církev v katolické nauce, papežským primátem, hierarchií v církvi a její trojí mocí, laickým stavem a vlastnostmi a známkami církve. Církev má do sebe pojmut celé lidstvo, to je její poslání. Roste a pozvolna přetváří lidstvo, což je její vlastní úkol na zemi, avšak dokonale se církev uskuteční teprve v nebeské slávě.

Ve třetí, závěrečné části se Dacík věnoval tématu teologie jako vědy, snažící se především o vědecké poznání svých pramenů - Písma svatého a církevní tradice. Také zde se autor věnoval zejména magisteriu, kdo a jak je vykonává a shrnul pravidla výkladu slavnostních prohlášení. Krátce se také zabýval vztahem teologie a jiných vědních oborů a teologickým pluralismem.

Teologie má svůj začátek v Božím sebesdělení ve stvoření a skrze proroky, tím se zlidšťuje Boží myšlenka. Ke zlidšťování Boží myšlenky dochází dvojím způsobem: stvořením a slovem. Myšlenka Boží se stává majetkem člověka. Jestliže člověk přijme Boží slovo a

¹⁷⁴ Srov. Ibid., 24.

¹⁷⁵ Srov. Ibid., 26.

uchováva je, je přirozené, že se snaží proniknout do jeho smyslu, a to jednak cestou mystickou (spojit se s Bohem láskou a dary Ducha sv. a pomocí tajemného sjednocení pronikat v jeho tajemství), ale to je zkušenost osobní a nesdělitelná a je možné leda o ní svědčit. A dále cestou rozumové úvahy, víra uvažuje nad Božím slovem a tím lépe chápe tyto pravdy a je schopnější je vyjadřovat.¹⁷⁶ Vlastní činností teologie je dokazování existence a hlavních vlastností Božích a také nesmrtnosti duše. Teologie se dále snaží přispět k pochopení vnitřního obsahu věroučných pravd.

Dacík se v této své práci opíral o dokumenty 1. a 2. vatikánského koncilu, zejména o konstituce *Dei Verbum* a *Lumen Gentium*. První a třetí část zpracoval podle díla Y. M. J. Congara „*La Foi et la Theologie*“. Celkem v patnácti pasážích citoval z díla sv. Tomáše. Zabýval se Zjevením především jako sdělením, Církví jako organizovaným tělesem, teologií hlavně jako systematickou vědou. V knize se často vracel k tématům pravdy, moudrosti a poznání. Poněkud do pozadí zde ustupuje člověk jako jedinec, víra jako vřelý láskyplný vztah, téměř nikdy nemluvil o Boží Lásce, ale často o Boží velebnosti, dokonalosti a tajemnosti.

2.5 Díla napsaná pro sestry Kongregace svatého Cyrila a Metoděje

Do jisté míry samostatnou kapitolou v tvorbě R. M. Dacíka, jsou díla sepsaná pro potřeby pastorační práce v Kongregaci sester svatého Cyrila a Metoděje na Velehradě, kde působil v letech 1965-1974. Jeho činností a dílem z tohoto období se zabývala ve své diplomové práci sr. Benedikta Míslarová¹⁷⁷, proto se jím zde budeme zabývat jen okrajově. Nejznámějšími autorovými počiny spadajícími do tohoto období jsou „*Kapitoly o řeholním životě*“, „*Duch našich apoštolů sv. Cyrila a Metoděje*“ a „*Aby všichni jedno byli*.“

2.5.1 Kapitoly o řeholním životě

Samizdatový strojopis *Kapitoly o řeholním životě*¹⁷⁸ je uspořádaným souborem přednášek R. M. Dacíka na aktuální témata řeholního života.

¹⁷⁶ Srov. Ibid., 55.

¹⁷⁷ Srov. MISLEROVÁ Benedikta: ThDr. Reginald M. Dacík OP – formátor sester kongregace sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě v letech 1965-1974, (diplomová práce na katedře spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského východu CMTF), Olomouc: 2002, 42.

¹⁷⁸ DACÍK Reginald Maria: Kapitoly o řeholním životě. Strojopis; Velehrad-Stojanov, 1970.

Autor se v něm zabýval podstatou řeholního života, evangelijními radami a otázkami společného života v řeholní rodině. Rozebíral otázky liturgického života, slavení, úctu k eucharistii, modlitbu hodin, dosti prostoru věnoval modlitbě jako takové. V závěrečných kapitolách pojednal o apoštolátu v kontextu modlitby a kontemplace.

Ani zde se nezapře výrazný rys Dacíkovy tvorby – důraz na praktický život z víry. Autor se pevně opřel o koncilní dokumenty, konkrétně o dekret *Perfectae caritatis*¹⁷⁹ a dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*¹⁸⁰, kde především podtrhuje souvislost mezi povoláním ke křesťanskému životu a apoštolátem. Apoštolát od křesťana vyžaduje neustálé úsilí o růst ve vlastním křesťanském životě, což není myslitelné bez skutečné vnitřní modlitby. Tak jako kontemplace není možná bez apoštolské lásky, ani apoštolát není skutečný a účinný bez kontemplace. Dílo Dacík uzavřel tématem postavení řeholníků v církvi, zvláště o potřebě přijetí nového ducha, který po koncilu zavládl v Církvi. Základní charakteristické prvky nového ducha jsou důvěra a odpovědnost a z toho vyplývá řada praktických změn jako je úprava stanov, liturgická obnova, formace.

Dacíkovo myšlení bylo na svou dobu dosti pokrokové a svým způsobem prorocké, je tedy celkem pochopitelná jeho horlivost v uskutečňování závěrů koncilu. Byl velmi dobře seznámen s koncilními dokumenty, často z nich citoval a na ně odkazoval.

2.5.2 Duch našich apoštolů sv. Cyrila a Metoděje

Svazek *Duch našich apoštolů sv. Cyrila a Metoděje*¹⁸¹ vznikal postupně v průběhu několika let, přičemž některé příspěvky jsou z doby, kdy Dacík na Stojanově již nepůsobil. Sestry s ním však i nadále udržovaly kontakt a on jim své materiály předával.

Dacík zde předložil dvanáct rozjímání o sv. Cyrilu a Metodějovi, uvažoval o jejich vlastnostech a duchu jejich zbožnosti. Čerpal přitom z jejich původních životopisů, z nichž používal jednotlivé epizody, aby je uvedl do souvislosti s událostmi a úkoly církve v dnešním světě. Jeho výklady obsahují časté citace nebo odvolávky na dokumenty 2. vatikánského koncilu¹⁸² a exhortace papeže Pavla VI.¹⁸³

¹⁷⁹ DRUHÝ Vatikánský koncil: Dekret o přizpůsobené obnově řeholního života *Perfectae caritatis*, (ze dne 28. října 1965).

¹⁸⁰ DRUHÝ Vatikánský koncil: dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, (ze dne 18. listopadu 1965).

¹⁸¹ DACÍK Reginald Maria: *Duch našich apoštolů sv. Cyrila a Metoděje*. Velehrad-Stojanov: samizdat 1966-1976.

¹⁸² Zvláště na konstituci *Dei verbum*, dekret *Perfectae caritatis* a deklaraci *Dignitatis humanae*.

¹⁸³ Převážně exhortace *Evangelica testificatio* (29. 6. 1971) a *Evangelii nuntiandi* (8. 12. 1975).

Knihy přispívá k uvědomění si vlastního charismatu sester kongregace a tradice, z níž vychází a jež se hlásí k odkazu těchto slovanských apoštolů. Jejich ducha se autor snažil sestram přiblížit a aplikovat na jejich život. V neposlední řadě se zde dotkl myšlenky ekumenismu, přičemž za hlavní nástroj opětného sjednocení křesťanů považoval lásku, o kterou se může snažit každý, a tím se zapojit do tohoto díla církve.¹⁸⁴

2.5.3 Aby všichni jedno byli

Knihy o zásadách ekumenismu v pokoncilní době čítá 120 stran. Dacík postupoval nám již dobře známým způsobem, nejprve porovnával odlišnosti ve vnímání ekumenismu dříve a nyní, vysvětlil vznik schizmat na dějinných souvislostech¹⁸⁵, které jsou částečně popsány v *Unitatis redintegratio*¹⁸⁶. Zhodnotil vztah ekumenismu a papežství, několik kapitol věnoval tématu východních církví, otázce protestantských církví, anglikánů, dále psal o ekumenické spiritualitě, církve nazval ústavem spásy a uzavřel praktickými poznámkami k uplatňování ekumenické činnosti. Ze znalosti každodenního života sester předložil návrhy praktických možností k zapojení se do těchto ekumenických snah.¹⁸⁷

Dacík se zde významným způsobem opíral o citace Písma. Dalším základním pramenem mu byl dekret *Unitatis redintegratio* spolu se směrnicemi k jeho provádění. Kromě odkazů na *Perfectae caritatis* a *Lumen gentium*¹⁸⁸ uvedl Dacík některé zahraniční prameny, citoval dopis americkým řeholnicím od kardinála Bea z roku 1963¹⁸⁹ nebo pracoval s článkem Y. Congara *Pavel VI. a ekumenismus*.¹⁹⁰

2.5.4 Exercie pro sestry

Významným počinem R. M. Dacíka z tohoto období jsou tiskem vydané exercie pro sestry. Ty, které sestry vyslechly v roce 1967, měly název *Kristus - naše cesta*¹⁹¹, za témata jednotlivých přednášek zvolil patnáct růžencových tajemství.

Skvělým počinem byly jeho exercie s cyrilometodějskou tematikou s názvem *Po cestě našich Otců*¹⁹², konané v roce 1973. Podle mínění sester byly výborným dílem, které

¹⁸⁴ Srov. DACÍK: Duch našich apoštolů sv. Cyrila a Metoděje, 1-6.

¹⁸⁵ Srov. DACÍK Reginald Maria: Aby všichni jedno byli. Velehrad-Stojanov: samizdat 1966-1978, 64-67, 76-78.

¹⁸⁶ DRUHÝ Vatikánský koncil: dekret o ekumenismu *Unitatis redintegratio* (ze dne 21. listopadu 1964), 433-457.

¹⁸⁷ Srov. DACÍK: Aby všichni jedno byli, 115.

¹⁸⁸ Srov. Ibid., 12.

¹⁸⁹ Srov. Ibid., 9-12.

¹⁹⁰ Srov. Ibid., 45-47.

¹⁹¹ DACÍK Reginald Maria: Kristus-naše cesta, strojopis, Velehrad: samizdat 1967.

mělo nezapomenutelný vliv na obnovení cyrilometodějské spirituality, projevující se láskou ke kontemplaci a duchem ekumenismu.

Poslední exercicie v milostivém roce 1975 nesměl již Dacík sám přednášet, protože neměl státní souhlas, dokonce nesměl sestry ani navštěvovat. Přesto je sestry vyslechly v jeho podání na magnetofonovém záznamu.

2.5.5 Záznamy přednášek pro sestry

Značnou péči věnoval Dacík vzdělávání sester, které uchovávaly zápisy z jeho přednášek a přepisovaly je strojopisné úpravy. Při studiu sestry používaly i další Dacíkova díla, příkladně *Několik postav Starého zákona*,¹⁹³ jež přibližuje některé ze starozákonních postav. Obsahem přednášek byl tedy úvod do teologie, ale také morálka a samozřejmě dogmatika. rozsáhlou část tvorby Reginalda Dacíka tvoří sepsané a svázané přednášky, promluvy a kázání z různých příležitostí.

2.5.6 Závěrem

Z výše napsaného je zřejmé, že mapování díla v tomto období je dosti složité, písemné materiály jsou často nedostupné, nepřehledné a neúplné. Jednak proto, že mnoho z těchto děl vlastně nebylo primárně myšleno ke knižnímu vydání, ale jako materiál k nějaké konkrétní příležitosti, také však z důvodu celkové situace v době, která nebyla příznivě nakloněna jakýmkoli náboženským nebo intelektuálním aktivitám.

V knihovně sester cyrilometodějek na Velehradě je uložena celá řada Dacíkových děl, mezi něž patří také například „*Sbírka kázání o Panně Marii*“, která přednesl na Stojanově sestřím v letech 1966-73 a jež sestry nechaly svázat, a jiné.

2.6 Překladatelská činnost

Dacíkova překladatelská činnost začala v roce 1928, kdy ve svých jednadvaceti letech přeložil z francouzštiny knihu *Eucharistií k nejsvětější Trojici* od M. V. Bernadota OP. Proč, to zdůvodnil v jejím úvodu:

¹⁹² DACÍK Reginald Maria: Po cestě našich Otců. Duchovní obnova pro sestry sv. Cyrila a Metoděje. Velehrad: samizdat 1973.

¹⁹³ DACÍK Reginald Maria: Několic postav Starého zákona. Velehrad-Stojanov: samizdat cca 1970.

„Bohu díky je dnes mnoho duší, jež se denně blíží ke stolu Páně. Než zkušenosti nás nutí říci, že velký počet nemá z každodenního svatého přijímání ten užitek, jaký by mohla mít. Jsou to přece duše opravdu zbožné, milující Pána Ježíše a přicházející k němu s pravým úmyslem, jež žádá církev. Co jim tedy schází? Nevnikají dosti přímo do tajemství eucharistického, nedostupují až k nejhlubší podstatě svatého přijímání.“¹⁹⁴

Právě je chce Dacík svým překladem oslovit. Obsahem knihy je spojení člověka s Nejsvětější Trojicí svatým přijímáním, důvěrné spojení s Kristem, s člověčenstvím Ježíše Krista.

Rok nato odešel Dacík studovat do Říma, kde o dva roky později přeložil *Základy liturgie* od Gaspara Lefebvra. Kniha byla vydána v Olomouci v roce 1930. Vydal ji Apostolat Liturgique de l'Abbaye de St. André Lophem lez Bruges, Belgique. K dílu je třeba poznamenat, že se jedná o volný Dacíkův překlad.

Z dalších překladů můžeme jmenovat *Rozjímání o lásce Boží* od Raimunda Jordaniho a *Tajemství Mariino* od sv. Ludvíka M. Grigniona z Montfortu. V poznámkách této knihy je uvedena zajímavá poznámka, která dokresluje, jak systematického autora před sebou máme. „Dílko sv. Ludvíka Grigniona ‚Le secret de Marie‘ je psáno ve formě listu; nemá tedy v originálu rozdělení na kapitoly. Rozdělil jsem je pro snadnější přehled.“¹⁹⁵ Reginald Dacík měl stále na paměti, aby jeho díla byla svou přehledností přístupná čtenáři.

V roce 1935 přeložil dílo *Čiňte pokání* od Jeronýma Savonaroly a vydal ho jako soukromý tisk edice Krystal. Téhož roku vyšel ve stejném nakladatelství sborník *Po cestách mystiků*, na němž se Dacík spolupodílel s Braitem, Habáněm, Švachem a dalšími.

Je třeba zmínit podíl Reginalda Dacíka na překladu *Summy*, základního díla sv. Tomáše Akvinského, na němž se podílel v letech 1937-40. Jedná se o významný překladatelský počín vzhledem k tomu, že jde o první překlad tohoto stěžejního Tomášova díla do češtiny.

Útlá knížka s názvem *Krátká rozmluva o získání pravé dokonalosti* od Svaté Kateřiny Sienské vyšla jako soukromý tisk v roce 1938. V poznámce překladatele na poslední straně knihy se můžeme dočíst: „Dílko sv. Kateřiny o křesťanské dokonalosti, jehož první překlad

¹⁹⁴ BERNADOT Maria Vincent: Eucharistií k Nejsvětější Trojici, Olomouc: Krystal 1928, 5.

¹⁹⁵ Sv. Ludvík Maria Grignion z Mortfortu: Tajemství Mariino, 4. vydání, Olomouc: Krystal 1947, 45.

*podáváme svým přátelům, se nezachovalo v krásné toskánštině Sienské světice.(...) Kdo zná však světici z jejích listů a Rozmluv, cítí, jak i tímto dílkem vane její duch. Je to duch života hluboce ponořeného v Boha, duch opravdové lásky...*¹⁹⁶ Obsahuje rozmluvu jisté duše s Pánem, který sám sebe zde nazývá „nevýslovnou pravdou, jež nikdy nezklame.“¹⁹⁷

Lze říci, že Dacíkova tvorba překlady začala, překládal již ve velmi mladém věku a věnoval se především dominikánským autorům, světcům a teologům.

¹⁹⁶ „pro přátele a dobrodince revue Na hlubinu vydala Dominikánská Edice Krystal jako svůj sedmý soukromý tisk. V Olomouci L.P. 1938.“, jak je uvedeno v tiráži knihy.

¹⁹⁷ Ibid., 9.

Závěr

Tato práce si kladla za cíl prozkoumat a předložit autorské dílo Reginalda Dacíka v kontextu jeho života.

Jeho život a dílo lze rozdělit na tři zcela rozdílná období, tři, do jisté míry samostatná období: před uvězněním, vězení a období po návratu z komunistických kriminálů.

V prvním období svého života se Dacík představuje autorskými díly, která byla ve své době velmi vyhledávána, čtena a ceněna. Byl známý a populární, dokázal psát snad na jakákoliv témata křesťanské teorie i praxe. Dá se říci, že ve svých knihách předával nauku autoritativně, nepřipouštěl mnoho nezodpovězených otázek. Jde o čtení náročné, často na pomezí teologie a filosofie, rád se vracel k tématům pravdy a moudrosti, zdůrazňoval zásadní důležitost poznání, přemýšlení o Bohu, rozumové činnosti. Je zřejmé, že svými díly oslovuje především intelektuálně lépe disponované čtenáře. Akcentoval spíše rozumové poznání Boha, než osobní, důvěrný vztah s ním. Do pozadí ustupuje víra jako vřelý vztah, téměř nikdy nemluví o Boží Lásce, ale často o Boží velebnosti, dokonalosti a tajemnosti. Láska k Bohu přichází po poznání. Mnohokrát zmiňoval, že Boha musíme nejprve poznat, teprve to nás uschopní ho milovat. Jen zřídka, především tam, kde píše o Boží milosti, připouští, že to může být také naopak, že ten, kdo Boha miluje, ten ho také v Lásce poznává. V celkově silně autoritativním způsobu předkládání nauky vidíme jednu z příčin toho, že větší část jeho knih vyznívá poněkud chladně a vzhledem k člověku nepřístupně. Silný akcent na dluh člověka vůči Bohu a na sebezdokonalování člověka tento dojem jen posiluje.

Vidíme před sebou teologa na sebe náročného, přísného, což se odráží i v přesnosti a důkladnosti jeho teologických myšlenek. Preciznost, pečlivost, láska k systému, do detailu promyšlená stavba myšlenek i celých děl je u našeho autora přímo obdivuhodná. Důkladně vážil slova, vědomě upozadil emoce a city, pečlivě zkoumal každou myšlenku, aby byla cele pod kontrolou rozumu a tudíž předatelná. To mu umožnilo přesné a uchopitelné formulace, a to je jistě velmi cenné. Již od prvních řádků nás okouzlí jeho krásná, vybroušená čeština, neváhal psát velice vzletně a nebál se použít nečekaně básnických výrazů. Není se co divit, že tím čtenáře, kteří toužili po tehdy nesdačno dostupném teologickém vzdělávání, velice oslovoval. Na druhou stranu je třeba přiznat, že dnešní člověk ve svém hledání očekává, že se v křesťanské literatuře „najde“, že promluví do jeho konkrétní životní situace. Dacík, který ve

svých dílech důsledně vychází od Boha k člověku, se však často do konkrétních lidských životů již „nedostane“.

Po vzoru sv. Tomáše Dacík ve své teologii nejprve vychází z poznání Boha, poznání vede k jeho následování, a to je tématem Dacíkových mravoučných děl. Nauky o duchovním životě jsou v jeho pojetí jen aplikacemi zásad, které učí mravouka. V pojmu mravouka je tedy zahrnut také pojem duchovní život. Dacík vychází z toho, že mravouka je nauka o cestě člověka, adoptivního Božího dítěte k Bohu svému Otci. Je to učení o vytváření Božího obrazu v duši člověka, konkrétní cesta křesťana v napodobování a následování Krista. Mravouka je nadčasově shrnuta ve ctnostech božských a mravních, okolo nichž se sdružují další ctnosti a všechny dohromady utvářejí mravní řád člověka. V praktické aplikaci je však Dacíkova mravouka do značné míry dobově podmíněna. S některými tvrzeními by se dalo polemizovat, jiné působí z pohledu dnešního až tvrdě a jakoby bez citu. Dacík nabízí cestu přísného sebeovládání, poctivou snahu po sebezdokonalování, cestu píle a trpělivého zdolávání překážek, které vyplývají z neustávajícího pokušení a z vědomí vlastní slabosti. Často používá přirovnání se stavěním obranných zdí a pevných hradeb za trvalé pozornosti rozumu.

Při pozorném čtení jeho knih zjistíme, že v některých z nich osobní rovina přece jen prosvítá, zde máme na mysli knihu *O přátelství*, v které můžeme zahlédnout Dacíka nikoli jen jako nadmíru vzdělaného nositele nauky, ale také jako člověka v celé jeho křehké kráse, skutečně jako dítě Boží. Také, když psal o tématu našeho adoptivního synovství ve čtvrtém díle své *Věrouky*, můžeme nahlédnout důvěrněji do srdce tohoto zajímavého člověka. Částečně se nám odhaluje i v některých dílech hagiografických, například tehdy, když píše o své zvlášť oblíbené světici sv. Alžbětě od Nejsvětější Trojice, také v knize *Svatí všedního dne* je možné nalézt mnoho osobního.

Z Dacíkovy spirituální teologie, tak, jak jí nastínil v knize *Prameny duchovního života*, mnoho lidí čerpá ještě dnes a není divu, je to dílo výborné po mnoha stránkách. Přehledně rozdělené, srozumitelné. Nauka o duchovním životě je podle Dacíka vlastně část mravouky, jejímž cílem je vytvářet v člověku dokonalý obraz Boží, vést ho k Bohu. Život mystický je Dacíkem předkládán jako život posvěcující milosti, který se stal uvědoměným, poznávaným zkušenostně v důvěrných zážitcích, v nichž duše mnohdy zvláštním způsobem zakouší Boží přítomnost, proniká hluboko do Božích věcí a těší se z Božího pokoje. Ke křesťanské dokonalosti, která je podmínkou vstupu do nebe, jsou pozváni všichni křesťané bez rozdílu, přičemž mystická zkušenost není pouze zcela mimořádným darem, ale je součástí přirozeného vývoje v duchovním životě a cesta zrání je postupná a má své zákonitosti.

Dacíkovo dílo napsané v první polovině minulého století se v mnohém opírá o 1. vatikánský koncil, například v otázkách papežství nebo poznatelnosti Boží světlem rozumu. Je možné u něj zaznamenat také značnou rezervovanost v ekumenických otázkách. Zvláště pro církve československou má slova nesouhlasného postoje a dosti emotivní kritiky. V této souvislosti se nabízí otázka, zda a nakolik byl Dacík ovlivněn událostmi okolo vzniku této církve v jeho rodném městě, jak jsme již zmínili v životopisné části práce. Velmi sympaticky naopak vyzní Dacíkův důraz na spolupráci a širší aktivitu laiků. Touží je pozvat k bližší spolupráci s kněžími v církvi a vyzývá je k tomu s okouzující přesvědčivostí.

Dacík se také nikterak netají svou nespokojeností s celkovým stavem společnosti své doby, považuje ho za velmi špatný nejen ve víře, ale i v morálce, zajímavým momentem v této souvislosti je autorovo okouzlení, přímo uchvácení obdobím středověku.

Dobu, kdy svatý otec Jan XXIII. svolal 2. vatikánský sněm, charakterizoval jako mimořádnou epochu lidstva, v níž dobro a zlo svádí tuhý zápas a lidstvo prožívá těžkou krizi. Obzvláště mu leželo na srdci, aby se dostaly do povědomí věřících a především kněží dokumenty 2. vatikánského koncilu. Z dostupných materiálů a svědectví můžeme soudit, že to velmi silně vnímal například v oblasti liturgie. Smysl liturgické obnovy dával totiž do souvislosti s obnovou samotné církve, vycházel z toho, že církve vyjadřuje sebe samu především liturgií. Existují také náznaky, že nově reflektoval a zčásti přehodnotil svůj pohled na možnosti ekumenického dialogu. Hlubší zhodnocení Dacíkova díla v kontextu 1. a 2. vatikánského koncilu, jež by bylo jistě přínosné a nadmíru zajímavé, je však již nad rámec této diplomové práce.

V pozdějších letech svého života, po propuštění z vězení, se Dacík naplno projevil jako duchovní otec - sestřičky z Velehradu v rozhovorech velmi často používaly slovo otcovský, mírný, radostný, pokojný a pokorný. Jeho knižní tvorba, jak se na první pohled zdá, byla o poznání skromnější. Nutno ovšem dodat, že toto období stále ještě čeká na své znovuzrození, neboť je třeba vzít v úvahu, že byl okolnostmi donucen psát pod celou řadou pseudonymů a grafonymů. To je jistě jeden z důvodů, proč jeho tvorba z tohoto období nebyla dosud systematicky prozkoumána. Také v naší práci jsme se zabývali pouze díly běžně dostupnými.

Lidé, kteří se s ním setkali, o něm svědčí jako o moudrém, radostném a vlídném člověku, jenž měl pro ostatní pochopení, byl vyhledávaným exercitátorem, zpovědníkem a rádcem, měl celou řadu přátel. Oceňován byl nejen pro své teologické znalosti, ale také pro svůj lidský, otcovský přístup. Prošel zkušeností vězení a nebezpečím smrti, konfrontován se svou lidskou slabostí a konečností tohoto života. Není možné, aby se tato desetiletá zkušenost

neodrazila v jeho dalším životě. Ve vězení samozřejmě nemohl psát, ale mohl svědčit o životě s Bohem svým životem a tajně učit, což podle svědectví spoluvězňů také činil.

Při hlubším ponoření se do jeho díla před námi zřetelně vyvstávají nezaměnitelné rysy Dacíka jako člověka, který svůj život s Bohem žil poctivě a naplno, vždyť všechno, co dělal, dělal poctivě a naplno. V něčem byl naprosto následovníhodný, v něčem naopak slabý a křehký a chybující. Nedokonalý, svou nedokonalost reflektující a postupně zrající. Osobně mě to velmi zaujalo a naplňuje mě radostným optimismem. Vždyť tak vidíme, že Pán si s námi ví rady...

Neděláme si v žádném případě nárok na to, že bychom v této diplomové práci dané téma vyčerpali. Pokusili jsme se jen poctivě zmapovat autorovo dílo, především to knižně vydané a dát ho do souvislostí s jeho životem a dobou. Méně prostoru jsme ve své práci věnovali Dacíkově činnosti překladatelské, organizační, práci pedagogické a pastorační s vědomím, že se v mnoha bodech tyto činnosti vzájemně prolínají, ovlivňují a determinují. Podrobná analýza těchto souvislostí je však již nad rámec rozsahu naší studie. Význam této a jí podobných prací spatřujeme v tom, že mohou přiblížit život a dílo lidí, kteří ovlivňovali křesťanský život ve své době. Zjišťujeme, že mají mnoho co říci i nám dnes. Dacík patřil k velmi čínorodé a známé generaci moravských dominikánů a zůstává jedním z čelních představitelů novotomismu u nás. V dobrém slova smyslu se podepsal na životě a víře celé jedné generace českých a moravských věřících, přestože pro mnohé z nich zůstane jeho jméno spojeno téměř výhradně s prvním obdobím jeho života, dobou jeho slávy.

Seznam použitých zkratek

AA	Dekret <i>Apostolicam actuositatem</i> (18. 11. 1965)
DV	Konstituce <i>Dei verbum</i> (18. 11. 1965)
EN	Encyklika <i>Evangelii nuntiandi</i>
GS	Konstituce <i>Gaudium et spes</i> (7. 12. 1965)
LG	Konstituce <i>Lumen gentium</i> (21. 11. 1964)
PC	Dekret <i>Perfectae caritatis</i> (28. 10. 1965)
SC	Konstituce <i>Sacrosanctum Concilium</i> (4. 12. 1963)
UR	Dekret <i>Unitatis redintegratio</i> (21. 11. 1964)
Ibid.	Tamtéž
KKC	Katechismus katolické církve
Op. cit.	opera citata (dílo je již citováno)

Seznam použité literatury a pramenů

DACÍK Reginald Maria: *Zápisky z noviciátu*. Rukopis, nevydáno 1925-1934.

DACÍK Reginald Maria: *Sestra Alžběta od nejsvětější Trojice*. In *Vítězové*. Sv. 6, r. 1. Olomouc 1934.

DACÍK Reginald Maria, BRAITO Silvestr: *Kristus, Spása světa. Pohled do vnitřního života Kristova*. Praha, Cyrilo-Methodějské knihkupectví Gustava Francla 1935.

DACÍK Reginald Maria: *Bůh v duši. Tajemný život milosti*. 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1936. (2. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1937, 3. rozšířené vyd. Olomouc, Dominikánská edice Krystal 1941). (Věrouka pro laiky, sv. IV)

DACÍK Reginald Maria: *Bůh a jeho život*. 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal, 1937. (2. vyd. Olomouc, Dominikánská Edice Krystal 1941). (Věrouka pro laiky, sv. I)

DACÍK Reginald Maria: *Škola dominikánské mystiky*. Olomouc, Edice Krystal 1938.

DACÍK Reginald Maria: *Bůh ve svém díle*. 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1938. (Věrouka pro laiky, sv. II)

DACÍK Reginald Maria: *Bůh v Ježíši Kristu*. 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1939. (Věrouka pro laiky sv. III)

DACÍK Reginald Maria: *Základy Katolické akce*. 1. vyd. Olomouc, Dominikánská Edice Krystal 1939.

DACÍK Reginald Maria: *Svatí všedního dne*. 1. vyd. Praha, Edice Jitro (1940). 2. vyd. (1. vyd.). Praha, Ústřední církevní nakladatelství 1969.

DACÍK Reginald Maria: *Cesta apoštolské svatosti. Třetí řád sv. Dominika*. 1. vyd. Olomouc, Dominikánská Edice Krystal 1940.

DACÍK Reginald Maria: *Bůh ve svátostech*. 1. vyd. Olomouc: Edice Krystal, 1940. (2. vyd. Olomouc, Dominikánská Edice Krystal 1948). (Věrouka pro laiky, sv. V)

DACÍK Reginald Maria: *Bůh odplatitel*. 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1941. (Věrouka pro laiky sv. VI)

DACÍK Reginald Maria: *O přátelství. Psychologie a ethika přátelství*. 1. vyd. Praha, nákladem Bohuslava Ruppá 1946.

DACÍK Reginald Maria: *Mravouka. Katolická mravouka podle zásad sv. Tomáše Akvinského*. 1. vyd. Olomouc, Dominikánská Edice Krystal 1947.

DACÍK Reginald Maria: *Duše světců*. Olomouc, Dominikánská Edice Krystal 1946.

DACÍK Reginald Maria: *Prameny duchovního života. Přehled teologie asketické a mystické*. Olomouc, Edice Krystal, 1947.

DACÍK, R Reginald Maria: *Naši apoštolové*. 1. vyd. Bratislava, Obzor 1969.

DACÍK Reginald Maria: *Žij a modli se s Církví*. 1. vyd. Bratislava, Obzor 1969.

DACÍK Reginald Maria: *Úvod do Písma svatého. Úvod všeobecný*. 1. vyd. Olomouc, Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta Praha (pobočka v Olomouci) asi 1970.

DACÍK Reginald Maria: *Několik postav ze Starého zákona*. Velehrad (samizdat), 1970.

DACÍK Reginald Maria: *De Mariam nunquam satis. Sbirka kázání*. Velehrad (samizdat), 1966-1973.

DACÍK Reginald Maria: *Duch našich apoštolů sv. Cyrila a Metoděje*. Velehrad (samizdat), 1966-1976.

DACÍK Reginald Maria: *Aby všichni jedno byly*. Velehrad (samizdat), 1966-1978.

DACÍK Reginald Maria: *Úvod do teologie*. 1. vyd. Olomouc, Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta Praha (pobočka v Olomouci) 1970. 2. vyd. (1. vyd.). Věžnice, Slunce Vysočiny 1991.

Překlady:

LUDVÍK M. GRIGNION Z MONTFORTU: *Tajemství Mariino.*. 1. vyd. Olomouc. Lidové závody tiskařské a nakladatelské 1928. 2. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1936. 3. vyd. ?; 4. vyd. (1. vyd.). Olomouc, Matice cyrilometodějská, (1992). 6. vyd. (2. vyd.). Olomouc, Matice cyrilometodějská 2002.

RAYMUNDUS JORDANI: *Rozjímání o lásce Boží*. 1. vyd. Olomouc 1928. (přívazek k *Na hlubinu III*, 1928); 2. vyd. Praha, Krystal OP 1998.

VINCENT MARIA BERNADOT: *Eucharistií k nejsvětější Trojici*. 1. vyd. Velké Meziříčí, 1928. 2. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1935. 3. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1937.

GASPAR LEFEBVRE: *Základy liturgie*. 1. vyd. Olomouc, Lidové závody tiskařské a nakladatelské 1930.

JERONYM SAVONAROLA: *Čiňte pokání!* 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1935.

BERNARD Z CLAIREVAUX: „Pojednání o lásce Boží: Tractatus de diligendo Deo“. IN: *Po cestách mystiků k lásce Boží*. 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1937.

TOMÁŠ AKVINSKÝ: *Theologická Summa svatého Tomáše Akvinského: doslovný překlad. Část 2, díl 2, otázka I.-CV*. (redigoval Emilián Soukup; překládali Reginald M. Dacík, Tomáš Dittl, Pavel Škrabal). 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1938.

TOMÁŠ AKVINSKÝ: *Theologická Summa svatého Tomáše Akvinského: doslovný překlad. Část 2, díl 2, otázka CVI.-CLXXXIX*. (překládali Reginald M. Dacík /ot. LXIV.-CV./, Tomáš Dittl, Pavel Škrabal). 1. vyd. Olomouc, Edice Krystal 1938.

KATEŘINA SIENSKÁ: *Svaté Kateřiny Sienské Krátká rozmluva o získání pravé dokonalosti*. 1. Vyd. Olomouc, Edice Krystal 1938.

Citovaná a konzultovaná literatura

BALÍK S. – HANUŠ J.: *Katolická církev v Československu 1945 – 1989*, Brno: CDK 2007.

ČERNUŠÁK Tomáš, PROKOP Augustin, NĚMEC Damián: *Historie dominikánů v českých zemích*, Praha: Krystal OP 2001.

KAPSA Aleš (Ed.): *Uherskobrodská farnost ve XX. století. Vybrané zápisky z pamětních knih uherskobrodské farnosti*, Uherský Brod: Q studio 2005.

KAŠIČKA, Zdeněk: *Otec Braito*, Praha: Krystal OP 1993.

Katechismus katolické církve, Kostelní Vydří: KN 2001.

- MISLEROVÁ Benedikta: *ThDr. Reginald M. Dacík OP- Formátor sester Kongregace sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě v letech 1965-1974* (diplomová práce na katedře spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského východu, CMTF), Olomouc 2002.
- NOVOTNÝ Vojtěch: *Teologické dílo Reginalda Maria Vincence Dacíka (1907-1988)*, IN: KOLEKTIV: *In Spiritu Veritatis. Almanach k 65. narozeninám Dominika Duky OP*, Praha: Krystal OP 2008, 443-464.
- NOVOTNÝ Vojtěch: *Katolická teologická fakulta 1939 – 1990. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*, Praha: Karolinum 2007.
- NOVOTNÝ Vojtěch: *Teologie ve stínu. Prolegomena k dějinám české katolické teologie druhé poloviny 20. století*, Praha: Karolinum 2007.
- OPLETAL František: *Z pramenů duchovního života. Výtah z Dacíkových Pramenů duchovního života*, Olomouc: MCM 1999.
- PERNES Jiří, POSPÍŠIL Jaroslav, LUKÁŠ Antonín: *Alexej Čepička. Šedá eminence rudého režimu*, Praha: Brána 2008.
- POLÁČEK Jindřich Martin OP: *Reginald Dacík - teolog a duchovní učitel* (diplomová práce na katedře církevních dějin a dějin křesťanského umění CMTF), Olomouc 2010.
- ROTREKL Zdeněk: *Skrytá tvář české literatury*, Brno: Blok 1991.
- SCHÖNBORN Christoph: *Základy naší víry*, Kostelní Vydří: KN 1996.
- TOMEČEK R.: *Uherský Brod putování historií královského města*, Uherský Brod: Q studio 2005.
- VAŠKO Václav: *Ne vším jsem byl rád*, Kostelní Vydří: KN 2001.
- VAŠKO Václav: *Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II*. Praha: Zvon 1990.
- VLČEK Vojtěch: *Procesy s řeholníky v 50. letech a v první polovině 60. let*, IN: KOLEKTIV: *Církevní procesy padesátých let. Sborník příspěvků z konference*, Praha: Českomoravská generální delegatura Řádu karmelitánů 2002.

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum Concilium*, (ze dne 4.12. 1963), in: Dokumenty 2. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: KN 2002, 5-6.

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Dekret o přizpůsobené obnově řeholního života *Perfectae caritatis*,(ze dne 28. října 1965), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: KN 2002, 361-378.

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, (ze dne 21.11.1964), in: Dokumenty 2. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: KN 2002, 9.

DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: dekret o apoštolátu laiků *Apostolicam actuositatem*, (ze dne 18. listopadu 1965), in: Dokumenty 2. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: KN 2002, 379-413.

Internetové stránky

http://cs.wikipedia.org/wiki/Uhersk%C3%BD_Brod

<http://www.apha.cz/historie-arcibiskupskeho-gymnazia-v-praze-bubenci/>

Anglická anotace / English annotation

THE LIFE AND WORK OF REGINALD DACÍK

This thesis comprises two sections: the first part deals briefly with the rich and varied life of Reginald Dacík; the other part, which is more voluminous, is devoted to Dacík's work, in particular to his work published in book form.

Father Dacík had a beneficial influence on the lives of a large number of Christians. He belonged to a well-known and active generation of Moravian Dominicans and is considered to be one of the foremost representatives of Neo-Thomism in the Czech Republic. He followed the example of St Thomas Aquinas, whose work he took as an authoritative basis in the fields of dogmatics, morality and spiritual life. During his life he experienced persecution and imprisonment, even his life was in danger. He was brought face to face with his own human weakness as well as with the limits of the life in this world. When in prison, he was not allowed to write, but living a life with God, he was able to witness it, and moreover, he managed to teach in secret. Having been released from prison, he worked at Velehrad with the Congregation of Sisters of St Cyril and Methodius. As far as this period of his life is concerned, his work in book form seems to be rather modest. The account of Dacík's work would not be complete if we omitted to mention his activities involving translating, organising and teaching as well as pastoral work – which mingle and influence one another in many respects. Father Dacík, in a good sense of the word, left his mark on both the lives and the faith of one entire generation of Czech and Moravian believers in spite of the fact that for many of them, his name will be, almost solely, connected with the initial period of his life, which was the time of his fame.

Key words:

Novotomismus - Neo-Thomism

Dominikáni - Dominicans

Česká teologie 20. Století - The Czech theology of the 20th century

Mravouka - Ethics

Pronásledování církve - The persecution of the Church

Údaje o počtu znaků (Počet slov včetně poznámek pod čarou)

Stránky	90
Slova	29 414
Znaky (bez mezer).....	162 774
Znaky (včetně mezer).....	192 818
Řádky	2771
Odstavce.....	759